

**PAIDE LINNA ARENGUKAVA
AASTANI 2035
JA
EELARVESTRAATEEGIA
AASTATEKS 2020–2023**

SISSEJUHATUS.....	3
1. PAIDE LINNA LÜHIISELOOMUSTUS.....	4
2. PAIDE LINNA VISIOON AASTAKS 2035.....	5
3. PAIDE LINNA VÄLJAKUTSED JA STRATEEGILISED EESMÄRGID	5
4. PAIDE LINNA TEGEVUSVALDKONDADE ARENG.....	6
4.1. Elukestva õppe ja noorsootöö areng.....	7
4.1.1. Elukestev õpe	7
4.1.2 Noorsootöö	8
4.2. Sotsiaalvaldkonna areng.....	8
4.3. Linnaruumi ehk avaliku ruumi areng	9
4.4. Tervisedenduse ja spordi valdkonna areng	10
4.5. Ettevõtluse, sh turismi valdkonna areng	11
4.6. Kultuurivaldkonna areng	11
4.7 Paide linna juhtimise korraldus	12
5. ARENGUKAVA UUENDAMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE	12
6. PAIDE LINNA EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2020–2023	14
6.1. Sissejuhatus eelarvestrateegiasse	14
6.2. Majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks.....	15
6.3. Eelarvestrateegia alused ja finantseesmärgid	17
6.4. Paide linna kui kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvestrateegia aastateks 2020–2023	18
6.4.1. Põhitegevuse tulud	20
6.4.2. Põhitegevuse kulud	23
6.4.3. Investeermistevus	24
6.4.4. Finantseerimistehingud	28
6.4.5. Finantsdistsipliini näitajad.....	30
6.5. Sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos.....	31
6.5.1. Sihtasutus Paide Spordikeskus	31
6.5.2. Sihtasutus Paide Haldus	32
6.5.3. Sihtasutus Ajakeskus Wittenstein	34
6.6. Paide linna arvestusüksuse eelarvestrateegia aastateks 2020-2023	35
7. KASUTATAVAD PÕHIMÕISTED JA LÜHENDID	37
Lisa 1 – Rahvastiku, elukestva õppe, majanduse, sotsiaalvaldkonna, kultuuril, spordi ning linnaruumi hetkeolukord	40
Lisa 2 –Tegevusvaldkondade arengusuunad ja tegevuskava	56
Lisa 3 – Arengukava täitmine 2018	72

SISSEJUHATUS

Paide linna arengukavas ja eelarvestrateegias antakse ülevaade linna lühi- ja pikaajalistest arengusuundadest ning näidatakse selleks vajalike vahendite jaotus.

Paide linna arengukava ja eelarvestrateegia on koondatud ühte dokumenti, et muuta info ja andmete käsitlemine kompaktsemaks ja selgemaks. Arengut kavandatakse kooskõlas Paide linna eelarveliste vahenditega.

Arengukava sisuks on Paide linna elanike heaolu ja arengueelduste kirjeldamine. Pikaajalise arengu kavandamiseks on oluline analüüsida hetkeolukorda, seada strateegilised eesmärgid ja koostada tegevuskava nende saavutamiseks, kasutades selleks olemasolevaid ressursse võimalikult otstarbekalt.

Arengukava koostamisel lähtuti Eesti Vabariigi õigusaktidest, Paide linna põhimäärusest, Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla ühinemislepingust ning piirkonna valdkondlikest ja hallatavate asutuste dokumentidest ning muudest arendustegevust puudutavatest dokumentidest.

Paide linna arengukavas tuuakse ära võimalused ja suunad, kuidas suurendada elanike heaolu ja pakkuda parimat tulevikuperspektiivi. Olulist tähelepanu pööratakse avatud juhtimisele, et saavutada arengukavaga taotletavad eesmärgid.

Arengukava koostamise protsessis oli kandev roll mõttekodadel. Mõttekodade formaat sai alguse 2016. aasta sügisel ja nende eesmärk on kaasata elanikke linnavalitsuse juhtimisse, koguda lahendusideid ja viia need ühiselt ellu. Mõttekodades võisid osaleda kõik soovijad ning sinna kaasati nii Paide linna elanikke kui ka inimesi väljastpoolt Paidet, huvigruppide esindajaid, ettevõtjaid, kodanikuaktiviste, linnavalitsuse hallatavate asutuste esindajaid, linnavolikogu liikmeid, linnavalitsuse ametnikke, naaberomavalitsuste esindajaid. Inimesi kutsuti mõttekodades osalema nii Paide Linnalehe, veebilehe paide.ee kui ka Paide linna Facebooki lehekülje vahendusel, samuti mõttekodade juhtide vahetul kutsel.

Kümne valdkondliku mõttekoja kohtumised toimusid märtsist maini 2018, neid oli kokku rohkem kui 30 ja seal osales üle 200 inimese.

Valdkondlikud mõttekojad olid järgmised:

1. Kuvand ja identiteet
2. Rahva tervis ja tervisedendus
3. Sotsiaalvaldkond
4. Kultuur
5. Sport
6. Haridus
7. Noorsootöö
8. Ettevõtlus ja turism
9. Linnaruum ja looduskeskkond
10. Juhtimine ja kaasamine

2019 aastal lisandus neile ka Külade mõttekoda.

Iga valdkond käsitles inimvara arendamise, rahvastiku vähenemise ning ettevõtluse ja ettevõtlikkuse edendamise seotud teemasid, arvestades sealjuures avalike teenustega.

Mõttekojad jätkavad tegevust ka pärast arengukava vastuvõtmist ja aitavad linnavalitsuse tegevusele kaasa inimeste ning nende teadmiste ja kompetentside abil.

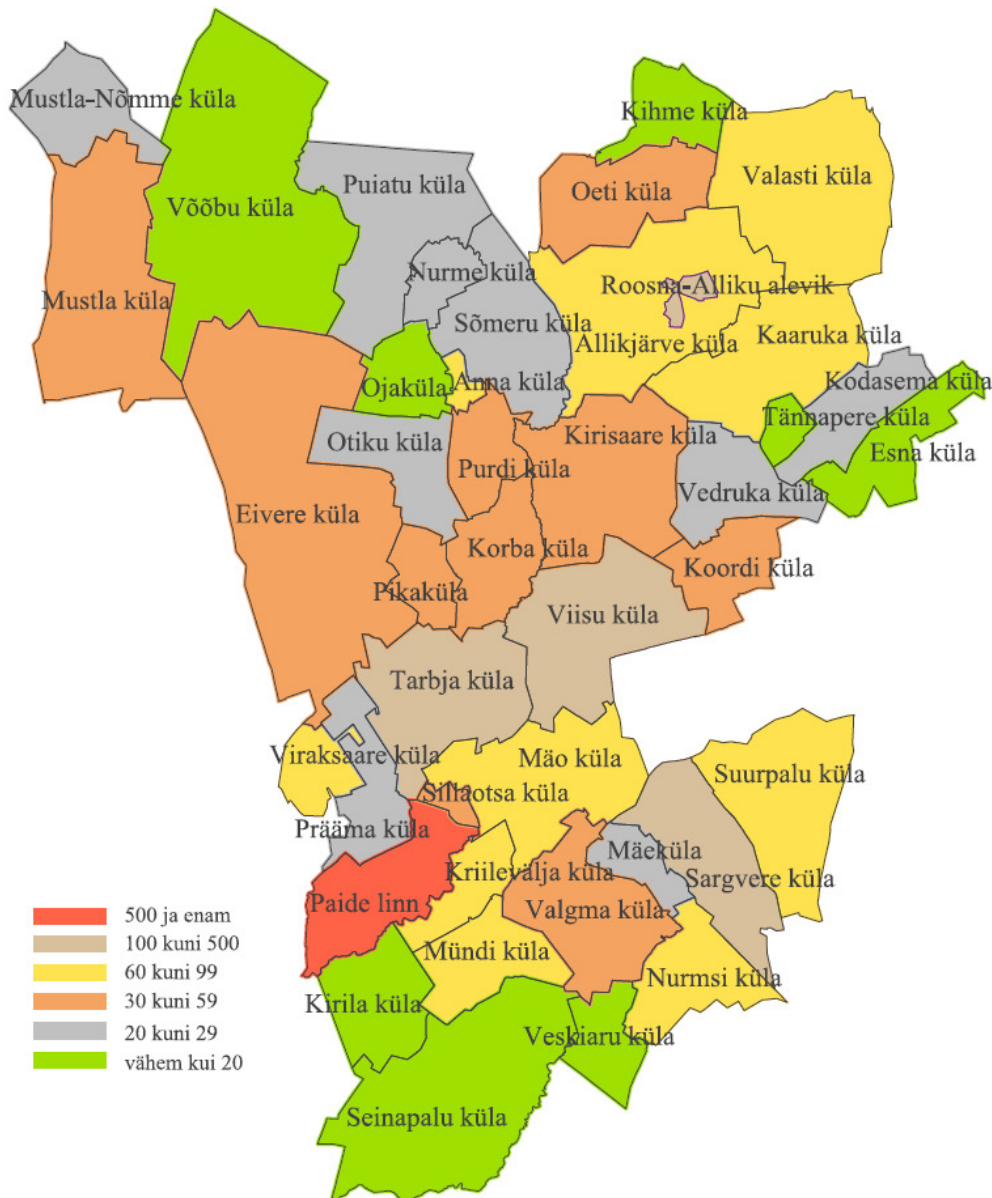
1. PAIDE LINNA LÜHISELOOMUSTUS

Paide (Wittenstein, Weissenstein) on Eesti üks vanimaid linnu. Linnaks sai ordulinnusega asula 30. septembril 1291. aastal.

Paide linn on Järva maakonna üks kolmest omavalitsusüksusest. Haldusreformi käigus ühinesid Paide vald, Roosna-Alliku vald ja Paide linn ning 25. oktoobril 2017 moodustus uus omavalitsusüksus Paide linn, mis on kõikide eelnimetatute üldõigusjärglane.

Paide linna pindala on 442,87 km² ja selles on 42 asustusüksust.

Paide elanike arv on 1.01.2019 seisuga 10 734 inimest. Kõige tihedama asustusega piirkond on endine Paide linna territoorium, kus elab 75% elanikest. Vähem kui 20 elanikuga külasid on Paide linnas 8. Rahvastikuga seotud lähteolukorra näitajad on toodud arengukava [lisas 1](#).

Joonis nr 1. Paide linna rahvastiku paiknemine seisuga 01.01.2019 (allikas: Rahvastikuregister)

2. PAIDE LINNA VISIOON AASTAKS 2035

Paide linna iseloomustus aastal 2035

Paide on mõnusa õhustiku ja suhtluskultuuriga kogukondi ühendav linn, kus väärtustatakse kõrgelt haridust ja kultuuri. Siin elavad ettevõtlikud ja tervislike eluviisidega inimesed, elukeskkond on nüüdisaegne ja linnaruum terviklikult planeeritud.

3. PAIDE LINNA VÄLJAKUTSED JA STRATEEGILISED EESMÄRGID

Visiooni elluviimiseks on Paide linna lähiaastate suuremateks väljakutseteks:

1. inimvara arendamine ja rahvastiku vähenemise pidurdamine,
2. avatud valitsemine ja kaasamine,
3. ettevõtlikkuse (sh aktiivse kodanikualgatuse) suurendamine,
4. kõigi vajadustega arvestava taristu arendamine.

Nimetatud väljakutsetest lähtuvalt on seatud neli strateegilist eesmärki:

- E1. kvaliteetsete teenustega elanike sotsiaalset ja majanduslikku rahulolu tagav linn;**
- E2. erinevaid osapooli ühendav, koostööle avatud, kaasava juhtimisega linn;**
- E3. algatusvõimeliste ning ettevõtlike inimestega linn;**
- E4. kõigi vajadustega arvestav ning säästva arengu põhimõtteid järgiv nüüdisaegse elu- ja ettevõtluskeskkonnaga linn.**

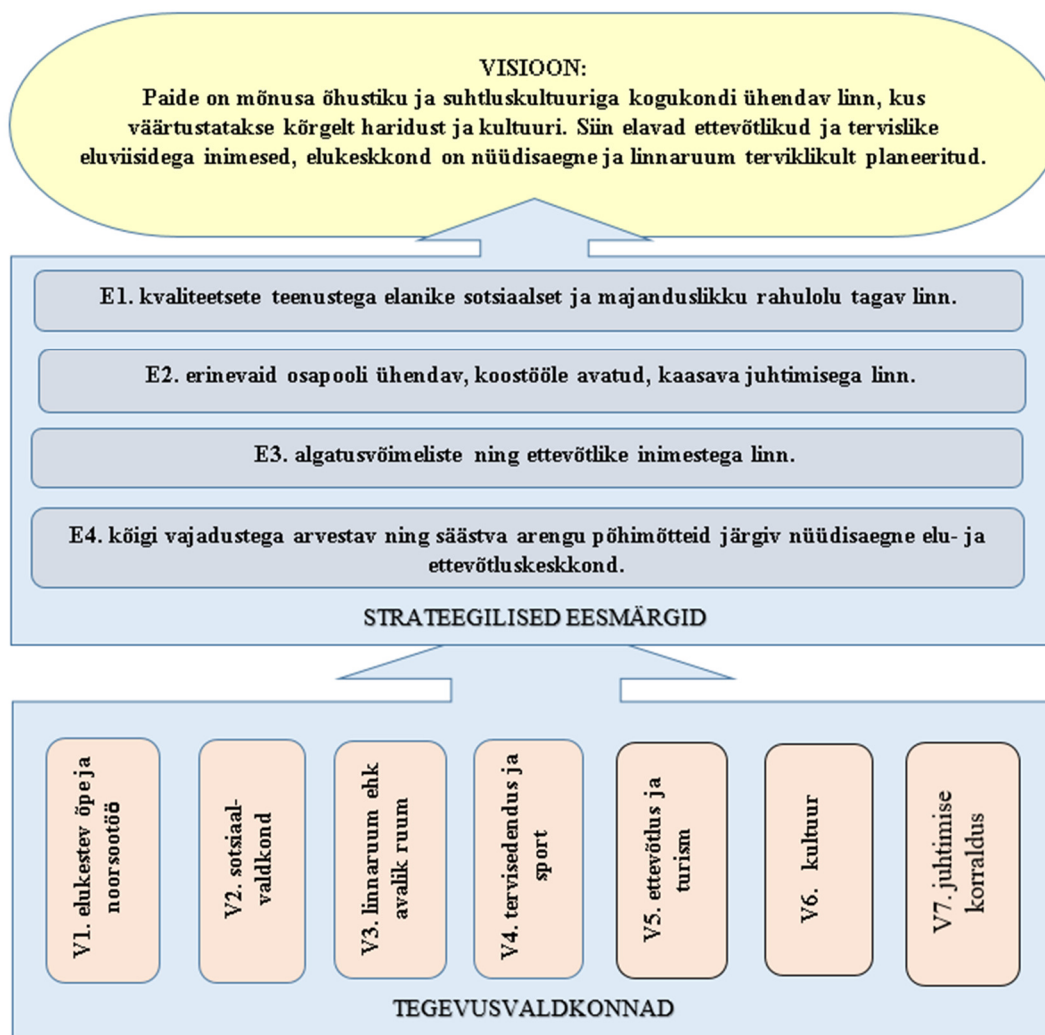
Strateegiliste eesmärkide elluviimist toetavad järgmised tegevusvaldkonnad:

- V1. elukestev õpe ja noorsootöö;
- V2. sotsiaalvaldkond;
- V3. linnaruum ehk avalik ruum;
- V4. tervisedendus ja sport;
- V5. ettevõtlus, sh turism;
- V6. kultuur;
- V7. juhtimise korraldus.

Tegevusvaldkondade eesmärgid on nimetatud [peatükis 4](#) ning nende hetkeolukorra ülevaade on [lisas 1](#).

Valdkondlikud arengusuunad, nendega seotud arenguvajadused, võimalikud lahendused, nende elluviijad ning tulemused, st tegevuskava on toodud [lisas 2](#).

Tegevuskava täitmise ülevaade antakse [lisas 3](#).

Joonis nr 2. Strateegiakaart

4. PAIDE LINNA TEGEVUSVALDKONDADE ARENG

Paide linna arengus on kandev roll elanike ettevõtlikkusel ja haridustasemel. Pärast haldusreformi peab suurendama ühinenud omavalitsuste kokkukuuluvustunnet ja siduma erinevaid kogukondi. Tuleb arvestada, et seoses rahvaarvu vähenemisega koonduvad inimesed ja sellega koos ka majandustegevus tihedamalt asustatud piirkondadesse. Arengut mõjutavad avalike teenuste kättesaadavus ja turvaline elukeskkond. Samuti tingib vananev rahvastik suurema vajaduse panustada elanike toimetulekusse ja elukeskkonda arendades tuleb luua inimestele võimalus töötada ka kõrges eas. See tähendab tööhõive suurendamist ja rahvatervise edendamist.

Lähtuvalt käimasolevatest ehitustöödest ja riigi eelarvestrateegiast valmib aastal 2022 Tallinn-Mäo neljarealine teelõik. Sellega muutub liiklemine turvalisemaks ja aegruumiliselt toob pealinna Paidele veelgi lähemale. Tegemist on Paide linna jaoks võimalusega kasvatada elanike arvu ja tõsta sissetulekuid. Paide linn peab olema oma arengute kavandamisel selleks valmis.

Valmiv maantee loob paremad eeldused suuremaks pendelrändeks, kus inimeste kodu on Paides ja töökoht Tallinnas. Arvestades asjaolu, et Statistikaameti andmetel oli 2018 aastal Tallinnas keskmine brutopalk 1348 eurot ja Paides 1147 eurot, siis see suurendab sissetulekuid.

Tasuv töökoht koosmõjus Paide koduse ja turvalise elukeskkonnaga on eelduseks, et jäädakse kodulinna elama ning pidurdub elanike vähenemine.

Samuti tuleb arengute kavandamisel keskenduda uute elanike Paidesse elama meelitamisele. Sihtgrupp on eelkõige noored, kes on loonud endale pere või on seda plaanimas. Paide on Eestis üks turvalisemaid omavalitsusi ning peredele on suurepärane elukeskkond. Ka arengukavas seatud visioon toetab seda.

Käesolevas arengukavas ja selle juurde käivas eelarvestrateegias aastateks 2020–2023 on planeeritud investeeringud elukeskkonda, haridusse, kultuuri ja tervisesse lähtuvalt sellest, et Paide oleks võimalikult atraktiivne kodukoht noortele peredele, kes soovivad lapsi kasvatada väljaspool suurlinna.

Järgnevatel aastatel tuleb töötada välja ka vajalik kohaturunduse elluviimise kava ja seda rakendada.

Paide linna arengus on oluline roll ka maakondlikel ja riiklikel arengustrateegiatel ning võimalusel kasutada Euroopa Liidu toetusrahasid.

Olulisel kohal linna arengu seisukohast on tõhusa ja pideva koostöö arendamine nii kohalikul, riiklikul, kui rahvusvahelisel tasandil. Elavdada tuleb asutustevahelist koostööd, kaasata partnereid erinevatest valdkondadest, et probleemidele lahendusi leida ning uudseid ja huvitavaid projekte ellu viia. Külaelu arengu seisukohalt on oluline, et külades oleks võimalused mitmekülgseteks tegevusteks ja tagatud elanikke toetavate teenuste kättesaadavus.

4.1. Elukestva õppe ja noorsootöö areng

Soovime, et kõik Paide haridusasutused pakuksid kvaliteetset haridust, mis oleks õppijakeskne, konkurentsivõimeline ning tuleviku tööturu vajadusi arvesse võttev.

Elukestva õppe valdkond hõlmab endas alusharidust, põhiharidust, gümnaasiumiharidust, täiskasvanuharidust ja huviharidust.

4.1.1. Elukestev õpe

Valdkondlikud arenguvajadused

Haridusasutustes on vähe meesõpetajaid, ka ei jätku eripedagooge ja aineõpetajaid ning lähiaastatel tuleb nende probleemidega tegeleda. Vajalik on luua haridustöötajatele nüüdisaegne õpi- ning töökeskkond ja tagada motiveeriv ja konkurentsivõimeline töötasu. Õpetajate järelkasvu tagamiseks tuleb parandada ameti mainet ja tõsta selle staatust.

Haridusasutused peavad toime tulema muutuste juhtimisega ja rakendama tänapäevaseid metoodikaid (ettevõtlik kool, uus õpikäsitus, huvitav kool, kogukonna praktika jne). Õppeasutused vajavad muutusi, mida on vaja juhtida nii, et need oleksid efektiivsed ja looksid sobiva keskkonna nii õppijatele, õpetajatele, lastevanematele kui ka kogukonna liikmetele.

Tuleb muutuda avatumaks ning kaasata kogukonda ja koostööpartnereid ning olla avatud ka teiste riikide positiivsetele kogemustele. Kogukonnaga koostöö ja meetodid selle tegemiseks vajavad strateegilist planeerimist. Sellest sõltub haridusasutuste heaolu ja tulevik.

Haridusasutused peavad rakendama efektiivsemalt ja otstarbekamalt digitehnoloogiat. Oluline on uuendada haridusasutuste digitaristut, arendada õpetajate digipädevusi ja pakkuda neile haridustehnoloogilist tuge.

Paide linna haridusvaldkonna kitsaskohaks on hariduslike erivajadustega õpilastele sobiva õpikeskkonna puudumine ja tugispetsialistide vähesus. Erivajadustega lapsed vajavad senisest enam tuge ja abi.

2017. aastal valmis seoses ühendumavalitsuse loomisega [Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla haridusvaldkonna olukorra analüüs](#).

Valdkondliku hetkeolukorra ülevaade on toodud [lisas 1 punktis 2](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Haridusasutused rakendavad uudseid metoodikaid ja tagavad igale õppijale nüüdisaegse, turvalise ning tema võimeid ja vajadusi arvestava õpikeskkonna ja kaasavad oma tegevusse ka kogukonda. Tegutsetakse selle nimel, et Paide linna haridusasutused on tuntud vabariiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.

Valdkonna prioriteetsed arengusuunad on nüüdisaegse õpikäsituse elluviimine ja kõigile inimestele võrdsete võimaluste loomine elukestvaks õppeks.

Valdkondlik eesmärk

Arendatakse elukestva õppe keskkonda, mille abil suureneb elanike konkurentsivõime tööturul. Kõigile pakutakse nende vajadustele ja võimetele vastavaid õpivõimalusi kogu eluks ja tagatakse eneseteostuse võimalused ühiskonnas.

4.1.2 Noorsootöö

Valdkondlikud arenguvajadused

Noorsootöö valdkonnas tuleb süsteemselt tegeleda noorte vabatahtlikkuse ja ettevõtlikkuse toetamise ja suurendamisega. Oluline on pakkuda noortele mitmekülgset huvitegevust võimalikult kodu lähedal. Noorsootöö tulemuslikkus ja selle heal tasemel läbi viimine eeldab selles valdkonnas töötavate ja seda vedavate juhendajate pidevat täiendkoolitust. Oluline on tagada eestvedajate järjepidevus, nende motivatsioon ja kompetents.

Valdkondlikud arengusuunad

Noort käsitletakse tervikuna ja selleks, et rakendada tõeliselt mõjusaid tegevusi ja meetmeid mistahes noortesse puutuva eesmärgi saavutamiseks või probleemi lahendamiseks, on vaja vaadata noore inimese kogu eluolu ja seda mõjutavaid tegureid. Noorsootöös ei saa piirduda ühe asutuse või valdkonna haldusala raamidega.

Valdkondlik eesmärk

Noorel on igakülgset võimalust arenguks ja eneseteostuseks ning noorsootöö julgustab noort avastama, hoolima ja tegutsema.

4.2. Sotsiaalvaldkonna areng

Valdkondlikud arenguvajadused

2017. aastal valmis seoses ühendumavalitsuse loomisega [Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla sotsiaalvaldkonna olukorra analüüs](#). Selles antakse ülevaade valdkonna olukorrast, analüüsitakse piirkonna sotsiaalteenuste ja -toetuste kättesaadavust ning kvaliteeti ja tehakse ettepanekuid toetussüsteemide paremaks ühtlustamiseks ja ühineva omavalitsuse sotsiaalvaldkonna arendamiseks.

Lisaks omavalitsustele kohustuslikele teenustele pakutakse Paide linnas ka projektide- ja hangetepõhiseid teenuseid (nt raske ja sügava puudega lapse tugiteenus, koostöös sotsiaalkindlustusametiga muudki nõustamis- ja tugiteenused). Mitmed projektid lõpevad aga lähiaastatel ning kohalikul omavalitsusel tuleb tagada pakutavate teenuste jätkusuutlikkus. Kõikidele eelnimetatud teenustele on tekkinud suur kliendibaas, kellele on väga oluline nende jätkumine.

Riiklik arengusuund näeb ette tugimeetmeid, mis aitaks eakatel inimestel pikemalt elada kodus keskkonnas ja võimalikult iseseisvalt hakkama saada. Seda toetaks eakate maja loomine. Ühtlasi kavandab riik ümber korraldada ööpäevase erihoolekandeteenuse, see integreeriks teenusel viibivad inimesed ühiskonda, looks nende ümber sotsiaalse võrgustiku ja toetaks iseseisvat toimetulekut. Kindlasti peaks pakkuma peredele lähedase naasmisel erihoolekandeteenuselt nädala- ja päevahoiuteenust.

Abi vajavatele lastele ja nende peredele tuleb võimaldada samuti mitmeid teenuseid. Esmase abi tagab neile kohalik omavalitsus, kuid konkreetsemaid teenuseid osutavad teised asutused (nt teraapia, psühholoogi nõustamine jne), mis aga tihtipeale osutuvad abivajajale kättesaamatuks. Põhilised probleemid teenuste osutamisel on teenusepakkujate vähesus, asukoht, ootejärjekorrad ja hind. Eelnimetatud tegurid aga ei tohiks olla põhjus, miks lapsed või pered ei saa õigel ajal ja vajalikul määral abi.

2018. aastal Paide linna pakutavad sotsiaalvaldkonna teenused on toodud [lisas 1 punktis 3](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Paide linna põhilised arengusuunad suurendavad eakate iseseisvat toimetulekut, parandavad lastele ja peredele tugiteenuste kättesaadavust, arendavad olemasolevaid teenuseid ja tõstavad elanike teadlikkust.

Eakatele on loodud tingimused ja keskkond, mis soodustavad nende toimetulekut, nende ümber on loodud võrgustik ning nad ei pea ennast üksikuna tundma. Ühtlasi on tugiteenused kvaliteetsed ja spetsialistid koolitatud.

Lastele ja peredele on tugiteenused kättesaadavad kodukoha lähedal. Teenuste hind ja järjekord ei ole takistus. Abi osutamine on efektiivsem, probleemidele leitakse kiiremini lahendused.

Sotsiaalteenused on kvaliteetsed ja kõigile abivajajatele kättesaadavad. Informatsioon nende kohta on lihtsalt leitav.

Valdkondlik eesmärk

Paide linn on atraktiivne elukeskkond igas eas inimestele. Teenuste valik on mitmekülgne ning need on kõigile kättesaadavad. Parandatakse inimeste üldist elukvaliteeti ning toetatakse iseseisvat toimetulekut.

4.3. Linnaruumi ehk avaliku ruumi areng

Valdkondlikud arenguvajadused

Kahaneva elanikkonnaga arvestada tähendab planeerida kahanevat linnaruumi – see toob kaasa asustuse ja hoonestuse arendamise olulisemates keskustes ning külades, kus on olemas väljaehitatud taristu. Võimalik ja vajalik võib olla ka äärealadel tühjaks jäävad hooned lammutada. Senisest enam tuleb eraldada ebasoodsa vastastikuse mõjuga ehitisi ning planeerida neile sobiv taristu ja keskkond. Elamuid ja tööstushooneid peab arendama eri piirkondades.

Avaliku ruumi kasutamise ja linnakujunduse põhimõtted saab välja töötada uut üldplaneeringut koostades.

Et kogukonna abil ruumikasutust ja -kvaliteeti parandada, tuleb läbi mõelda kaasamismudel, mille järgi kogukonnaliikmed ei osaleks ainult ruumikasutuse planeerimises, vaid ka planeeritu elluviimises. See tähendab anda linnaruum (aiad, pargid, kogukonnahooneid) osaliselt kogukonna kasutusse, kujundada seda ühiselt (hoonete värvilahendused, heakorrastus) ja koguda interaktiivselt ettepanekuid muudatusteks.

Järjepidevalt peab arendama tehnilist taristut ja elluviimist ootavad kommunaalmajandusega seonduvad projektid. Senisest kasutajasõbralikumaks peavad saama avalikud pargid ning kalmistud.

Valdkondliku hetkeolukorra ülevaade on toodud [lisas 1 punktis 4](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Prioriteet on luua keskkond ja tehniline taristu, mis rahuldab elanikke ja ettevõtteid. Läbiv kontseptsioon on piirkonna säästev areng. See hõlmab ressursside säästvat kasutamist, keskkonnasõbralike lahenduste rakendamist, inimesekeskse linnaruumi loomist. Säästva arengu printsiipe tuleb jälgida iga arengutegevuse juures.

Valdkondlik eesmärk

Paides on säästva arengu põhimõtteid järgiv, hästi toimiv ja mitmekülgseid võimalusi pakkuv turvaline linnaruum, mis arvestab linnakodanike ja ettevõtete vajadustega.

4.4. Tervisedenduse ja spordi valdkonna areng

Valdkondlikud arenguvajadused

Rahvatervis hõlmab kõiki valdkondi ja selle eesmärk on pikendada inimeste eluiga, parandada nende elukvaliteeti ning vähendada tervisealast ebavõrdsust.

Tervis ei ole pelgalt haiguse puudumine, vaid sotsiaalse, füüsilise ja vaimse heaolu seisund. Rahvastiku tervise seisundit saab parandada kõikide valdkondade süsteemse pingutuse abil.

Tervise Arengu Instituudi koostatud [maakonna tervise ja heaolu ülevaade 2018](#) andmete põhjal on probleem vähene sündimus, rahva kehvad tervisenäitajad, kuritegevus noorte hulgas, narkomaania jm. Seega tuleb senisest suuremat tähelepanu pöörata rahva heaolu ja elukvaliteedi parandamisele. Üks võimalus on propageerida sportimisvõimalusi ning luua spordiks ja liikumisharrastuseks vajalikud tingimused – taristu, treeningvahendite olemasolu, organisatsiooniline süsteem, motiveeritud treener ja juhendaja ning inimeste sportlikud hoiakud ja väärtused.

Arendama peab mitmeid matkaradasid, kergliiklusteid ja spordirajatisi, suurenevad ka ootused kvalifitseeritud spetsialistidele ja teenustele.

Spordi valdkondliku hetkeolukorra ülevaade on toodud [lisas 1 punktis 5](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Paide on tervist edendav linn, kus luuakse keskkond, milles on inimestel võimalik elada aktiivselt ja terviseteadlikult. Luuakse vajalikud tingimused liikumist ja sportimist harrastavatele inimestele. Paide on avatud kõikidele vabariiklikele ja rahvusvahelistele spordisündmustele.

Valdkondlik eesmärk

Suurendada tervena elatud aastate arvu. Paides elavad tervislikke eluviise toetavad, aktiivsed, sportimist ja liikumist armastavad inimesed.

4.5. Ettevõtluse, sh turismi valdkonna areng

Valdkondlikud arenguvajadused

Ettevõtluse ja turismi arendamine on tihedas seoses teiste tegevusvaldkondadega. Ettevõtjad vajavad toetavat ettevõtluskeskkonda, hästi läbi mõeldud ja vajadusi rahuldava taristu olemasolu, kvalifitseeritud tööjõudu.

Valdkonna arengu jaoks on vajalik välja töötada kohaturunduse elluviimise kava, luua hästitoimiv koostöövõrgustik, kus erinevad huvitatud osapooled leiaksid võimalusi üksteise toetamiseks (ühistorundus, väliskoostöö sõpruslinnadega, ülikoolidega, erinevate ühenduste ja organisatsioonidega). Selle tulemusena paraneb ettevõtete konkurentsivõime ja linn muutub atraktiivseks nii ettevõtjatele kui ka turistidele.

Ettevõtluse elavdamiseks on vajalik suurendada ka turistide arvu. Oluline on muuta Paide linn turistidele atraktiivsemaks sihtkohaks.

Paide linna ettevõtluse, tööturu ja turismi hetkeolukorra ülevaade on toodud [lisas 1 punktis 6](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Tõhustada tuleb ettevõtjate ja linna vahelist koostööd, et leida võimalusi ettevõtluse elavdamiseks. Kindlaks peab tegema taristu arendamise vajaduse ja asuma seda arendama.

Haridusvaldkond toetab ettevõtlust kui eluviisi. Kaugtöökeskuse abil luuakse paindlikud tingimused töötada kodukoha lähedal.

Töötatakse välja ja viiakse ellu linna koha- ja sihtkohaturundus, et suurendada linna tuntust ning tõsta piirkonna mainet. Eesmärk on maksimeerida siia tehtavate investeeringute hulka ning parandada turismisektori majandustulemusi.

Valdkondlik eesmärk

Kasvab elujõuliste ettevõtete arv. Paides on haritud ja paindlik tööjõuturg ning soodne ettevõtluskeskkond. Paide on atraktiivne turismi ja aktiivse puhkuse sihtkoht.

4.6. Kultuurivaldkonna areng

Valdkondlikud arenguvajadused

Järgnevatel aastatel tuleb tegutseda selle nimel, et säiliks rahvakultuuri traditsioonid ja kodanikualgatus. Vajalik on suurendada elanike ja turistide informeeritust siinse piirkonna kultuuriloost ja olulistest inimestest. Samas peab linn olema avatud uutele ideedele. Eesti ärksaid inimesi ühendaval arvamusfestivalil peab olema ka tulevikus kindel koht Paide linna kultuuripildis. Külades peab tegutsema selle nimel, et säiliks ajaloo- ja kultuuripärand.

Kultuuritaristu peab olema pidevalt uuenev ja nüüdisaegseid tehnilisi võimalusi pakkuv.

Kultuurivaldkonna hetkeolukorra ülevaade on toodud [lisas 1 punktis 7](#).

Valdkondlikud arengusuunad

Paide pakub erinevaid võimalusi kultuuriliseks ajaveetmiseks ja on avatud üleriigilise tähtsusega sündmustele. Paides väärtustatakse ja hoitakse traditsioone, ajaloo- ja kultuuripärandit. Paidest kujuneb põnevaid elamusi pakkuv tunnustatud teatrilinn. Kodanikuühendused ja külaseltsid on aktiivsed ning toimub elav seltsielu. Paide on Järvamaa kultuuri süda.

Valdkondlik eesmärk

Paide on suurepärase võimaluste ja üleriigilise tähtsusega kultuurisündmuste ja kohtumiste paik, kus luuakse ja vahendatakse professionaalset kultuuri, väärtustatakse rahvakultuuri ja ajaloopärandit ning edendatakse arvamuskultuuri.

4.7 Paide linna juhtimise korraldus

Arengukavas taotletavate eesmärkide saavutamine peab lähtuma avatud valitsemisest ning kogukonna kaasamise põhimõtetest. Kogukonna algatus ja osavõtlikkus kohaliku elu korraldamisel on oluline osa võrgustikupõhisest juhtimisest ning toetab arengut.

Arenguvajadused

Püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab motiveeritud ja kompetentseid ametnikke, kes on võimekad kaasama erinevaid huvigruppe, kogukondi ja külasid. Kogukondade ja elanike kaasamine linna arendamisse peab olema järjepidev ja süsteemne. Seeläbi julgustatakse inimesi tuleviku osas aktiivsemalt kaasa mõtlema. Erinevate valdkondade vaheline koostöövõrgustik peab olema toimiv ja jätkusuutlik. Linna pakutavad teenused peavad olema hästi kättesaadavad, oluline on tähelepanu pöörata ennetustegevusele, turvalisusele ja haavatavate sihtrühmade toetamisele.

Arengusuunad

Linna strateegiline juhtimine põhineb kogukondade kaasamisel ja võrgustikupõhisel juhtimismudelil. Kogukond, linnavalitsus, linnavolikogu ning hallatavad asutused on pädevad strateegiliselt juhtima. Elanike kaasamiseks ja teenuste pakkumiseks võetakse kasutusele uusi lahendusi ja tänapäevaseid tehnoloogilisi võimalusi.

Linnavalitsus tagab tingimused ja ressursi linnavalitsuse üksustele ja hallatavatele asutustele arengukava täitmiseks ning seireks. Arengukava elluviimise tulemuslikkuse hindamiseks leitakse sobiv hindamismudel.

Valdkondlik eesmärk

Linna juhtimisel ja elanikele pakutavate teenuste osutamisel ollakse avatud, kogukonda kaasav, heasoovlik, hooliv ja uuendusmeelne. Pidevalt otsitakse uusi võimalusi, mis aitaks muuta suhtlust ja asjaajamist lihtsamaks ja kiiremaks, kasutatakse erinevaid digitaalseid lahendusi. Toimib tugev koostöö erinevate koostöövõrgustikega. Teenused on kvaliteetsed ja vastavad vajadustele. Ametnikud on motiveeritud ja pädevad.

5. ARENGUKAVA UUENDAMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE

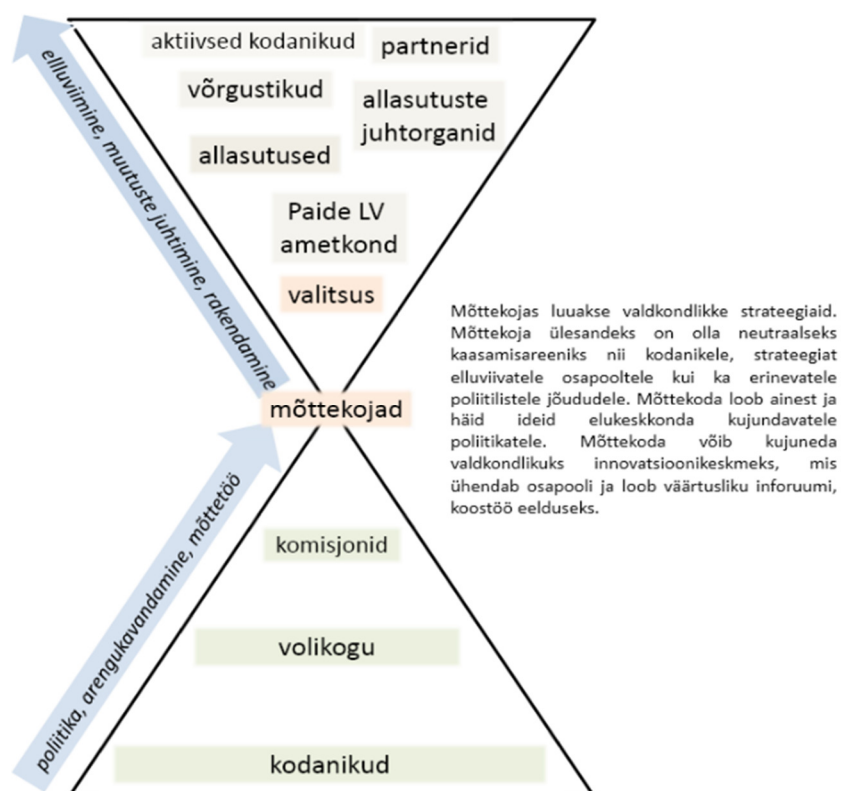
Arengu kavandamise protsess jätkub ka pärast arengukava vastuvõtmist. Seda uuendatakse igal aastal ning on seotud eelarve koostamisega.

Arengukava uuendamiseks alustatakse igal kevadel, võttes esmalt kokku lõppenud aasta tulemused. Korraldatakse mõttekodasid, kus peetakse arutelusid arengukava uuendamiseks ja tegevuste elluviimiseks ning kuhu kutsutakse ja on oodatud kõik partnerid ja aktiivsed kogukonnaliikmed. See kindlustab kogukondade laiemal osalusel ning loob eeldused sisukateks avalikeks aruteludeks linna tuleviku üle ja suurendab elanike usku linna arengusse.

Igal linnavalitsuse üksusel ja hallataval asutusel on arengukava elluviimisel kindel roll, mis on seotud arengukava eesmärkidega. Linnavalitsuse, hallatavate asutuste ja sihtasutuste juhtide keskne ülesanne on kujundada nende eesmärkide saavutamiseks vajalik töökeskkond, juhtida tulemuslikult ressursse, korraldada koostööd peamiste siht- ja sidusrühmadega ning luua nende kaasamiseks sobilik võrgustik.

Linnavalitsuse valdkonnajuhtidel on võrgustik partneritest (sh mõttekojad), keda kaasata linna arengut puudutavatesse otsustesse ja protsessidesse.

Joonis nr 3. Arengukava elluviimise korraldus.

Linnavalitsus esitab igal aastal volikogule linna majandusaasta aruande tegevusaruande, mis sisaldab ka ülevaadet arengukava täitmisest eelmisel eelarveaastal. Arengukava täitmise ülevaade eelneva aasta kohta antakse ka arengukava lisas 3.

Paide linna visiooni ja strateegiliste eesmärkide saavutamiseks on määratletud mõõdikud. Iga mõõdiku kohta on fikseeritud hetkeseisu näitajad ja soovitatav siht. Mõõdikud on ajas arenevad ja täienevad, et paremini hinnata visiooni ja strateegiliste eesmärkide täitmist. Osade mõõdikute hetkeseisu on raske hinnata ja see täpsustub arengukava esimestel aastatel.

Mõõdik	Hetkeseis (2018 lõpp/2019 algus)	Siht
Elanike arv	10734	Säilib
Maksumaksjate osakaal tööelistest elanikest, %	50%	Suureneb
Rändesaldo	-99	Väheneb

Keskmine brutotulu suhe Eesti keskmisega, %	87,6%	Suureneb
Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu, (eurot)	1 147,04	Suureneb
Demograafiline töötururindeindeks, (1. jaanuar 2018)	0,74	Suureneb
Registreeritud töötud	286	Väheneb
Noorte osakaal rahvastikust (7-26), %	20,9	Suureneb
Üldhariduskoolide päevaõppe õpilased, 2018/2019	1 171	Suureneb
Madala haridustasemega noored maakonnas (vanuses kuni 27 aastat), %	27,3	Väheneb
Kesk- ja kõrgharidusega noored maakonnas (vanuses kuni 27 aastat), %	22,9	Suureneb
Lasteaias käivate laste osakaal, % (vanuses 2-7)	87	Suureneb
Põhikooli lõpetanud edasiõppijad, % (samal aastal)	97,9	100%
Huvihariduses osalevad noored (7-26)	710	Suureneb
Liikumisharrastusega tegelevad inimesed /spordiobjektid	1391/37	Suureneb
Mõttekodadesse kaasatud inimesed	200	Suureneb
Linna külastavad turistid (vaatamisväärsuste külastatavus)	34675	Suureneb
Uued e-teenused (paberivaba asjaajamine)	Tase fikseeritakse 2019	Suureneb
Ettevõtlusaktiivsus- Ettevõtted, kellel on töötajaid või käive	430	Suureneb
Ennetus- ja teavitussüritused/osalenud inimesed	Tase fikseeritakse 2019	Suureneb
Sotsiaalteenused	20	Säilib
Toimetulekutoetusi saajad	1953	Väheneb
Elanikkonna rahulolu küsitlus (teenuste, taristu, ürituste jne kohta), %	Tase fikseeritakse küsitluses 2019 ja täpse metoodika väljatöötamisel	Suureneb
Linna külastajate rahulolu linna külastusega	Tase fikseeritakse küsitluses 2019 ja täpse metoodika väljatöötamisel	Suureneb
Kõnni- ja kergliiklusteed, km	34,1	Suureneb
Mustkatte alla viidud teede odakaal tänavate üldpikkusest, %	27	Suureneb
Investeeringud (omavahendite arvel)	1 270 892	Säilib
Netovõlakoorumus	43,6%	Väheneb

Tabel nr 1. Mõõdikud

6. PAIDE LINNA EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2020–2023

6.1. Sissejuhatus eelarvestrateegiasse

Paide linna eelarvestrateegia on finantsjuhtimise dokument, mille abil planeeritakse linna arengukavas püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikke finantsvahendeid. Linna eelarvestrateegia peaeesmärk on tagada stabiilne ja jätkusuutlik eelarvepoliitika, mis võimaldab ellu viia Paide linna arengukavas toodud valdkondade eesmärgid. Arengukava ja eelarvestrateegia on aluseks Paide linna eelarve koostamisele, kohustuste võtmisele ja investeeringuprojektide kavandamisele. Linna strateegilistest eesmärkidest, linna eelarvetulude prognoosist ja linna laenustrateegiast lähtudes on määratletud kavandatavate kulude ja investeeringute maht eelseisvateks aastateks.

Paide linna sõltuvad üksused on käesoleva eelarvestrateegia koostamisel konsolideerimisgrupi üksused SA Paide Spordikeskus, SA Paide Haldus ja SA Ajakeskus Wittenstein. Paide linna konsolideerimisgruppi kuuluvad lisaks eelnimetatutele AS Paide Vesi, AS Väätsa Prügila ja AS Järvamaa Haigla.

Paide linna eelarvestrateegia on koostatud tekkepõhiselt. Võrdlusandmetena on kajastatud 2018. aasta eelarve täitmine Rahandusministeeriumi saldoandmiku andmete alusel ning 2019. aasta eelarve seisuga 25.05.2019.

6.2. Majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks

Kohalikud omavalitsused moodustavad olulise osa valitsussektorist. Nende kanda on u 25% valitsussektori kogukuludest. Paide linna eelarvestrateegia koostamisel on arvestatud Rahandusministeeriumi avaldatud 2019. aasta kevadise majandusprognoosi näitajaid.

Rahandusministeeriumi majandusprognoosi alusel (Rahandusministeeriumi 2019. aasta kevadine majandusprognoos veebilehel <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>) alusel oli 2018. aasta majanduskasv oodatust kiirem, aasta kokkuvõttes kasvas majandus 3,9% (SKP reaalkasv). Majanduskasv tugines peamiselt sisenõudlusele, kuid jätkus ka väliskaubanduse ja teenuste ekspordi kasv. Rahandusministeeriumi majandusprognoosi põhjal peaks majanduskasv peaks 2019 ja järgnevatel aastatel aeglustuma kooskõlas välisnõudluse arenguga. Eksportiva tööstuse ja teeninduse kasv kahaneb välisnõudluse aeglustumise tõttu. Ettevõtete ja tarbijate ebakindluse suurenemine mõjutab pärssivalt investeerimis- ja tarbimisaktiivsust, mis avaldub ehituse, kaubanduse, ja teiste peamiselt sisenõudlusest sõltuvate valdkondade kasvu aeglustumises.

Inflatsioon ulatus 2018. aastal 3,4%ni. Aasta jooksul kiirenes teenuste ja energia hinnatõus, samas toiduainete hinnatõus vaatamata suvisele põuale pidurdus ning maksumeetmete panus aasta teisel poolel vähenes. Energiahinnad tõusid mullu 9,2% eelkõige kallima mootorikütuse, elektri ja puidukütte mõjul. Elektri börsihind kujunes Põhjamaade ebasoodsate ilmastikuolude ning elektrijaamade hoolduste tõttu 2018. aasta kokkuvõttes börsiajaloo kõrgeimaks. Kuigi taastuenergia tasu ja võrgutasu mõnevõrra alanesid, suurenesid majapidamiste elektriarved ligi 11%. Oma mõju oli ka küttepuude hinnatõusul, kus mängis olulist rolli samuti ilmafaktor ning lisaks puitkütuste kui taastuv energiaallika suurenev kasutamine soojuse tootmisel. 2019. aasta alguses inflatsioon aeglustus energia hinnatõusu pidurdumise ning aktsiisitõusude mõju vähenemise tõttu, mistõttu kujunes erinevus euroala inflatsiooniga kahe aasta väikseimaks. Arvestades välistegurite tagasihoidlikumat panust ning maksumeetmete mõju vähenemist, võib lähiaastatel oodata 2% lähedast inflatsiooni. 2019. aastal on inflatsioon kõikumine, alanedes aasta teises pooles energiaindade languse ja osalt kõrge võrdlusbaasi mõjul ajutiselt alla 2%. Aasta kokkuvõttes tõusevad tarbijahinnad 2,1%. Kiire palgakasvu jätkumine ning tugev eratarbimiskulutuste kasv soosivad tööstuskaupu ja teenuseid kajastava baasinflatsiooni kiirenemist, mida möödunud aastal hoidsid tagasi mõned ajutised tegurid. 2019-2020 kujuneb maksumeetmete mõju THI-le viimaste aastate väikseimaks, ulatudes kõigest 0,2%ni.

Aastatel 2020-2021 ulatub inflatsioon vastavalt 2,2%ni ja 2,0%ni. Tulevikutehingute kohaselt peaksid naftahinnad stabiliseeruma ning elektri börsihind alanema pikaajalise keskmise taseme lähedale. Arvestades ka teiste energiakandjate hinnadünaamikat, jäävad energiainnad varasema aasta tasemele. Suuremal määral kergitavad tarbijahindu toidu ning teenuste kallinemine. Inflatsiooni mõningane aeglustumine alates 2021. aastast on seotud eelkõige maksumeetmete mõju lõppemisega.

Vaatamata majanduskasvu aeglustumisele püsib nõudlus täiendava tööjõu järele. Hõive kasv oli suhteliselt laiapõhjaline, kuid töötajate arv suurenes enim just sisenõudlusega seotud tegevusalades, näiteks ehituses ja kaubanduses. Samas on hõive suurenenud ka IT sektoris, mis on jätkuvalt edukas ka oma teenuste eksportimisel. Pikematest trendidest paistab silma paindlike töövormide populaarsemaks muutumine, mis väljendub nii palgatöötajate osakaalu vähenemises kui ka osaajaga töötamise suurenemises. Näiteks on võrreldes 2007. aastaga praegu täiskoormusega töötajaid 21 tuhande võrra vähem, kuid osaajaga töötajaid ligikaudu 28 tuhande võrra rohkem.

Vähenev tööealine rahvastik ning suhteliselt madalale tasemele langenud tööpuudus on viinud olukorrani, kus ettevõtetel on üha raskem leida uusi töötajaid. Nii ehituses kui teeninduses on tööjõu puudus teravaim äritegevust takistav tegur. Töötajate arvu suurendamise plaanid on ettevõtetel endiselt olemas, kuid need on varasemast tagasihoidlikumad. Samuti näitavad nii Töötukassa kui Statistikaameti andmed vabade ametikohtade vähenemist aastatagusega võrreldes.

Palgakasv püsis kogu eelmise aasta jooksul kiire, kasvades kõikides tegevusalades. Palgatõus kiirenes aasta lõpus koos majanduskasvuga. Statistikaameti andmetel oli eelmisel aastal keskmine brutokuupalk 1 310 eurot, mis oli 7,3 protsenti kõrgem kui 2017. aastal. Suurematest tegevusaladest panustasid palgakasvu kiirenemisse kaubanduse ja ehituse ettevõtted ning haridussektor. Haridussektori töötajate palgakasvu taga on valitsuse otsus tõsta õpetajate palkasid ennaktempos. Majanduse jahtudes võib eeldada ka palgakasvu aeglustumist, kuid tööjõupuuduse tõttu surve töötasu tõsta püsib ka edaspidi.

Alampalga kokkulepped nii 2018. kui ka 2019. aastaks on mõõdukad ning keskmise palga arenguga üldjoontes kooskõlas. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt on 2019. aasta palgakasvuks 6,4%, mis on veidi madalam kui eelmisel aastal. Alates 2020. aastast prognoositakse palgakasvu stabiliseerumist 5% lähedal, mis on kooskõlas majanduskasvuga.

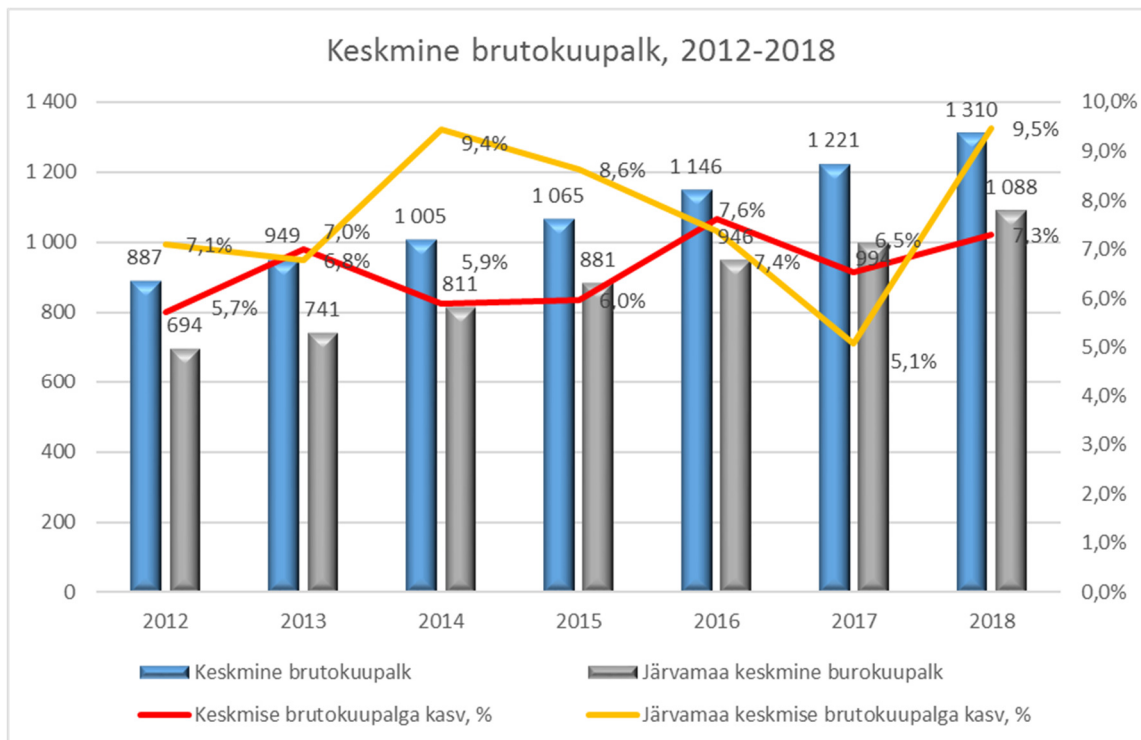
Olulisemad majandusnäitajad	tegelik	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
SKP reaalkasv	3,9%	3,1%	2,7%	2,7%	2,6%	2,5%
Tarbijahinnaindeks	3,4%	2,1%	2,2%	2,0%	2,0%	2,0%
Hõive (tuh inimest)	664,7	670,8	670,8	670,1	668,8	667,4
Hõive kasv	0,9%	0,9%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,2%
Tööpuudus	5,4%	5,6%	5,7%	5,7%	5,7%	5,7%
Keskmine kuupalk (€)	1 314	1 398	1 471	1 544	1 621	1 701
Palgakasv	7,6%	6,4%	5,2%	5,0%	4,9%	4,9%

Tabel nr 2. Majanduskasvu prognoos. Allikas Rahandusministeeriumi 2019. aasta kevadine majandusprognoos

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>

Statistikaameti andmetel oli keskmine brutokuupalk oli 2018. aastal Eesti ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides 1 310 eurot, 2017. aastaga võrreldes tõusis brutokuupalk 7,3% (2017. aastal oli brutokuupalk aastakasv 6,5%). Keskmine brutokuupalk oli eelmisel aastal endiselt kõrgeim info ja side tegevusalal ning finants- ja kindlustustegevuses – vastavalt 2 172 ja 2 154 eurot. Madalaim oli brutokuupalk majutuse ja tootlustuse tegevusalal ning muudes teenindavates tegevustes. Avalikus sektoris, ehk riigile ja kohalikele omavalitustele kuuluvates asutustes ja ettevõtetes, oli brutokuupalk 1 393 eurot ja aastakasv 10,1%. Erasektoris, ehk nii Eesti kui ka välismaa eraõiguslikele isikutele kuuluvates ettevõtetes, oli brutokuupalk 1283 eurot ja aastakasv 6,4%. Maakonniti oli 2018. aastal keskmine brutokuupalk kõrgeim Harju (1 455 eurot) ja Tartu (1 289 eurot) maakonnas ning madalaim Hiiu (944 eurot) ja Saare (987 eurot) maakonnas, Järva maakonna 2018. aasta keskmine brutopalk 1 088 eurot. Brutokuupalk kasvas igas maakonnas. Aastakasv oli kõige kiirem Saare, Jõgeva ja Rapla maakonnas ning aeglasem Võru maakonnas. Andmed: Statistikaameti veebiaadress: <https://www.stat.ee/pressiteade-2019-024>

Keskmine brutokuupalk aastatel 2012 kuni 2018 Statistikaameti andmetel:

Joonis nr 4. Keskmine brutokuupalk, 2012-2018. Allikas Statistikaamet <https://www.stat.ee/stat-keskmise-brutokuupalk>

6.3. Eelarvestrateegia alused ja finantseesmärgid

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised eeldused:

1. SKP reaalkasv prognoosiperioodil keskmiselt 2,7% aastas;
2. tarbijahinnaindeks (THI) keskmiselt 2,1%;
3. maksumaksjate arv püsib stabiilne, järgides Eesti keskmist trendi;
4. keskmise palga nominaalkasv on keskmiselt 5%;
5. residendist füüsiliste isikute makstud tulumaksust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,93%;
6. maamaksumäär on Paide linnas 2,5% maa maksustamishinnast aastas ning põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär on 1,0% maa maksustamishinnast aastas;
7. Euroala liidrid ei muuda oluliselt praegust majanduspoliitilist kurssi.

Üldised eesmärgid tulenevad Paide linna arengustrateegiast ning on konkretiseeritud arengukava põhiosas. Perioodi eesmärgiks on Paide linna elukeskkonna jätkuv parandamine, tagades erinevate valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutliku arengu. Prioriteetideks on investeringud haridusse, liiklemisvõimaluste ning vaba aja veetmise võimaluste parandamisse. Eelarvestrateegias on rõhuasetus eelkõige finantseesmärkidel.

Finantseesmärgid

Finantseesmärkide seadmisel tuleb leida sobiv tasakaal pakutavate avalike teenuste ja hüvede kvaliteedi ja kvantiteedi ning finantspositsiooni vahel. Perioodi finantseesmärgid on järgmised:

1. põhitegevuse tulemi kasv;
2. investeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
3. arengukavas planeeritud eesmärkidest lähtuva investeerimistegevuse ellu viimiseks maksimaalses võimalikus mahus välisrahastuse (sealhulgas EL-i struktuurfondide) kasutamine, tagades linnapoolse omafinantseerimise;

4. finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

Ülaltoodud näitajate abil saab ülevaate linna omafinantseerimisvõimekusest, arengusse orienteeritusest, olemasolevate laenukohustuste teenindamise ja uute investeerimislaenude võtmise vajadusest ning võimalustest. Finantseesmärkide seadmisel on oluline nende kooskõla ümbritseva majanduskeskkonnaga. Kohalike omavalitsuste areng sõltub oluliselt muutustest Eesti üldises majanduskeskkonnas ning riigi kesktasandil tehtavatest fiskaalpoliitilistest otsustest, mis puudutavad nii omavalitsuste tulu- kui ka kulubaasi. Seega võib linna eelarvestrateegia perioodil oluliseks riskiks pidada omavalitsuste tulusid ja kulusid reguleeriva õigusruumi ebastabiilsust Eestis. Omavalitsustel puudub kindlus, et kõik planeeritud tulud ka laekuvad ning see mõjutab ka oluliselt kohaliku omavalitsuse investeerimisvõimekust.

Eelarvestrateegia perioodiks on linn prognoosinud investeringute teostamiseks võtta laenu. Võlakohustuste suurendamisel on arvestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest lähtudes linna finantsvõimekusega. Kuna koos laenukohustuste kasvuga suurenevad ka linna varad, tagab see tasakaalu bilansi varade ja kohustuste vahel. Paide linnas on palju investeerimist ootavaid objekte ning samal ajal on laenuintresside määrad madalal tasemel. Seega võib eeldada, et investeringutega loodav sotsiaalne lisaväärtus ületab laenuintresside kulud. Eelarvestrateegias planeeritud laenukohustuste kasvu on arvestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest lähtuvalt ning linna netovõlakoormus on kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses sätestatud piirmäärades.

Lähtudes üldisest eelarvepoliitikast, on eesmärgiks eelarve struktuurne tasakaal. Eelarve tulem on tasakaalus, kui eelarve põhitegevuse tulem on võrdne investeerimistegevuse kogusummaga. Eelarvestrateegia 2019–2021 prognoosis on eelarve tulem puudujäägis, kuna nimetatud aastatele on suuri investeringuobjekte planeeritud osaliselt laenukohustuste arvelt. Alates aastast 2022 on eelarve tulem planeeritud ülejääki, mis võimaldab edasisteks aastateks reservi koguda. Struktuurselt tasakaalus eelarve toetab finantsilist jätkusuutlikkust tulevasteks aastateks.

6.4. Paide linna kui kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvestrateegia aastateks 2020–2023

Paide linna eelarvestrateegia on koostatud Rahandusministeeriumi kehtestatud vormide põhjal ning koosneb järgmistest osadest: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeringute kavandamine, finantseerimistegevus ning likviidsete varade muutus. Käesoleva eelarvestrateegia koostamisel on lähtutud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmest, mille kohaselt ei tohi põhitegevuse tulemi väärtus olla aruandeaasta lõpu seisuga väiksem kui null ning linna netovõlakoormus peab jääma kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 sätestatud piirmäära. Erandkorras võib põhitegevuse tulem olla negatiivse väärtusega tingimusel, et eelneva ja järgneva aasta põhitegevuse tulem on positiivse väärtusega. Põhitegevuse tulem on oluline finantsnäitaja. Negatiivne põhitegevuse tulem näitab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt jooksvaid kulusid (tegevuskulusid). Sellisel juhul finantseeritakse näiteks põhitegevuse kulusid põhivara müügi ja reservide arvelt. Ühekordsete tulude arvelt põhitegevuse kulude finantseerimine pikemal perioodil on riskantne ning nende tulude kehvena laekumise korral võib tekkida oht sattuda finantsraskustesse.

Paide linna põhitegevuse tulem on olnud eelnevatel aastatel positiivse väärtusega ning on planeeritud selliseks ka uuel eelarvestrateegia perioodil. Eesmärk ei ole ainult positiivne tulem, vaid ka selle kasv. Käesoleva eelarvestrateegia põhitegevuse tulude ja kulude kavandamisel on

eesmärk hoida põhitegevuse tulemit mahus, mis kataks aastased laenukohustuste tagasimaksed ja intressikulud ning võimaldaks teha investeeringuid.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	16 121 139	16 544 600	17 344 948	18 235 820	19 185 537	20 197 863
Maksutulud	8 596 665	9 297 760	10 013 853	10 744 018	11 528 976	12 372 386
sh tulumaks	8 319 908	9 014 260	9 730 353	10 460 518	11 245 476	12 088 886
sh maamaks	276 191	283 500	283 500	283 500	283 500	283 500
sh muud maksutulud	566	0				
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 405 459	1 341 090	1 374 617	1 408 983	1 444 207	1 480 312
Saadavad toetused tegevuskuludeks	5 629 293	5 423 250	5 546 478	5 672 819	5 802 354	5 935 164
sh tasandusfond	722 766	547 999	548 000	548 000	548 000	548 000
sh toetusfond	3 662 598	3 363 535	3 448 969	3 536 573	3 626 402	3 718 512
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	1 243 929	1 511 716	1 549 509	1 588 247	1 627 953	1 668 652
Muud tegevustulud	489 723	482 500	410 000	410 000	410 000	410 000
Põhitegevuse kulud kokku	12 930 244	14 840 869	15 544 397	16 247 464	16 984 767	17 771 455
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 553 392	1 639 832	1 717 232	1 794 507	1 879 387	1 968 282
Muud tegevuskulud	11 376 853	13 201 038	13 827 165	14 452 957	15 105 379	15 803 173
sh personalikulud	7 097 251	7 760 486	8 126 781	8 492 486	8 887 387	9 300 650
sh majandamiskulud	3 709 083	5 410 994	5 666 393	5 921 381	6 173 040	6 450 826
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	4 140	134 516	134 560	134 437	130 896	130 896
sh muud kulud	570 519	29 558	33 991	39 090	44 953	51 696
Põhitegevuse tulem	3 190 895	1 703 731	1 800 551	1 988 356	2 200 771	2 426 408
Investeeringustegevus kokku	-1 749 437	-5 762 831	-3 885 305	-2 703 885	-1 758 630	-1 682 007
Põhivara müük (+)	6 964	90 000				
Põhivara soetus (-)	-4 154 293	-8 456 380	-3 228 432	-2 086 535	-1 320 477	-1 279 862
sh projektide omaosalus	-1 270 892	-5 018 640	-3 228 432	-2 086 535	-1 320 477	-1 279 862
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	2 883 402	3 762 740	0	0	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-130 034	-1 077 403	-555 085	-500 063	-302 865	-302 865
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-341 007	-27 008	-27 008	-27 008	-27 008	0
Finantstulud (+)	359	220	220	220	220	220
Finantskulud (-)	-14 828	-55 000	-75 000	-90 500	-108 500	-99 500
Eelarve tulem	1 441 458	-4 059 100	-2 084 754	-715 529	442 140	744 401
Finantseerimistegevus	1 656 857	1 297 899	1 242 168	643 629	-166 280	-1 042 030
Kohustuste võtmine (+)	2 365 000	2 230 000	2 350 000	1 550 000	850 000	
Kohustuste tasumine (-)	-708 143	-932 101	-1 107 832	-906 371	-1 016 280	-1 042 030
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	2 939 966	-2 001 201	-842 587	-71 899	275 860	-297 629
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+ suurenemine /- vähenemine)	-158 349	760 000				

Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 939 966	938 764	96 178	24 278	300 138	2 509
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	9 961 815	10 721 598	11 421 986	11 523 981	11 016 804	9 633 878
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550)	5 558 290	5 016 554	4 474 774	3 933 140	3 592 244	3 251 348
Netovõlakoormus (eurodes)	7 021 850	9 782 834	11 325 808	11 499 702	10 716 666	9 631 369
Netovõlakoormus (%)	43,6%	59,1%	65,3%	63,1%	55,9%	47,7%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	16 121 139	11 029 478	11 610 664	12 736 762	13 989 999	15 343 821
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	66,7%	66,9%	69,8%	72,9%	76,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	9 099 290	1 246 644	284 856	1 237 060	3 273 333	5 712 452

Tabel nr 3. Paide linna kui kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvestrateegia koondandmed aastatel 2018–2023

6.4.1. Põhitegevuse tulud

Kohaliku omavalitsuste üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise nende koostamise üle. Riigieelarvest edasikantavate maksutulude (tulumaks ja maamaks) ning tasandus- ja toetusfondi eesmärk on tagada neile piisavad vahendid kohaliku elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks. Tasandusfond on mõeldud nende eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks. Toetusfond koosneb valdkondlikest toetusliikidest, võimaldades maksta õpetajatele töötasu, korraldada koolis toitlustamist, maksta toimetulekutoetust ning hooldada kohalikke teid. Lisaks on KOV-idel võimalus taotleda projektitoetust mitmest meetmest. Muud omatulud hõlmavad peamiselt laekumisi keskkonnatasudest või kaupade ja teenuste müügist.

Põhitegevuse tuludest suurima osa moodustavad füüsilise isiku tulumaksu laekumised ning riigieelarve tasandus- ja toetusfondi laekumised.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	16 121 139	16 544 600	17 344 948	18 235 820	19 185 537	20 197 863
Maksutulud	8 596 665	9 297 760	10 013 853	10 744 018	11 528 976	12 372 386
sh tulumaks	8 319 908	9 014 260	9 730 353	10 460 518	11 245 476	12 088 886
sh maamaks	276 191	283 500	283 500	283 500	283 500	283 500
sh muud maksutulud	566	0				
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 405 459	1 341 090	1 374 617	1 408 983	1 444 207	1 480 312
Saadavad toetused tegevuskuludeks	5 629 293	5 423 250	5 546 478	5 672 819	5 802 354	5 935 164
sh tasandusfond	722 766	547 999	548 000	548 000	548 000	548 000
sh toetusfond	3 662 598	3 363 535	3 448 969	3 536 573	3 626 402	3 718 512
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	1 243 929	1 511 716	1 549 509	1 588 247	1 627 953	1 668 652
Muud tegevustulud	489 723	482 500	410 000	410 000	410 000	410 000

Tabel nr 4. Paide linna põhitegevuse tulud 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

Kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuvatest tuludest moodustab olulisema osa füüsilise isiku tulumaks, moodustades aastatel 2018–2023 keskmiselt 55%–60% eelarvesse arvestatud põhitegevuse tuludest.

Maksutulud

Maksud jagunevad riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Paide linnale laekuvad riiklikud maksud on füüsilise isiku tulumaks ja maamaks.

Füüsilise isiku tulumaks

Kõige suurema osakaaluga kohalikule omavalitsusele laekuv maks on füüsilise isiku tulumaks. Kohalikule omavalitsusele eraldatav tulumaks sõltub maksumaksjate arvust ning keskmise palga ja muude maksustatavate tulude suurusest. Väga olulised on ka riigipoolsed tulumaksu eraldamise meetodid. Kohalikule omavalitsusele eraldatavat tulumaksu arvestatakse kalendriaasta 1. jaanuari seisuga füüsilisest isikust maksumaksja elukohajärgsele kohalikule omavalitsusele. Omavalitsusüksusele eraldatava maksusumma arvutamisel ei arvata maksustatava tulu hulka pensione ja kasu vara võõrandamisest. Füüsilisest isikust ettevõtja tasutud tulumaksu avansilisest maksest 70% eraldatakse avansilise eraldisena tema elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele.

Kohalikele omavalitsustele eraldatud maksustatava tulu osa (% brutopalgast):

Aasta	Eraldise määr
2007-2008	11,90%
2009 (01.01.-31.03)	11,93%
2009 (al 01.04)	11,40%
2010-2012	11,40%
2013	11,57%
2014	11,60%
2015	11,60%
2016	11,60%
2017	11,60%
2018	11,90%
2019	11,93%

Tabel nr 5. Kohalikule omavalitsusele eraldatava maksustatava tulu osa.

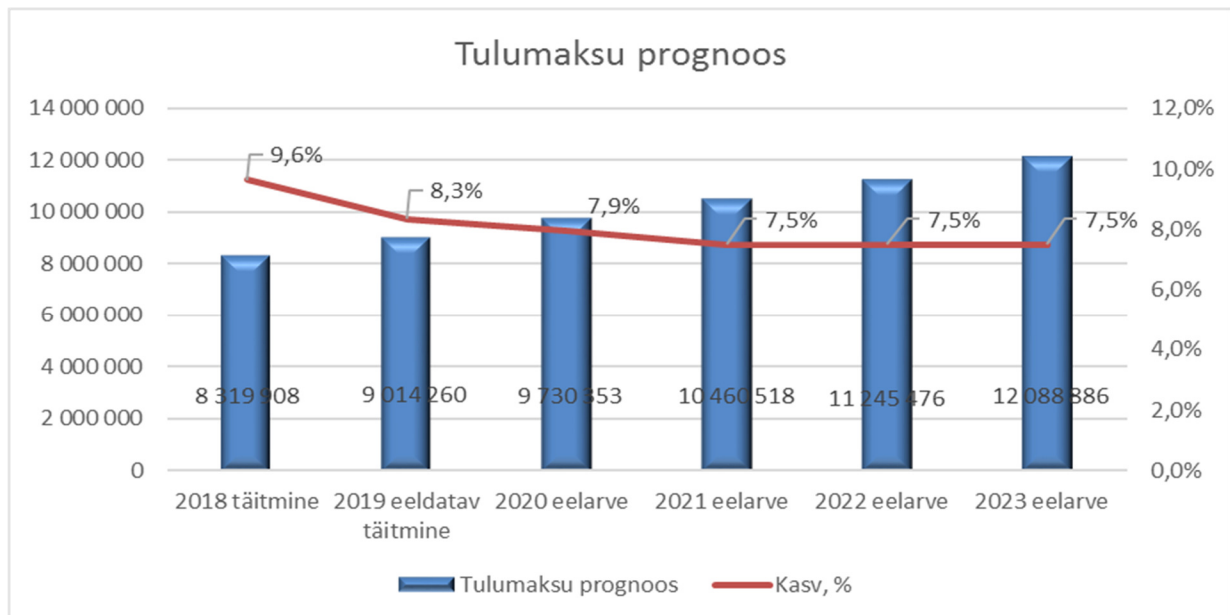
Eelarvestrateegia koostamisel on arvestatud, et nimetatud protsendimäär jääb püsima kogu eelarvestrateegia prognoosiperioodiks. Kuni 2014. aastani oli kinnipeetava tulumaksu määr 21%, alates 2015. aastast on tulumaksu määr 20%.

Eelarvestrateegia koostamisel on tulumaksu prognoosimisel arvestatud järgmiste teguritega:

- ❖ Paide rahvastikuregistris registreeritud elanike arv oluliselt ei muutu ning sellest tulenevalt püsib stabiilne ka linna maksumaksjate arv, kelle tulumaks laekub linna eelarvesse;
- ❖ keskmise palga kasv aastas on 5%, sealhulgas on arvestatud palga alammäära tõusuga (2018. aastal tõusis keskmine brutokuupalk 7,3%);
- ❖ kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksuosa on 11,93%.

Alljärgneval joonisel on välja toodud tulumaksu arvestus (tekkepõhine) 2018. aastal ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, aastateks 2019-2023 ning kasv võrreldes eelmise aasta näitajaga.

Joonis nr 5. Tulumaksu arvestus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019 kuni 2023.

Joonisel kajastatud füüsilise isiku tulumaksu 2018. aasta eelarve täitmine on tekkepõhisel arvestusmeetodil arvestatud määras. 2019. aasta eeldatav täitmine on võrreldes eelmise aasta vastava näitajaga prognoositud kasvu 8,3%, 2020. aastaks on prognoositud kasv 7,9% ning aastatel 2021-2023 on arvestatud igal aastal kasvu 7,5% võrreldes eelneva aasta prognoositud summaga. Prognoosi põhistsenaariumi alusel püsib senine stabiilne kasv kogu eelarvestrateegia perioodi.

Maamaks

Maamaks on maa maksustamishinnast lähtuv riiklik maks, mis laekub maamaksuseaduse alusel täies ulatuses kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Lähtudes maamaksuseadusest, võib maamaksumäär olla 0,1% kuni 2,5% maa maksustamishinnast aastas ning maksumäära kehtestab volikogu. Eelarvestrateegia lähtub Paide linna maamaksu arvestamisel Paide Linnavolikogu 21.12.2017 määrusest nr 48 „Maamaksumäär ja maamaksust vabastamise alused“. Paide linna haldusterritooriumil on kehtestatud põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär 1,0% maa maksustamishinnast aastas ning teiste sihtotstarbega maade maamaksumäär 2,5 % maa maksustamishinnast aastas. Lähtudes Paide Linnavolikogu 21.12.2017 määrusest nr 48, on maamaksust vabastatud riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel pensioni saaja või isik, kellel on töövõimetoetuse seaduse alusel tuvastatud osaline või puuduv töövõime, tema kasutuses olev elumaa või maatulundusmaa õuema kõlviku osas linnas asustusüksusena, alevis, alevikus ning üldplaneeringuga kohaliku omavalitsuse üksuse poolt või maakonnaplaneeringuga tiheasustusega alaks määratud alal, kui kehtiv üldplaneering puudub, kuni 0,15 ha ulatuses. Maamaksust on vabastatud ka represseeritu ja represseerituga võrdsustatud isik okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse mõistes tema kasutuses oleva elumaa või maatulundusmaa õuema kõlviku osas. Maamaksu laekumise prognoosimisel on arvestatud maamaksuseaduse maksusoodustustega, mille alusel on maa omanik tiheasustusega aladel maamaksu tasumisest vabastatud kuni 0,15 ha ja mujal kuni 2,0

ha ulatuses. Kogu eelarvestrateegia perioodil jooksul on maamaksust laekuv tulu planeeritud 2019. aasta eelarve tasemel.

Tulud kaupade ja teenuste müügist

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad linna eelarvetuludest ca 8%. Eelarvestrateegiasse prognoositud laekumised lähtuvad 2019. aasta eelarvesse prognoositud summast ning kasv prognoositavateks aastateks lähtub kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest ehk tarbijahinnaindeksist.

Tulud kaupade ja teenuste müügist laekuvad peamiselt teistelt omavalitsustelt Paide linna üldhariduskoolides õppivate õpilaste ning lasteaialaste pealt. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning koolieelse lasteasutuse seadus sätestab, et munitsipaalkooli ja koolieelse lasteasutuse tegevuskulude katmises osalevad täies ulatuses teised vallad või linnad proportsionaalselt selles koolis õppivate ja lasteaias käivate nende haldusterritooriumil alaliselt elavate õpilaste/laste arvuga. Lisaks laekuvad tulud kaupade ja teenuste müügist Paide linna elanikelt, kes viibivad hoolekandeaustustes, riigilõivud erinevate teenuste osutamise eest (ehituslubade ja kasutuslubade väljastamise eest jms), üüri- ja renditulud ning muud tulud kaupade müügi ja teenuste osutamise eest.

Toetused

Saadavad toetused moodustavad linnaeelarve tuludest olulise osa. Laekuvatest toetustest suurima osa moodustavad laekumised riigieelarve tasandus- ja toetusfondist. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Konkreetsele omavalitsusele riigieelarvest kantav summa leitakse valemi alusel, sealjuures on olulisteks parameetriteks tulumaksu laekumine, arvestuslik maamaks, elanike arv eri vanusegruppide lõikes, hooldatavate ja hooldajateenusele suunatud arv ning teede pikkus.

Toetusfond toetab kohalikke omavalitsusi konkreetsete ülesannete täitmisel. Suure osa toetusfondist moodustavad eraldised hariduskuludeks (sealhulgas õpetajate, õppealajuhatajate, direktorite palgafond, täiendkoolituskulud, vahendid õppekirjanduseks, koolilõunaks ja alates 2018. aastast ka tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks). Lisaks hariduskuludele on toetusfondis planeeritud koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus, huvihariduse ja -tegevuse toetus, toimetulekutoetuse maksmise hüvitis, matusetoetus, asendus- ja järelhooldusteenuse toetus, rahvastikutoimingute kulude hüvitis ning kohalike teede hoiu toetus.

Lisaks tasandus- ja toetusfondi summadele on eelarvestrateegias arvestatud muud sihtotstarbelised toetused (eelkõige projektipõhised toetused) ning 2019. aastaks arvestatud ühinemistoetuse viimane osamakse.

Muud tulud

Muude põhitegevuse tuludena laekuvad tasud vee erikasutusest, kaevandamisõiguste tasud ja muud ühekordsed tulud. Nimetatud tuludest suurima osa moodustavad kaevandamisõiguste tasud, laekumised sõltuvad kaevandavate varade liikidest ja mahtudest.

6.4.2. Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kuludeks on arvestatud antavad toetused tegevuskuludeks ning personalikulud, majandamiskulud ja muud tegevuskulud. Põhitegevuse kulude prognoosimisel on arvestatud 2019. aasta eelarve tasemega ning arengukavas sätestatud eesmärkidega. Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud eelarvestrateegia perioodil vastavalt tarbijahinnaindeksile. Põhitegevuse kuludes prognoositud antavate toetuste sisse on arvestatud 2019. aastast sünnitoetuse kasv 500 euronit ning alates perekonna kolmandast lapsest sünnitoetuse kasv 1000 euronit.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	12 930 244	14 840 869	15 544 397	16 247 464	16 984 767	17 771 455
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 553 392	1 639 832	1 717 232	1 794 507	1 879 387	1 968 282
Muud tegevuskulud	11 376 853	13 201 038	13 827 165	14 452 957	15 105 379	15 803 173
sh personalikulud	7 097 251	7 760 486	8 126 781	8 492 486	8 887 387	9 300 650
sh majandamiskulud	3 709 083	5 410 994	5 666 393	5 921 381	6 173 040	6 450 826
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed	4 140	134 516	134 560	134 437	130 896	130 896
sh muud kulud	570 519	29 558	33 991	39 090	44 953	51 696

Tabel nr 6. Paide linna põhitegevuse kulud 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

Vastavalt Rahandusministeeriumi juhisteile ei kajastata eelarvestrateegias põhitegevuse kulusid enam valdkonnapõhiselt. Põhitegevuse kulud jaotatakse valdkondade lõikes iga-aastases linnaeelarves, võttes aluseks arengukavas sätestatud strateegilised eesmärgid koos neile vastavate tegevustega.

Põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe ehk põhitegevuse tulem on kajastatud finantsdistsipliini näitajate peatükis.

6.4.3. Investeermistegevus

Eelarvestrateegia investeermistehingutes kajastatakse põhivara müük, põhivara soetus (sealhulgas olemasoleva põhivara rekonstrueerimine), osaluste ja muude aktsiate soetus, finantstulud ja –kulud ning põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine ja põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine. Investeeringute finantseerimiseks on arvestatud nii linnaeelarve omavahendite, laenude võtmise kui ka struktuurfondide toetustega. Investeeringute tegemisel on prioriteediks eelistada objekte, millele on võimalik saada täiendavat finantseeringut muudest allikatest. Investeeringutoetuste arvelt tehtavad investeeringud on eelarvestrateegias arvestatud ainult omaosalusena.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Investeermistegevus kokku	-1 749 437	-5 762 831	-3 885 305	-2 703 885	-1 758 630	-1 682 007
Põhivara müük (+)	6 964	90 000				
Põhivara soetus (-)	-4 154 293	-8 456 380	-3 228 432	-2 086 535	-1 320 477	-1 279 862
sh projektide omaosalus	-1 270 892	-5 018 640	-3 228 432	-2 086 535	-1 320 477	-1 279 862
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	2 883 402	3 762 740	0	0	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-130 034	-1 077 403	-555 085	-500 063	-302 865	-302 865
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-341 007	-27 008	-27 008	-27 008	-27 008	0
Finantstulud (+)	359	220	220	220	220	220
Finantskulud (-)	-14 828	-55 000	-75 000	-90 500	-108 500	-99 500

Tabel nr 7. Investeermistegevus 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

Investeermistegevuse real „Põhivara soetus“ kajastatud investeeringute summad aastatel 2019–2023 on kajastatud alljärgnevas tabelis valdkondade lõikes.

Investeeringuobjektid		2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
04 Majandus		2 223 599	1 222 892	1 040 218	1 040 477	1 194 862
sh toetuse arvelt		100 000				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		2 123 599	1 222 892	1 040 218	1 040 477	1 194 862
05 Keskkonnakaitse		302 000	55 000	110 000	195 000	0
sh toetuse arvelt		55 000				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		247 000	55 000	110 000	195 000	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus		86 650	956 440	626 317	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		86 650	956 440	626 317	0	0
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon		212 000	260 000	310 000	85 000	85 000
sh toetuse arvelt		75 000				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		137 000	260 000	310 000	85 000	85 000
09 Haridus		5 632 131	734 100	0	0	0
sh toetuse arvelt		3 207 740				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		2 424 391	734 100	0	0	0
KÕIK KOKKU		8 456 380	3 228 432	2 086 535	1 320 477	1 279 862
sh toetuse arvelt		3 437 740	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		5 018 640	3 228 432	2 086 535	1 320 477	1 279 862

Tabel nr 8. Investeeringud valdkondade lõikes aastatel 2019-2023.

Paide linna investeeringute võimalused sõltuvad linna finantsvõimekusest. Prioriteediks on investeeringute kulude katteks kaasata võimalusel erinevate toetusfondide finantseeringut. Eelarvestrateegiasse on arvestatud investeeringute prognoos aastateks 2019–2023, kokku summas 16 371 686 eurot, sealhulgas 2019. aasta investeeringud summas 8 456 380 eurot on arvestatud Paide linna 2019. aasta eelarves. Aastateks 2020-2023 on arvestatud investeeringud kokku 7 915 306 eurot:

	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
04 Majandus	1 222 892	1 040 218	1 040 477	1 194 862
Tallinna 13 hoone rekonstrueerimisprojekti omafinantseering	75 000			
Viraksaare siseteede tolmuvaaks muutmine (pindamine)	72 000			
Mäeküla-Sargvere kergliiklustee ehitus (sh tänavavalgustus)	65 000			
Tiigi tänava taastusremont	100 000			
Suur-Aia tänava rekonstrueerimine (sealhulgas projekteerimine 2020. aastal)	38 000	630 300		

Paide linna teede ja tänavate rekonstrueerimine vastavalt teehoiukavale	418 000	38 700	299 460	
Paide linna Joodi tänavate tolmuvaibaks muutmine				72 000
Pärnu tänava kõnnitee taastusremont (Väike-Aia tn kuni Tiigi tn)		50 000		
Lembitu pst ja Muuseumi tee taastusremont				35 000
Paide Keskväljaku teede ja tänavate rekonstrueerimine			550 000	
Teede ja tänavate rekonstrueerimine (alates 2023. aastast teehoiukava koostamisel)				1 062 862
End. Paide valla piirkonna teede ja tänavate rekonstrueerimine vastavalt teehoiukavale	78 592	78 592	88 416	
Roosna-Alliku piirkonna teede ja tänavate rekonstrueerimine vastavalt teehoiukavale	66 300	67 626	77 601	
Paide-Viraksaare kergliiklustee väljaehitamine (arvestuslik omafinantseering)	125 000			
Sillaotsa-Tarbja kergliiklustee väljaehitamine (arvestuslik omafinantseering)		150 000		
Vodja-Viisu kergliiklustee ehitamine koos valgustusega (arvestuslik omafinantseering)	160 000			
Kaasav eelarve	25 000	25 000	25 000	25 000
05 Keskkonnakaitse	55 000	110 000	195 000	0
Terviseradade projekti omafinantseering vastavalt Paide Linnavolikogu 21.02.2019 otsusele nr 15 "Üle eelarveaasta kohustuse võtmine"	30 000	30 000	30 000	0
Viraksaare tehismaastik (bussipeatuses)			65 000	
Tarbja tehisejärve arendamine			50 000	
Pärnu jõe äärne matkarada			50 000	
Laste mänguväljakute ehitus ja kaasajastamine (Roosna-Alliku)	25 000	25 000		
Koorte harjutusväljaku rajamine		55 000		
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	956 440	626 317	0	0
Tänavavalgustuse projekti omafinantseering vastavalt Paide Linnavolikogu 23.10.2018 otsusele nr 63 "Omafinantseeringu tagamine "Tänavavalgustuse taristu renoveerimine" projektile"	435 440			
Mündi küla korruselamutele kvaliteetse joogivee tagamine	150 000			

Sademevee- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine ja rekonstrueerimine (AS Paide Vesi projekti omaosalus)	300 000	566 317		
Saare ja Kalanduse ÜVK väljaehitamine (omafinantseering)	71 000			
Sillaotsa kalmistu matusemaja rajamine		60 000		
08 Vaba aeg, kultuur, religioon	260 000	310 000	85 000	85 000
Paide Muusika- ja Teatrimaja iga-aastane etapiviisiline rekonstrueerimine	60 000	60 000	60 000	60 000
Paide linnastaadioni I etapp (linnastaadioni rajamine ning staadionimaja ehitamine)		250 000		
Paide linnastaadioni II etapp (parkla rajamine, tribüünide, tribüünide katus ehitamine), sh linna osalus alates 2022 kuni 2025			25 000	25 000
Linna kunstmurustaadioni katte vahetus	200 000			
09 Haridus	734 100	0	0	0
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus rahastatava projekti "Roosna-Alliku Lasteaed Hellik hoone energiasäästlikumaks rekonstrueerimine" omafinantseering	734 100			
INVESTEERINGUD KOKKU	3 228 432	2 086 535	1 320 477	1 279 862

Tabel nr 9. Investeeringud valdkondade ja investeeringuobjektide lõikes aastatel 2020–2023.

Investeeringustegevuse real põhivara soetuseks antava sihtfinantseerimisena kajastatakse eelarvestrateegia perioodil esmasandis tervisekeskuse rajamise kaasfinantseering (AS-ile Järvamaa Haigla sihtotstarbeline investeeringutoetus võrdsetes osades kümne aasta jooksul alates 2017. aastast, igal aastal 53 865 eurot), hajaasustuse programmi KOV-i omaosalused ning sihtasutuste Paide Haldus ja Paide Spordikeskus laenude põhiosa finantseerimine. Laenu põhiosa tagasimaksed on kajastatud vastavalt laenulepingule SA Paide Haldus ja SA Paide Spordikeskus finantseerimistegevuses.

Allolevas tabelis on kajastatud SA Paide Haldus ja SA Paide Spordikeskus laenude põhiosa finantseerimine perioodil 2019–2025:

	SA Paide Haldus	SA Paide Spordikeskus	Sihtasutused, tagasimaksed KOKKU	Sihtasutuste laenukohustuste jääk aasta lõpu seisuga
	<i>Danske</i>	<i>Danske</i>		
Lepingu nr	KL-280817PH	KL-210508PA		
Intress	6-kuu EURIBOR + 0,67%	6-kuu EURIBOR + 0,79%		
Laenu võtmine	20.10.2017	31.03.2009		
Laenu summa	829 867,50	4 729 462,00		
Laenu tagasimakse tähtaeg:	20.12.2021	15.01.2025		
Laenu tagasimaksed:				

2019	197 220	210 000	407 220	3 176 805
2020	197 220	210 000	407 220	2 769 585
2021	197 198	210 000	407 198	2 362 388
2022	0	210 000	210 000	2 152 388
2023	0	210 000	210 000	1 942 388
2024	0	210 000	210 000	1 732 388
2025	0	1 732 388	1 732 388	0
	591 638	2 992 388		

Tabel nr 10. Sihtasutuste laenu põhiosa tagasimaksed.

Kokku moodustavad perioodil 2019–2025 linnaeelarvest finantseeritavate linnale kuuluvate sihtasutuste laenude põhiosa tagasimaksed 3 584 026 eurot, sealhulgas SA Paide Haldus laenukohustus 591 638 eurot ning SA Paide Spordikeskus laenukohustus 2 992 388 eurot. Sihtasutuste laenukohustuste summa kajastub linna netovõlakoomuses.

Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetusena on arvestatud eelarvestrateegia perioodiks AS Järvamaa Haigla aktsiate soetus õendusabikeskuse hoone kaasrahastamiseks (AS Järvamaa Haigla aktsiate soetus perioodiliste sissemaksetena 10 aasta jooksul, esimene sissemakse 2013. aastal).

Finantstuludena kajastatakse laekumised pangakonto intressidelt ning finantskuludena arvestatakse intressikulud võetud laenudelt.

6.4.4. Finantseerimistehingud

Finantseerimistegevusena on kajastatud linnale laenude võtmine ja võetud laenude põhiosa tagasimaksed vastavalt maksegraafikutele.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Finantseerimistegevus	1 656 857	1 297 899	1 242 168	643 629	-166 280	-1 042 030
Kohustuste võtmine (+)	2 365 000	2 230 000	2 350 000	1 550 000	850 000	
Kohustuste tasumine (-)	-708 143	-932 101	-1 107 832	-906 371	-1 016 280	-1 042 030

Tabel nr 11. Finantseerimistegevus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019–2023.

Seisuga 01.01.2019 on Paide linna laenukoormus kokku 7 919 183 eurot, sealhulgas 4 335 159 eurot on Paide linna laenukohustused ning 3 584 026 eurot linna sihtasutuste laenukohustused, mida finantseerib Paide Linnavalitsus. Eelarvestrateegias on planeeritud aastatel 2019 kuni 2022 võtta investeerimislaenu kokku summas 6 980 000 eurot ning aastatel 2019 kuni 2023 on arvestatud laenu põhiosa tagasi maksta kokku summas 5 004 614 eurot.

Paide linn on kavandanud eelnevatel aastatel võetud laenukohustusi ning ka eelarvestrateegia perioodil võetavaid laenusid vaid investeerimistegevuseks ja/või laenukohustuste refinantseerimiseks. Investeerimislaenu võtmine on vajalik arengukavas sätestatud eesmärkide ning kohalikele omavalitsusele pandud kohustuste täitmiseks. Eelarvestrateegia perioodil planeeritavate laenukohustuste võtmisel on arvestatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses sätestatud piirmääradega. Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 59 lg 7¹-le ei tohi kohaliku omavalitsuse üksus või kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksus, mille netovõlakooormus on aruandeaasta alguse seisuga 60 protsenti põhitegevuse tuludest või sellest suurem, alates 2012. aasta 1. jaanuarist kuni 2016. aasta 31. detsembrini, võlakohustuste kogusummat suurendada. Alates 01. jaanuarist 2017 võib

võlakohustust suurendada kuni netovõlakoormuse ülemmäärani. Eelarvestrateegias on laenukohustuse võtmisel arvestatud, et linna netovõlakoormus oleks väiksem kui seaduses kehtestatud ülemmäär. Finantseerimistehingute arvestamisel on lähtutud, et linn hakkab võetavat investeerimislaenu tagasi maksma laenu võtmisele järgneva aasta jaanuarist, sellega tagab linn kohustuste tagasimaksmise prioriteediga, et linna netovõlakoormus püsib seaduses sätestatud piirmäärares. Linna netovõlakoormus ning finantsdistsipliini näitajad on välja toodud eelarvestrateegia peatükis „Finantsdistsipliini näitajad“.

Allolevas tabelis on ülevaade linna olemasolevatest laenudest, nende tagasimaksetest vastavalt tagasimaksegraafikule ning intressimääradest. Tabelis ei kajastu eelarvestrateegias planeeritud võetavate laenude summad aastatel 2019–2021.

Lepingu-partner	Laenu periood	Intressi määr	Laenu summa	Laenu jääk seisuga 31.12.2018	Tasumisele kuuluv laenu põhiosa tagasimaksed			
					2019	2020-2023	2024-2031	KOKKU
Danske Bank AS Eesti filiaal	31.03.2014 - 31.12.2019	6-kuu EURIBOR + 0,93%	1 488 420	332 457	332 457	0	0	332 457
Danske Bank AS Eesti filiaal	26.06.2014 - 31.12.2020	6-kuu EURIBOR + 0,79%	1 162 707	549 207	120 000	429 207	0	549 207
Keskkonna-investeeringute Keskus SA	11.07.2014 - 27.08.2023	6-kuu EURIBOR + 1,25%	630 170	450 122	90 024	360 098	0	450 122
Keskkonna-investeeringute Keskus SA	06.03.2015 - 27.08.2021	6-kuu EURIBOR + 1,25%	270 539	135 270	45 090	90 180	0	135 270
Danske Bank AS Eesti filiaal	30.12.2014 - 15.12.2019	6 kuu EURIBOR+ 0,88%	108 000	21 600	21 600	0	0	21 600
Danske Bank AS Eesti filiaal	27.06.2017 - 15.12.2022	6 kuu EURIBOR + 1,00%	296 263	237 010	59 253	177 758	0	237 010
Keskkonna-investeeringute Keskus SA	18.10.2011 - 27.08.2031	6 kuu EURIBOR + 1,00%	315 085	227 565	17 504	70 016	140 045	227 565
SEB Pank AS	26.09.2017 - 22.09.2020	6kuu EURIBOR+ 0,9%	26 600	16 927	9 673	7 255	0	16 927
SEB Pank AS	20.01.2019 - 20.12.2028	6-kuu EURIBOR + 0,96%	2 365 000	2 365 000	236 500	946 000	1 182 500	2 365 000
KOKKU			6 662 784	4 335 159	932 100	2 080 513	1 322 545	4 335 159

Tabel nr 12. Paide linna laenulepingud.

Sihtasutuste laenukohustused on kajastatud eelarvestrateegia investeerimistegevuses põhivara soetuseks antava sihtfinantseerimisena.

6.4.5. Finantsdistsipliini näitajad

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses on sätestatud finantsdistsipliini tagamise meetmed, millest tuleb kohalikul omavalitsusel kinni pidada:

- ❖ põhitegevuse tulem ei tohi olla kahe järjestikuse aruandeaasta lõpu seisuga seaduses sätestatud väärtusest väiksem, st ei tohi olla negatiivne;
- ❖ netovõlakoormus ei tohi ületada kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lõigetes sätestatud netovõlakoormuse ülemmäära.

Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakohustustena arvestatakse bilansis kajastatud kohustused, sealhulgas:

- ❖ võetud laenud;
- ❖ kapitalirendi- ja faktooringukohustused;
- ❖ tasumise tähtajaks täitmata jäänud kohustused;
- ❖ saadud toetuste tagasimakse kohustused;
- ❖ toetusteks saadud ettemaksed;
- ❖ toetuste andmise kohustused;
- ❖ pikaajalised võlad tarnijatele;
- ❖ muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus raha väljamaksmist.

Lisaks eelnimetatud bilansilistele võlakohustustele võetakse netovõlakoormuses arvesse bilansiväliselt kajastatud mittekatkestatavad kasutusrendilepingud mittekatkestatava perioodiga üle ühe aasta. Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoormus arvutatakse raamatupidamisarvestuse andmete alusel aruandeaasta lõpu seisuga. Linna võlakohustustes arvestatakse sihtasutuste Paide Haldus ja Paide Spordikeskus laenukohustusi, mis ei kajastu linna eelarvestrateegia finantseerimistegevuses.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmed:

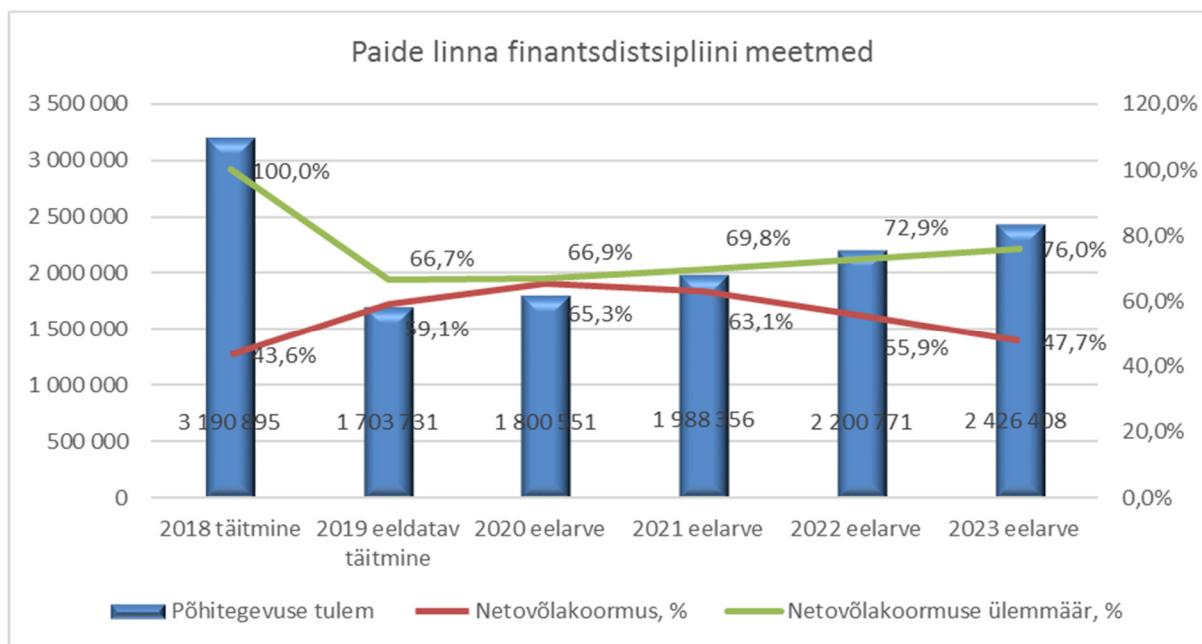
- ❖ kinnipidamine põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest,
- ❖ kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Paide linn	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulem	3 190 895	1 703 731	1 800 551	1 988 356	2 200 771	2 426 408
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	9 961 815	10 721 598	11 421 986	11 523 981	11 016 804	9 633 878
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550)	5 558 290	5 016 554	4 474 774	3 933 140	3 592 244	3 251 348
Netovõlakoormus (eurodes)	7 021 850	9 782 834	11 325 808	11 499 702	10 716 666	9 631 369
Netovõlakoormus (%)	43,6%	59,1%	65,3%	63,1%	55,9%	47,7%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	16 121 139	11 029 478	11 610 664	12 736 762	13 989 999	15 343 821
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	66,7%	66,9%	69,8%	72,9%	76,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	9 099 290	1 246 644	284 856	1 237 060	3 273 333	5 712 452

Tabel nr 13. Põhitegevuse tulem ning linna netovõlakoormus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019-2023.

Paide linn on koostanud eelarvestrateegia aastateks 2019–2023 eesmärgiga tagada finantsdistsipliini meetmed. Aasta-aastalt on linna finantsnäitajad paranenud, linna netovõlakkoormus on vähenenud ning see võimaldab linnal teha investeeringuid nii põhitegevuse tulemi kui ka laenukohustuste arvelt.

Joonis nr 6. Paide linna finantsdistsipliini meetmed

Eelarvestrateegias on arvestatud laenukohustuse võtmisel, et linna netovõlakkoormus oleks väiksem kui seaduses kehtestatud ülemmäär. Linn on planeerinud aastatel 2019–2022 võtta investeerimislaenu (kajastatud finantseerimistehingutes) ning sellest tulenevalt kasvab prognoositav netovõlakkoormus 2020. aastal 65,3%-ni, kuid jääb arvestuslikust ülempiirist (66,9%) allapoole. Alates 2021. aastast hakkab netovõlakkoormus taas langema ning eelarvestrateegias arvestatud põhitegevuse tulem on finantsjätkusuutlikkuse tagamiseks mahus, mis võimaldab teenindada linna laene, tasuda intresse, sealhulgas finantseerida linna sihtasutuste laene ja laenuintresse ning planeerida investeeringuid ja muid tegevusi arengukavas sätestatud eesmärkide täitmiseks.

6.5. Sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos

Alates 2012. aastast reguleerib kohalike omavalitsuste finantsjuhtimist kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus. Kohaliku omavalitsuse arvestusüksuse koosseisu kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus, s.o kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või nende mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Paide linna sõltuvad üksused on SA Paide Spordikeskus, SA Paide Haldus ja SA Ajakeskus Wittenstein.

6.5.1. Sihtasutus Paide Spordikeskus

Sihtasutus Paide Spordikeskus on Paide linna asutatud sihtasutus, mille põhikiri on kinnitatud Paide Linnavolikogu 17.05.2007. a otsusega nr 38. Sihtkapitali oli asutamisel 31 955,82 eurot.

Sihtasutuse registrikanne on tehtud 28.06.2007. Sihtasutus loodi eesmärgiga tagada Paide linna spordielu terviklik juhtimine, sealhulgas kasutatavate spordiobjektide ja rajatiste ühtne haldamine ning uute spordiobjektide rajamine.

Aastateks 2020–2023 on prognoositud sihtasutuse põhitegevuse tulude kasvu keskmiselt 2,95%, põhitegevuse tuludesse on arvestatud laekumised sihtasutuse põhitegevusest ning sihtasutusele Paide linnaeelarvest makstav tegevustoetus. 2019. aastaks on arvestatud tulude ja kulude vähenemine seoses ujula tegevuse lõpetamisega alates 1. jaanuarist 2019.

Investeeringustegevuses on kajastatud Paide Linnavalitsuselt laekuv sihtotstarbeline toetus laenu pöhiosa ja finantskulude tasumiseks.

Sihtasutuse võlakohustus on investeerimislaen, mis on võetud spordihalli ehitamiseks. Laenu pöhiosa ja intressikulud finantseerib Paide linn oma eelarvest, sihtasutuse võlakohustus kajastub kohaliku omavalitsuse bilansis. Sihtasutuse laenulepingu tagatiseks on Paide Linnavalitsuse käendus käenduslepingu alusel. Käenduslepingu sõlmimise aluseks on Paide Linnavolikogu 18.12.2014 otsus nr 105 „SA Paide Spordi- ja Tervisekeskus ja Danske Bank AS-i Eesti filiaali vahelise laenulepingu käendamise“. Sihtasutuse laenuleping on sõlmitud Danske Bank AS-i Eesti filiaaliga ning laenu tagasimaksetähtaeg on 15. jaanuaril 2025.

Sihtasutus Paide Spordikeskus	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	505 228	418 427	430 771	443 478	456 561	470 029
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	199 371	158 870	163 557	168 382	173 349	178 463
Põhitegevuse kulud kokku (+)	497 700	403 827	410 471	419 706	429 150	438 805
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	1 920	4 000	4 090	4 182	4 276	4 372
Põhitegevustulem	7 529	14 600	20 300	23 772	27 411	31 224
Investeeringustegevus kokku (+/-)	182 915	184 200	187 500	187 920	190 300	171 500
Eelarve tulem	190 443	198 800	207 800	211 692	217 711	202 724
Finantseeringustegevus (-/+)	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-2 216	-11 200	-2 200	1 692	7 711	-7 276
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	17 341	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	13 421	2 221	21	1 714	9 425	2 149
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 992 388	2 782 388	2 572 388	2 362 388	2 152 388	1 942 388
sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis	2 992 388	2 782 388	2 572 388	2 362 388	2 152 388	1 942 388
Netovõlakoormus (eurodes)	2 978 966	2 780 166	2 572 366	2 360 674	2 142 963	1 940 239
Netovõlakoormus (%)	589,6%	664,4%	597,2%	532,3%	469,4%	412,8%

Tabel nr 14. Sihtasutus Paide Spordikeskus eelarvestrateegia

6.5.2. Sihtasutus Paide Haldus

Sihtasutus Paide Haldus on Paide linna asutatud sihtasutus, mille põhikiri on kinnitatud Paide Linnavolikogu 23.08.2007 otsusega nr 63. Sihtkapitali oli asutamisel 12 782 eurot (200 000 krooni). Sihtasutuse registrikanne on tehtud 26.10.2007.

Sihtasutuse eesmärk on Paide Linnavalitsuse ja selle hallatavate asutuste kinnisvara, ehitiste ning mitteeluruumide haldamine, nende üürile, rendile ja kasutusse andmine, uute hoonete ehitamine, linna haljasalade ja kalmistute hooldustööd ning 2015. aastal valminud Paide turu haldamine. Sihtasutuse suurimaks tööks on olnud uue PAIde lasteaia (Kastani tn 6) ehitustööde korraldamine aastatel 2008–2009 ning aastatel 2013–2015 projekti „Paide linna tänavavalgustussüsteemide rekonstrueerimine“ elluviimine. Projekti maksumus oli 2 114 149 eurot, seda rahastas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) 90% ja Paide linn 10% ulatuses. Vastavalt Paide Linnavolikogu 15.11.2012 otsusele nr 44 „Projekti „Paide linna tänavavalgustussüsteemide rekonstrueerimine“ kaasfinantseerimise garanteerimine“ finantseeris omaosaluse Paide linn.

Aastatel 2020–2023 on prognoositud sihtasutuse põhitegevuse tulude kasvuks keskmiselt 2,7%, põhitegevuse tuludesse on arvestatud laekumised sihtasutuse põhitegevusest ning sihtasutusele Paide linnaeelarvest makstav tegevustoetus.

Investeeringustegevuses on kajastatud Paide Linnavalitsuselt laekuv sihtotstarbeline toetus laenu põhiosa ja finantskulude tasumiseks.

Sihtasutuse võlakohustuseks on investeeringislaen, mis on võetud lasteaia ehitamiseks. Laenu põhiosa ja intressikulud finantseerib Paide linn oma eelarvest, sihtasutuse võlakohustus kajastub kohaliku omavalitsuse bilansis. 2017. aastal viis sihtasutus Paide Haldus läbi riigihanke olemasoleva investeeringislaenu refinantseerimiseks. 28.08.2017 sõlmis sihtasutus laenulepingu Danske Bank AS-i Eesti filiaaliga, laenu tagasimaksetähtaeg on 20. detsembril 2021. Laenulepingu tagatiseks on Paide Linnavalitsuse käendus käenduslepingu alusel. Käenduslepingu sõlmimise aluseks on Paide Linnavolikogu 17.08.2017 otsus nr 37 „Sihtasutuse Paide Haldus ja Danske Bank AS-i Eesti filiaali vahelise laenulepingu käendamine“.

Sihtasutus Paide Haldus	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	990 880	1 100 796	1 130 517	1 161 041	1 192 390	1 224 584
sh saadud tulud kohaliku omavalitsuselt	920 058	771 199	792 021	813 406	835 368	857 923
Põhitegevuse kulud kokku (+)	982 775	1 095 796	1 125 711	1 156 443	1 188 014	1 220 447
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	2 748	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse kuuluvatele üksustele) mitte	11 509	15 325	15 797	14 568	11 444	0
Põhitegevustulem	8 105	5 000	4 806	4 598	4 376	4 137
Investeeringustegevus kokku (+/-)	192 346	192 220	192 720	193 198		
Eelarve tulem	200 450	197 220	197 526	197 796	4 376	4 137
Finantseerimistegevus (-/+)	-197 220	-197 220	-197 220	-197 198	0	0
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 179	0	306	598	4 376	4 137

Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-2 052	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	3 553	3 553	3 859	4 457	8 833	12 970
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	648 772	436 227	223 210	11 444	0	0
sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis	591 638	394 418	197 198	0	0	0
Netovõlakoorumus (eurodes)	645 219	432 674	219 351	6 987	0	0
Netovõlakoorumus (%)	65,1%	39,3%	19,4%	0,6%	0,0%	0,0%

Tabel nr 15. Sihtasutus Paide Haldus eelarvestrateegia

6.5.3. Sihtasutus Ajakeskus Wittenstein

Sihtasutus Ajakeskus Wittenstein on Paide linna asutatud sihtasutus, mille põhikiri on kinnitatud Paide Linnavolikogu otsusega 21.10.2010 nr 73. Sihtkapitali oli sihtasutuse asutamisel 1 278,23 eurot (20 000 krooni). Sihtasutuse registrikanne on tehtud 27.01.2011.

SA Ajakeskus Wittenstein eesmärkideks on Paide Vallimäel paikneva ajakeskuse Wittenstein (Vallitorn) ja lauluväljaku ning aadressidel Tallinna 9, 11 ja 13 asuvate kinnistute arendamine ja juhtimine. Sihtasutuse ülesanne on turismiteenuste arendamine ja Paide kui reisisihi tuntuse suurendamine ning seeläbi linna konkurentsivõime tõstmine turismivaldkonnas nii sise- kui ka välisurgudel. Sihtasutuse majandustegevuse arendamiseks ja eesmärkide saavutamiseks korraldab sihtasutus erinevaid turismi- ja kultuuriüritusi, rendib pindasid ja pakub teenust seminaride, tähtpäevade, kontsertide, töötubade jne läbiviimiseks. Sihtasutus tagab Paide Vallitornis asuva ajamasina atraktsiooni tehnilise korrasoleku ja atraktiivsuse külastajatele ning teenindab turiste, kes külastavad ajakeskust.

28.12.2012 aastal sõlmisid Kultuuriministeerium ja Paide linn koostöölepingu, lähtudes Järvamaa Muuseumi kasutuses oleva riigile kuuluva muuseumikogu tähtsusest Eesti rahvusliku kultuuripärandi osana ning tulenevalt ühisest huvist arendada jätkusuutlikult Ajakeskuse Wittenstein tegevust. 01.07.2013. aastal ühinesid SA Ajakeskus Wittenstein ja Kultuuriministeeriumile kuuluv Järvamaa Muuseum. Ühise asutuse juriidiliseks nimeks on SA Ajakeskus Wittenstein ja tema struktuuriüksuseks Järvamaa Muuseum. Muuseumi tegevuskulud katab Kultuuriministeerium tegevustoetusena.

2018. aasta algul esitas sihtasutus Ajakeskus Wittenstein EAS-ile projekti „Ajakeskuse Wittenstein edasiarendamine“. Projekti raames kaasajastatakse Vallitornis asuva Ajakeskuse Wittenstein eksponaate ning rajatakse Paidesse 19. sajandi tegevusmuuseum. Projektiga luuakse terviklik külastuskeskkond, mis pakub elamuslikku tegevust igas eas turistidele. Ajakeskuses on terviklik Eesti ajalookäsitlus läbi huumoriprisma, 19. sajandi tegevusmuuseum annab ülevaate mitmetest ajastu tegevusaladest nii teoreetilisel kui ka praktilisel tasandil. Tutvuda saab 19. sajandi aja- ja kultuuriloo ning igapäevaeluga Eestis. Projekt sai EAS-ilt rahastamisotsuse, selle maksumus on 1 851 821 eurot ning projekti abikõlblikkuse periood on 01.08.2018–31.03.2020.

Aastatel 2020–2023 on prognoositud sihtasutuse põhitegevuse tulude kasvuks keskmiselt 3,5%. Alates 2020. aastast on prognoositud külastajate arvu kasvu ning sellest tulenevalt põhitegevuse tulude suurenemist projekti „Ajakeskuse Wittenstein edasiarendamine“ elluviimisel. Põhitegevuse tuludesse on arvestatud laekumised sihtasutuse põhitegevusest, lisaks

sihtasutusele antav Paide linna tegevustoetus. Kultuuriministeeriumi sihtotstarbelise tegevustoetusega muuseumi tegevuskulude katteks on arvestatud 2019. aasta tasemel.

Sihtasutus Wittenstein	Ajakeskus	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)		341 448	378 312	391 931	405 257	419 036	433 283
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt		54 435	69 935	70 000	70 000	70 000	70 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)		322 373	378 312	387 770	399 791	412 584	425 787
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega		1 411	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse kuuluvatele üksustele)	mitte	2 702	2 745	925	0	0	0
Põhitegevustulem		19 075	0	4 161	5 466	6 452	7 496
Investeeringustegevus kokku (+/-)		9 204	0	0	0	0	0
Eelarve tulem		28 279	0	4 161	5 466	6 452	7 496
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)		14 189	0	4 161	5 466	6 452	7 496
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)		-14 091	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks		23 252	23 252	27 414	32 880	39 331	46 828
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		3 670	925	0	0	0	0
Netovõlakoorumus (eurodes)		0	0	0	0	0	0
Netovõlakoorumus (%)		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tabel nr 16. Sihtasutus Ajakeskus Wittenstein eelarvestrateegia

6.6. Paide linna arvestusüksuse eelarvestrateegia aastateks 2020-2023

Paide linna 2020–2023 eelarvestrateegia on koostatud linna arengukavas ettenähtud eesmärkide saavutamiseks koos ajalise tegevuskava ja finantsplaaniga.

PAIDE LINN (arvestusüksus kokku)	2018 täitmine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	16 778 753	17 433 131	18 263 499	19 184 628	20 165 531	21 210 001
Põhitegevuse kulud kokku	13 553 149	15 709 800	16 433 681	17 162 434	17 926 522	18 740 736
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed	18 351	152 585	151 282	149 005	142 340	130 896
Põhitegevustulem	3 225 604	1 723 331	1 829 818	2 022 193	2 239 009	2 469 265
Investeeringustegevus kokku	-1 364 973	-5 386 411	-3 505 085	-2 322 768	-1 568 330	-1 510 507
Eelarve tulem	1 860 631	-3 663 080	-1 675 267	-300 574	670 679	958 758
Finantseeringustegevus	1 249 637	890 679	834 948	236 432	-376 280	-1 252 030

Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	2 953 117	-2 012 401	-840 319	-64 143	294 398	-293 272
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-157 151	760 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 980 192	967 790	127 471	63 329	357 727	64 455
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	10 022 619	10 764 332	11 447 998	11 535 425	11 016 804	9 633 878
Netovõlakoormus (eurodes)	7 042 427	9 796 542	11 320 527	11 472 096	10 659 077	9 569 423
Netovõlakoormus (%)	42,0%	56,2%	62,0%	59,8%	52,9%	45,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	16 778 753	11 255 496	11 886 602	13 027 191	14 288 094	15 600 966
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	100,0%	64,6%	65,1%	67,9%	70,9%	73,6%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	9 736 326	1 458 953	566 075	1 555 096	3 629 017	6 031 543

Tabel nr 17. Paide linna arvestusüksuse eelarvestrateegia koondandmed aastatel 2018–2023.

Paide linna arvestusüksuse eelarvestrateegia kajastab Paide linna ning linna sõltuvate üksuste finantsnäitajaid. Linna sõltuvad üksused aastatel 2019–2023 on sihtasutused Paide Spordikeskus, Paide Haldus ja Ajakeskus Wittenstein.

Keskpika planeerimise eesmärk on suurendada eelarveprotsessi stabiilsust ning tagada linna vahendite sihipärane ja efektiivsem kasutamine. Paide linn ja sõltuvad üksused on finantssituatsioonis, kus peamine tähelepanu on kulude pideval jälgimisel ning olemasolevate laenude tagasimaksmisel. Lähimate aastate eesmärk on linna elanikele vähemalt senisel tasemel avalike teenuste tagamine ning abivajajatele toimetuleku kindlustamine. Paide linn ning linna arvestusüksuse finantsnäitajad on aasta-aastalt oluliselt paranenud ning see võimaldab aastateks 2019–2023 prognoosida linna arenguks olulisi investeeringuid nii struktuurfondide toetuste kui ka laenukohustuse arvelt.

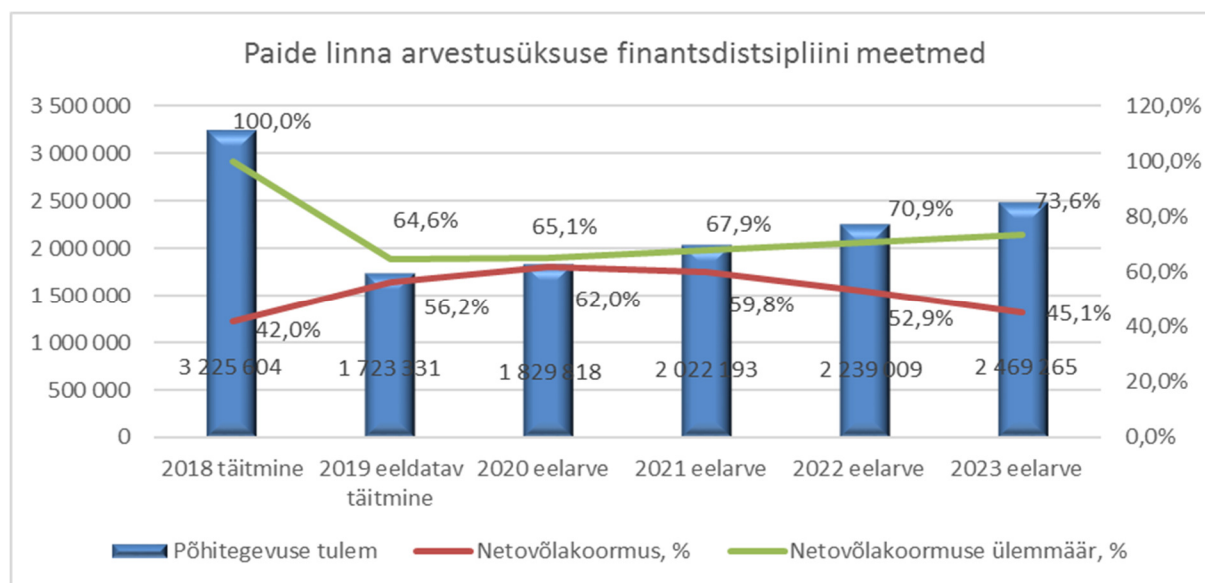
Eelarvestrateegia koostamisel on lähtutud vajadusest tagada linna finantsstabiilsus ja jätkusuutlik areng vastavalt linna arengukavas sätestatud eesmärkidele ning arvestada kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmeteid.

Kui lähtuda riskistsenaariumi võimalusest, et tulude laekumine jääb planeeritust väiksemaks, väheneb põhitegevuse tulem. Põhitegevuse tulude vähenemine toob kaasa netovõlakoormuse ülemmäära vähenemise ja netovõlakoormuse protsendi tõusu. Vaba netovõlakoormuse vähenemine teeb keeruliseks investeerimistegevust planeeritud mahus ellu viia. Eelarvestrateegias on aastateks 2019–2022 planeeritud suuremas mahus investeeringuid laenukohustuste arvelt, mistõttu netovõlakoormus suureneb, kuid püsib lubatud piirmääras. Arvestusüksusele kehtivad samad põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse nõuded nagu kohaliku omavalitsuse üksusele. Netovõlakoormuse maksimaalne lubatud näitaja on 60–100% põhitegevuse tuludest ja see sõltub omafinantseerimise võimekusest.

Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ning netovõlakoormus on eelarvestrateegias prognoositud kindlalt lubatud piires, st põhitegevuse tulem on positiivne ning netovõlakoormus lubatud piirmääras. Linna finantsjätkusuutlikkuse tagamiseks on eelarvestrateegias arvestatud põhitegevuse tulemi mahus, mis võimaldab teenindada linna laene ning tasuda intresse, sealhulgas finantseerida linna sihtasutuste laene ja laenuintresse. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus sätestab, et põhitegevuse tulemi ei tohi olla negatiivne kahel

järjestikuse eelarveaastal. Kuna Paide linna põhitegevuse tulem püsib kindlalt positiivne ilma vähenemise tendentsita, võib järeldada, et riskistsenaarium ei kujutaks olulist ohtu finantsdistsipliini tagamise meetmetele.

Joonis nr 7. Paide linna arvestusüksuse finantsdistsipliini meetmed

7. KASUTATAVAD PÕHIMÕISTED JA LÜHENDID

Põhimõisted:

Arengukava – omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgi määrav ja nende elluviimiseks tegevusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu koordineerimisele.

Areng – majanduslike, sotsiaalsete ja looduskeskkonna muutuste protsess, millel puudub ühtne ja lihtne määratlus. Tavapäraselt nähakse arenguna positiivseid muutusi.

Fondid – projektipõhiste tegevuste rahastamine siseriiklikest toetusprogrammidest, Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest, territoriaalse arengu koostöö programmist või teistest finantseerimisallikatest.

Kogukond – territoriaalselt määratletud inimeste kooslus, keda ühendavad näiteks ajalugu, sugulussidemed, ühistevõime, ühesugused väärtused ja eluviis. Tavaliselt moodustavad kogukonna lähestikku elavad inimesed (naabruskond), ent kogukond võib olla ka suurem hulk inimesi, kel on midagi ühist, näiteks rahvus, ideoloogia, huvid.

Kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksus – kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus.

Netovõlakoorumus – kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lõikes 2 nimetatud võlakohustuste (võetud laenud, tasumise tähtajaks täitmata jäänud kohustused, saadud toetuste tagasimakse kohustused, toetusteks saadud ettemaksed, toetuste andmise kohustused, pikaajalised võlad tarnijatele, muud pikaajalised kohustused) ja §-s 36 nimetatud likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevate vahendite) kogusumma vahe.

Netovõlakoorumuse ülemmäär – aruandeaasta lõpu seisuga põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe, mis ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on

vähem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoorumus ulatuda kuni 60%-ni vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest (kumb suurem).

Nüüdisaegne õpikäsitus – toetatakse iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut, arendab õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust.

Strateegiline eesmärk – seisund, milleni soovitakse teatud ajaks jõuda ja mis on määratletav, reaalselt elluviidav ja liigendatav.

Risk – väliskeskkonnast ja omavalitsusest tulenev tegur, mis võib oluliselt takistada või muul viisil mõjutada volikogu ja täitevvõimu ning munitsipaalasutuste edukust eesmärkide saavutamisel, ülesannete täitmisel ja tegevuste läbiviimisel.

Sõltuv üksus – raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, mis on saanud:

- ❖ kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või
- ❖ kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Visioon – seisundi üldine kirjeldus, mida tahetakse piirkonnas teatud ajaks saavutada.

Lühendid:

EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

MTÜ – mittetulundusühing

PAMT – Paide Muusika- ja Teatrimaja

PANK – Paide Avatud Noortekeskus

PMK – Paide Muusikakool

PTK – Paide Täiskasvanute Keskkool

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

Sargvere MES – Sargvere Maakultuuri Edendamise Selts

ÜVK – ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemid

Joonised ja tabelid

[Joonis nr 1.](#) Paide linna rahvastiku paiknemine seisuga 01.01.2019 (allikas: Rahvastikuregister)

[Joonis nr 2.](#) Strateegiakaart

[Joonis nr 3.](#) Arengukava elluviimise korraldus.

[Joonis nr 4.](#) Keskmine brutokuupalk, 2012-2018. Allikas Statistikaamet

[Joonis nr 5.](#) Tulumaksu arvestus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019 kuni 2023.

[Joonis nr 6.](#) Paide linna finantsdistsipliini meetmed

[Joonis nr 7.](#) Paide linna arvestusüksuse finantsdistsipliini meetmed

[Joonis nr 8.](#) Elanike arv ja maksumaksjate arv aastatel 2010-2019 (allikas: Rahvastikuregister, Rahandusministeerium).

[Joonis nr 9.](#) Paide linna sündid ja surmad 2010-2018 (allikas: Statistikaamet)

[Joonis nr 10.](#) Rändesaldo 2010-2018 (allikas: Statistikaamet)

[Joonis nr 11.](#) Paide linna elanike vanuseline jaotus aastal 2010 ja aastal 2019 seisuga 01.01 (allikas: Rahvastikuregister)

[Joonis nr 12.](#) Paide linna elanike sooline ja vanuseline jaotus

[Tabel nr 1.](#) Mõõdikud

[Tabel nr 2.](#) Majanduskasvu prognoos. Allikas Rahandusministeeriumi 2019. aasta kevadine majandusprognoos.

[Tabel nr 3.](#) Paide linna kui kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvestrateegia koondandmed aastatel 2018-2023

[Tabel nr 4.](#) Paide linna põhitegevuse tulud 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

[Tabel nr 5.](#) Kohalikule omavalitsusele eraldatava maksustatava tulu osa.

[Tabel nr 6.](#) Paide linna põhitegevuse kulud 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

[Tabel nr 7.](#) Investeeringustegevus 2018. aastal ja prognoos aastateks 2019-2023.

[Tabel nr 8.](#) Investeeringud valdkondade lõikes aastatel 2019-2023.

[Tabel nr 9.](#) Investeeringud valdkondade ja investeeringuobjektide lõikes aastatel 2020-2023.

[Tabel nr 10.](#) Sihtasutuste laenu põhiosa tagasimaksed.

[Tabel nr 11.](#) Finantseerimistegevus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019-2023.

[Tabel nr 12.](#) Paide linna laenulepingud.

[Tabel nr 13.](#) Põhitegevuse tulem ning linna netovõlakoormus 2018. aastal ning prognoos aastateks 2019-2023.

[Tabel nr 14.](#) Sihtasutus Paide Spordikeskus eelarvestrateegia

[Tabel nr 15.](#) Sihtasutus Paide Haldus eelarvestrateegia

[Tabel nr 16.](#) Sihtasutus Ajakeskus Wittenstein eelarvestrateegia

[Tabel nr 17.](#) Paide linna arvestusüksuse eelarvestrateegia koondandmed aastatel 2018–2023.

[Tabel nr 18.](#) Jäätmekäitluskohad. Allikas: Paide linna jäätmekava 2018-2023 (eelnõu)

[Tabel nr 19.](#) Laste osalemine spordiklubide tegevuses 2019

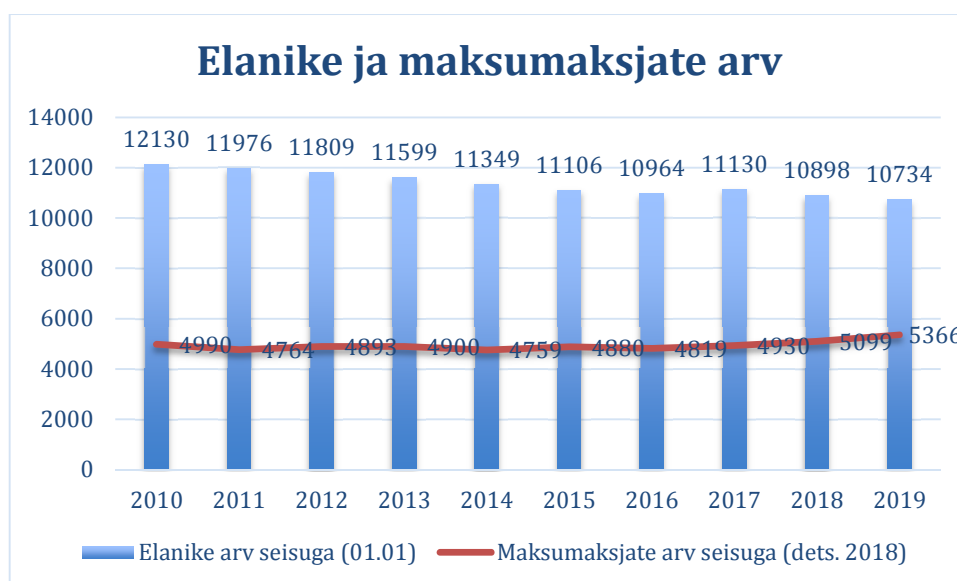

Lisa 1 – Rahvastiku, elukestva õppe, majanduse, sotsiaalvaldkonna, kultuuril, spordi ning linnaruumi hetkeolukord

1. Paide linna rahvastik 2019 aastal

Eesti Rahvastikuregistri andmetel elas Paide linnas seisuga 01.01.2019 10 734 elanikku. Elanike arv on viimastel aastatel olnud languses, välja arvatud 2017, mis on seotud sellega, et 2016. aastal viidi läbi elanike registreerimise suurvõrk.

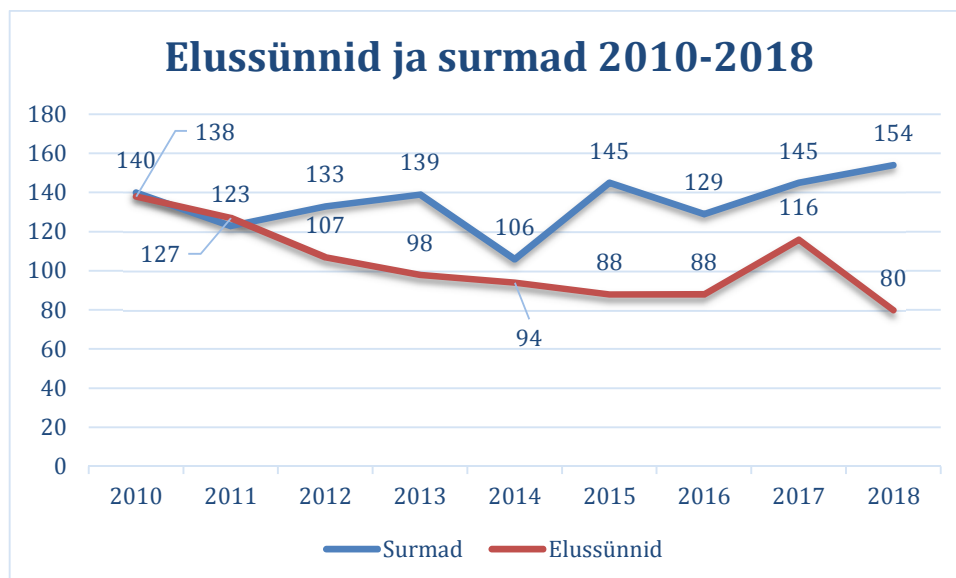
Maksumaksjate arv seevastu on viimase paari aasta jooksul näidanud kasvutrendi ja ületanud 5000 maksumaksja piiri.

Joonis nr 8. Elanike arv ja maksumaksjate arv aastatel 2010-2019 (allikas: Rahvastikuregister, Rahandusministeerium).

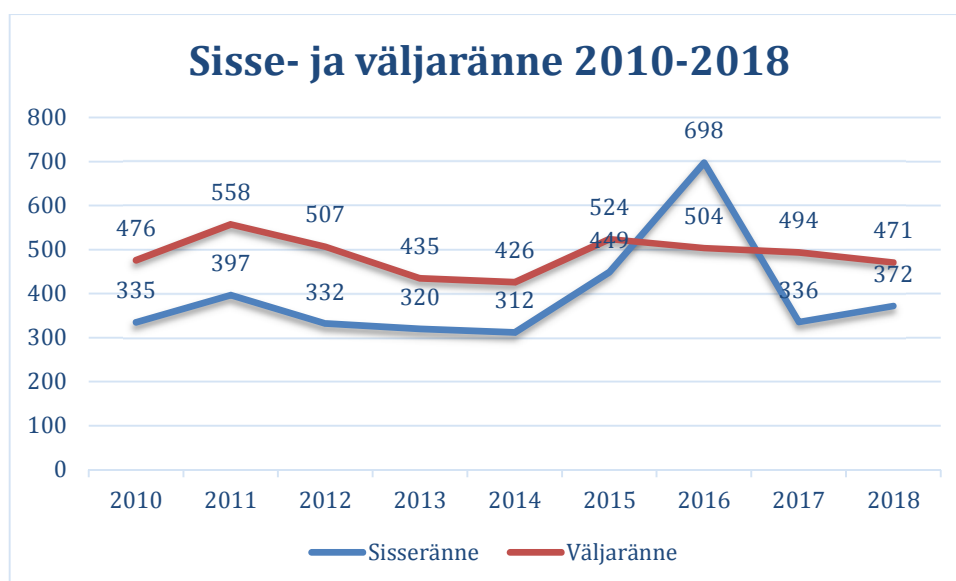
Peamisteks rahvastiku vähenemise põhjusteks on pidev negatiivne rändesaldo ja vähenenud sündimus. Elanikud lahkuvad eeskätt seoses töökohtade puuduse, konkurentsivõimest madalama palgataseme tõttu. Noored lahkuvad pärast gümnaasiumi lõpetamist teistesse linnadesse õppima ja sageli tagasi Paidesse elama ei asu eeskätt põhjusel, et napib hästi tasustatud töökohti ning seoses eluaseme soetamisega seotud probleemide tõttu.

Aastatel 2010 ja 2012-2018 on iibe näitaja olnud negatiivne. Tõenäoliselt väheneb rahvaarv Paide linnas ka käesoleva arengukava perioodil.

Joonis nr 9. Paide linna sündid ja surmad 2010-2018 (allikas: Statistikaamet)

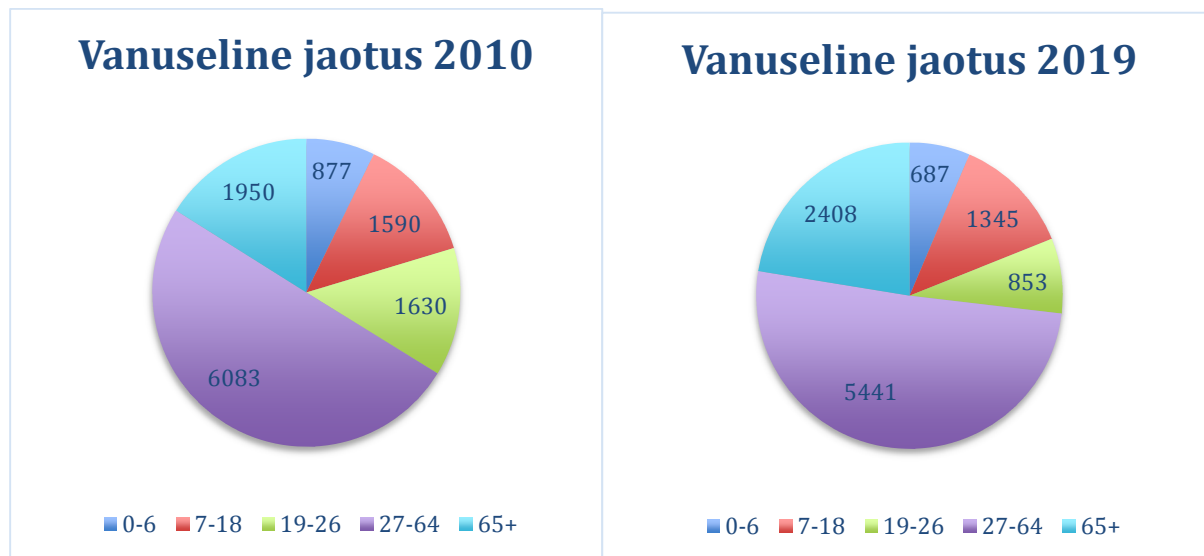
Perioodil 2010-2015 oli rändesaldo pidevalt negatiivne, välja arvatud 2016 aastal, kui toimus elanike registreerimise suurkampaania, mis muutis rändesaldo positiivseks. 2017 aastal oli väljaränne taas suurem kui sisseränne

Joonis nr 10. Rändesaldo 2010-2018 (allikas: Statistikaamet)

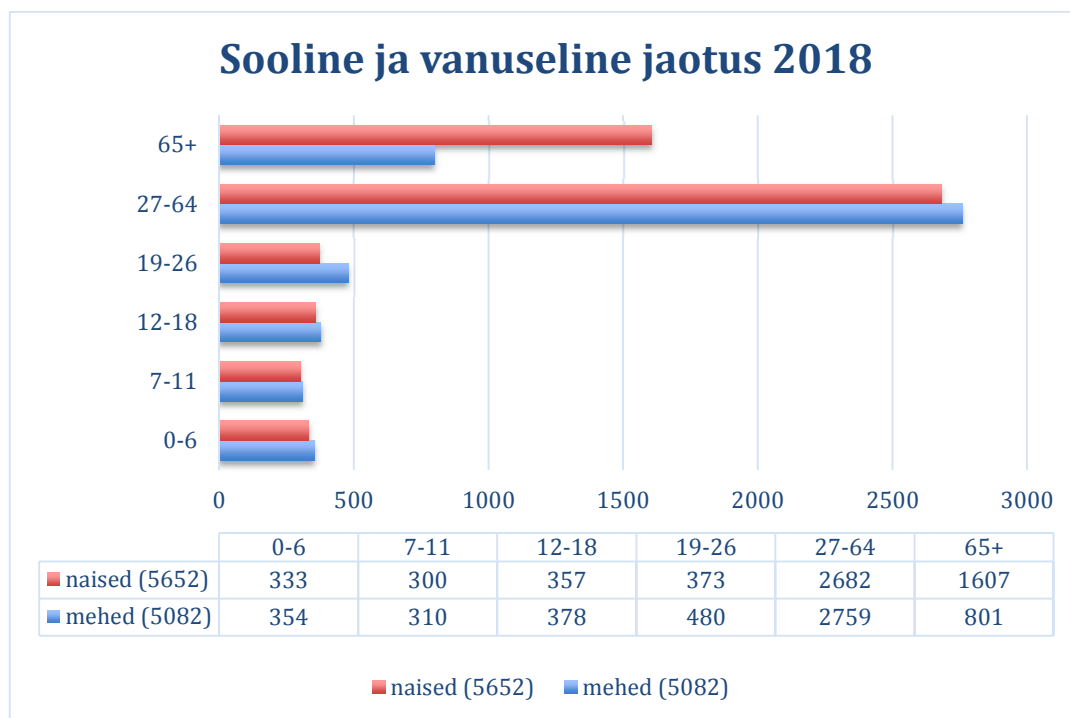
01.01.2019 seisuga elas Paides linnas lapsi vanuses 0-14 aastat kokku 1642 ehk 15,3% linna rahvastikust. Tööealisi inimesi (vanuses 15-64) oli 6684 ehk 62,3% linna rahvastikust, tööeast vanemaid elanikke (vanuses 65+) oli 2408 ehk 22,4%.

Paide linna rahvastik vananeb, nii nagu Eestis tervikuna. Kui aastal 2010 oli vanuses 65+ elanike osakaal 16%, siis aastal 2019, oli see juba 22% elanikest. Oluliste muutusteta on püsinud alaealiste osakaal, 2010 oli see 20%, 2019 aastal 19%. 5% võrra on vähenenud 19-26 aastaste osakaal. Vanuses 27-65 aastaste tööealiste inimeste hulk on suurenenud 1 % võrra.

Joonis nr 11. Paide linna elanike vanuseline jaotus aastal 2010 ja aastal 2019 seisuga 01.01 (allikas: Rahvastikuregister)

2019. aasta 01.01 seisuga oli Paide linnas naised 5652 (53%) ja mehed 5082 (47%). Vanuserühmades vanuses 0-64 oli suurem meeste osakaal. Olulised muutused on toimunud vanuses 65 ja vanemate hulgas, kus naised on meestest oluliselt rohkem (67%).

Joonis nr 12. Paide linna elanike sooline ja vanuseline jaotus

2017 aastal koostati [Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla haridusvaldkonna olukorra analüüsi](#), millest selgub, et piirkonna elanike arv väheneb 2027. aastaks 5% võrra ja aastaks 2037 12% võrra.

2. Elukestva õppe valdkond 2019 aastal

Paide linnas on mitmekesine haridusasutuste võrgustik, kus pakutakse alus-, põhi- gümnaasiumi ja huviharidust. Lasteaedu on siin 5 (Sookure Lasteaed, PAide Lasteaed, Tarbja Lasteaed, Roosna-Alliku Hellig, Viisu Lasteaed) koos 537 lasteaia kohaga.

Paide linna poolt hallatavaid üldhariduskoole on 5, millest algkoole on 1 (Tarbja Lasteaed-Kool), põhikoole 3 (Paide Hammerbecki Põhikool, Paide Hillar Hanssoo Põhikool, Roosna-Alliku Põhikool), täiskasvanute keskkool 1. Koolivõrgu korrastamisega loodi Paide riigigümnaasium. 2019 aasta mai kuu seisuga õpib Paide linna üldhariduskoolides põhikooliastmes 1062 õpilast ja Täiskasvanute Keskkoolis gümnaasiumiastmes 118 õpilast. Paide linna munitsipaalkoolides ja lasteaedades õpib 2019. aasta mai kuu seisuga 130 last teistest omavalitsustest, mis on 8% õpilaste arvust. Teistes omavalitsustes õpib 217 Paide linna last.

Kooli ja lasteaiahooneid on uuendatud ja renoveeritud ning see on pidev protsess. 2018 aastal alustati uue põhikoolihoone ehitusega (Paide Hillar Hanssoo Põhikool). Ühtlasi toimub järjepidevalt koolide ja lasteaedade sisustuse ja õppevahendite kaasajastamine.

Paide linnas on 2 munitsipaalhuvikooli (Paide Muusikakool, Paide Huvikeskus (alates 1.septembrist Paide Kunstikool), lisaks mitmed erahuvikoolid.

Lisaks üldhariduskoolidele on Paides võimalusi ennast koolitada ka kutseõppeasutuses (Järvamaa Kutsehariduskeskus). Seda nii põhihariduse kui ka keskhariduse baasil. Lisaks on Euroopa Liidu toel saadaval hulk tasuta täiendõppe koolitusi kui ka tasulisi koolitusi. Täienduskoolitustel on võimalik arendada nii tööalaseid teadmisi ja oskusi kui õppida täiesti uut eriala või osaleda esma- ja ümberõppekursustel.

3. Pakutavate sotsiaalteenused 2019 aastal

Täisealise isiku hooldus- suunatud isikutele, kes vajavad igapäevast hooldust, saavad valida endale hooldaja, kellele Paide linn maksab igakuist toetust. Toetuse summad on täieliku hoolduskoormuse korral 50 eurot kuus ja osalise hoolduskoormusega 37,50 eurot ühes kuus. Kui hooldajal puudub ravikindlustus, tasub linn tema eest ka sotsiaalmaksu. Teenusele saamise eelduseks on, et hooldataval puuduvad perekonnaseaduse mõistes ülalpidamiskohuslased.

Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus- linn abistab inimesi ööpäevaringset hooldust vajavatele isikutele teenusekohtade leidmisel. Lähedaste ja piisavate rahaliste vahendite puudumisel tasub teenuse eest osaliselt ning vajadusel korraldab ka teenusele saamise.

Eluruumi tagamise teenus- linn tagab inimestele eluruumi, kel endal pole võimalik elukohta tagada. Enamasti majanduslikel, tervislikel ja sotsiaalsetel põhjustel. Teenuse hind on kujuneb üürituru põhimõtetest, kuid on soodsam avalikul turul pakutavast.

Erivajadustega inimeste eluruumi kohandamine- puudega inimesele kohaldatakse linna abiga eluruum vastavalt tema vajadustele. Kuni 2023 võimalus saada osa rahastust riigi poolt.

Võlanõustamisteenus- teenust osutatakse MTÜ Süda-Eesti Sotsiaalkeskuse kaudu. Teenusele määrab linnavalitsus ning seda on õigustatud saada kõik, kellel on tekkinud suured võlgnevused ning puuduvad vahendid ise teenuse eest tasumiseks.

Koduteenus- abistatakse isikut igapäevastes toimingutes, keskmiselt kaks korda nädalas, kaks tundi ühe inimese kohta. Teenuse hind kliendile on 1 euro ühes tunnis.

Tugiisikuteenus- juhendatakse ja suunatakse klienti igapäevastes toimingutes ja asjaajamistes. Kliendile on teenus tasuta.

Isikliku abistaja teenus kuulumis-, nägemis- või liikumispuudega inimesele- abistatakse igapäevastes toimingutes. Teenuse hind kliendile on üks euro ning isiklikule abistajale tasub Paide linn teenust osutatud tundide alusel miinimum palga tunnimäära alusel.

Varjupaigategenus- kodanikele, kes on jäänud mingil põhjusel koduta, pakutakse vältimatu sotsiaalabi korras voodikohta, pesemisvõimalust ja toitu. Teenuse eest tasub kohalik omavalitsus, kuhu inimene on sisse kirjutatud. Teenust osutatakse Aiavilja 13, Paide.

Turvakoduteenus- on mõeldud alaealistele, kes on sattunud hädaohtu. Teenuse eest tasub kohalik omavalitsus, kuhu inimene on sisse kirjutatud.

Sotsiaaltransporditeenus- teenus on mõeldud eakatele ja puuetega inimestele, kes ei saa ega ole võimelised kasutama ühistransporti avalike teenuste tarbimiseks. Teenuse eest tasub klient 0,20 eurot ühe kilomeetri kohta.

Raske- ja sügava puudega lastehoid- osutatakse hanke alusel, mis kehtib aastani 2020 ning teenuse eest tasub Sotsiaalkindlustusamet suunamisotsuse olemasolul. Teenust osutatakse Tallinna tn. 49, Paide. Hanke piirkond on Järvamaa.

Raske- ja sügava puudega laste tugiisikuteenus- osutatakse hanke alusel, mis kehtib aastani 2020 ning teenuse eest tasub Sotsiaalkindlustusamet suunamisotsuse alusel. Tugiisikud on töö- käsunduslepingu alusel ning saavad tasu vastavalt töötatud tundidele. Hanke piirkond on Järvamaa.

Kahjude vähendamise teenus- suunatud alkoholi- ja narkosõltuvuses olevate inimeste abistamiseks. Teenust osutatakse koostöös Tervise Arengu Instituudiga.

Igapäevaelu toetamise teenus- suunatud erivajadusega inimestele igapäevaste toimingute õpetamiseks, osutatakse valdavalt Tallinna tn. 49 päevakeskuses.

Toetatuse elamise teenus on suunatud erivajadustega inimestele- juhendatakse ja toetatakse iseseisvat toimetulekut igapäevases elus. Osutatakse enamasti kliendi kodus.

Eakate päevakeskus- tegutseb Paides, Tallinna tn. 49, mis on suunatud Paide linna eakatele. Päevakeskuses tegutseb võimlemise- ja lauluring ning saab käsitööd teha.

Perekodu- suunatud vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele. Perekodus pakutakse asendushooldusteenust. Paide Perekodus on kokku 6 kohta, teenust osutatakse Paides, Lai tn. 41.

Kooli-ja lasteaiapsühholoogi teenus- Paide Sotsiaaltöökeskus pakub psühholoogilise nõustamise teenust koolidele ja lasteaedadele.

Vältimatu sotsiaalabi osutamine- ootamatult raskustesse sattunud inimestele tagatakse esmane eluks vajalik olenemata sissekirjutusest või kodakondsusest

4. Linnaruum ja looduskeskkond 2019 aastal

Liikluskorraldus- liiklusmärkidest vastab enamik kehtestatud nõuetele ning teekatte rekonstrueerimisprojektide käigus vahetatakse vanu liiklusmärke välja. Teekatemärgistust on põhiliselt rajatud tiheasustusaladest asustusüksusesse Paide linn. Jalakäijate ülekäiguradasid on

linnas u 80 tk. Paide linnas on tagatud suvine ja talvine hooldus ning sõlmitud on hooldelepingud.

Asustusüksuses Paide linn on koostatud Paide Linnavalitsuse tellimusel 2017. aastal ERC Konsultatsiooni OÜ poolt „Paide linna teede ja tänavate liiklusloendus ning ristmiku uuring“, aruanne nr ERC/27/2017, mille eesmärgiks oli saada ülevaatlik info asustusüksuse Paide linna teede ja tänavate liikluskoormuse kohta. Uuringu tulemusena võib öelda, et täiendavate liiklusmärkide paigaldamise vajadus üldiselt puudub.

Paide linnas on moodustatud korrakaitsekomisjon, kes tegeleb ka liiklusalastele küsimustele lahenduse leidmisega.

Ühistransport- Järvamaal korraldab ühistransporti Järvamaa Ühistranspordikeskus MTÜ, mis asutatud Järvamaa omavalitsuste poolt maakonnasisese ühistranspordi korraldamiseks. MTÜ eesmärgiks on tagada elanikele soodsamad ja majanduslikult tõhusamad ühistransporditeenused, mille aluseks on ühtne liinivõrk, kooskõlastatud sõiduplaanid ning ühtne piletisüsteem. Paide linna külade elanikele on JÜTK tegevus väga oluline, kuna linnal puudub vajadus korraldada ise koolitransporti. Paide linna külates on õpilaste transport korraldatud kasutades maakonnaliine. Puudub ühistransport Kaaruka – Kodasema – Esna suunal ja ka Järva-Jaani suunal. Kooli ajal sõidab antud küladest kaks korda päevas läbi linna buss, mis teeb õpilasringe. Lapsed ei saa Paide linna külates osa võtta huviringidest, kuna kaugliinid ei peatu enamuses peatustes.

Tiheasustusosalal asustusüksuses Paide linn väljub Keskväljakult tööpäevadel 26 korda liini nr 10 Paide-Türi-Särevere buss ja 5 korda buss Mäosse. Paide Kultuurikeskuse peatust läbib tööpäevadel mõlemas suunas 26 korda Paide-Türi-Särevere buss ja 47 maakonnaliini buss. Pärnu tänava peatusi: Bussijaam, Raudtee ja Pärnuvälja, läbib tööpäevadel 26 korda Paide-Türi-Särevere buss ja 10 korda Väätsa buss. Suur-Aia peatust läbib tööpäevadel buss 1 kord. Peatuste heakorda on parandatud ning bussijaama peatused Pärnu tänaval on rekonstrueeritud 2017. aastal. Pärnu 5 peatus on kõigi Paidesse sissesõitvate busside peatus reisijate väljumiseks, kus peatub päevas üle 50 busi.

Paide bussijaamas Vaksali tänaval puudub liiklusskeem ja parkimiskorraldus. Rekonstrueerimist vajab bussijaamas Vaksali tänaval asuvad peatused ning vasakpoolne kõnnitee osa. Paide bussijaama peatuste tähised Vaksali tänaval ei vasta standardile. Bussijaama hoone Paide linnas on eraomandis.

Koolilaste bussisõite maapiirkonnas korraldab Paide linn.

Teed ja tänavad- Paide linnas on teid ja tänavaid (sh avaliku kasutusega erateed) kokku u 284 km. Kohalike teede ja avaliku kasutusega teede korrashoiu korraldab Paide Linnavalitsus kooskõlas 2018. aastal koostatud Paide linna teehoiukavaga. Paide linn on sõlminud erateede omanikega avaliku kasutamise lepingud, millega linn on võtnud omale kohustused korraldada erateede korrashoidu ning kandma erateede remondi ja hooldusega seotud remondi kulud. Paide linna läbivad mitmed riigimaanteed, millest olulisemad on põhimaanteed: riigimaantee nr 2 Tallinn - Tartu - Võru – Luhamaa ning riigimaantee nr 5 Pärnu - Rakvere – Sõmeru ning lisaks tugi- ning kõrvalmaanteed. Riigimaanteed on valdavalt heas või rahuldavas seisukorras, kohalikud teed ja avaliku kasutusega erateed on valdavalt rahuldavas seisukorras. Riigimaanteed korrashoiu korraldab Maanteeamet.

Paide linnas on kokku asustusüksuses Paide linn 44 959 meetrit tänavaid, Roosna-Alliku alevikus 5635 meetrit tänavaid ning Paide linna külates on 233 km teid.

Asustusüksuses Paide linn on teostatud rekonstrueerimistöid alates 2017 aastal järgnevalt: 2017. aastal teostati Pärnu tänava sõidu- ja kõnnitee taastusremonti Tööstuse tänava ristmikust kuni tänava lõpuni, rekonstrueeriti EAS-i rahastuse toetusel Tööstuse ja Pärnuvälja tänavad. 2018. a rekonstrueeriti EAS-i rahastuse toetusel Mündi ja Raudtee tänavad. Lisaks koostati 2018. a linnavalitsuse rahastusel Tallinna tänava rekonstrueerimise projekt ning korraldati ehitushange. Riigimaantee nr 5 Pärnu - Rakvere – Sõmeru rekonstrueerimise käigus rajati kergliiklustee asustusüksuse Paide linn ümber pikkusega ca 3,3 km.

Paide linna külateedel puudub osadel kruusakatttega teedel nõuetekohane kandevõime ja pinnasevee ärajuhtimist tagav teekonstruktsioon, mistõttu puudub võimalus pinnasevee ärajuhtimiseks.

Tänavate hooldamiseks on korraldatud Paide linna erinevates piirkondades avalikud hanked ning tagatud on teede ning tänavate suvine ning talvine hooldus. Hooldustööd on jaotatud talviseks (sh lume lükkamine ja libedustõrje tänavatelt, kõnniteedelt ja parklates, lumevedu, ühistranspordi peatuste ja ülekäiguradade hooldus) ja suviseks hoolduseks (sh markeerimine, liiklusmärkide hooldamine, tänavate märgpuhastus, perioodilised remonttööd jne).

Kohest remonti vajavad Roosna-Alliku aleviku tänavad.

Valminud on Pärnu-Rakvere-Sõmeru mnt Tehisjärve-Ale jalg- ja jalgrattatee, kus ohutuks ületamiseks asulas sees on valminud ülekäigurada koos ohutussarega. Uus Mäo-Vodja jalg- ja jalgrattatee on valmis ehitatud koos põhimaantee uuendamisega Viisus. Jalgratta- ja kõnniteed on ehitatud Sillaotsa, Mäo külassee koos Mäo liiklussõlme ehitusega ning asustusüksuses Paide linn on rajatud kergliiklusteed Reopaluni ning ümber linna paralleelselt riigimaanteega nr 5 Pärnu - Rakvere – Sõmeru.

Tänavavalgustus- tänavavalgustusliinid ja ca 1413 valguspunkti kuuluvad SA Paide Haldusele. Eeltoodud valgustuspunktidest rekonstrueeriti 2015. aastal 1299 valgustuspunkti. 2016. aastal rajati asustusüksuses Paide linn Lille tänavale 12 LED valgustit, Luha tänavale 3 LED valgustit, Pärna tänavale 3 LED valgustit ning Raja tänavale 7 LED valgustit. 89 valguspunkti on rekonstrueerimata, mis asuvad asustusüksuses Paide linn eraisikute (korterühistute) kinnistutel. Osaliselt paiknevad valgustid linna valguspostide küljes, kuid osa on riputatud AS Eesti Energiale kuuluvatele elektriliini postidele. 2017. aastal rajati riigimaantee nr 5 äärde uue kergliiklustee valgustus.

Tänavavalgustussüsteemid on järgmistes Paide linna külates: Tarbja, Sargvere, Anna, Kriilevälja, Mündi, Viraksaare ja Pikaküla. 2005.a. rekonstrueeriti Roosna-Alliku aleviku tänavavalgustus ja ehitati juurde Saare tänava valgustus.

Jäätmekäitlus- jäätme- ja keskkonnajäätmete toimimine on tagatud:

Nimetus	Käitja	Tegevuse liik
Paide linn Mündi 49 Paide jäätmejaam	AS Väätsa Prügila	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Paide teenindusplats Paide jäätmejaamas	Kuusakoski AS	Metallijäätmete käitluskoht
Sargvere küla Sargvere keskkonnajäätmejaam	AS Väätsa Prügila	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Tarbja küla Tarbja jäätmejaam	AS Väätsa Prügila	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Roosna-Alliku küla Roosna- Alliku keskkonnajäätmejaam	AS Väätsa Prügila	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Viisu küla Viisu keskkonnajäätmejaam	AS Väätsa Prügila	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht

Tabel nr 18. Jäätmekäitluskohad. Allikas: Paide linna jäätmekava 2018-2023

Paide linnas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks. Paide linna asustusüksuses Paide linn alustati 2017.

aastal pakendite tekkekohal kogumise rakendamist. Pakendite tekkekohal rakendamise süsteemi rakendada ka teistes linna tiheasustusaladel.

Ühisveevärg ja –kanalisatsioon- 2018. aastal koosti ühinenud Paide linna vajadusi arvestav ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava, millega seatakse eesmärgid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni (sh sademeveekanalisatsiooni) arendamiseks. Veemajanduslase tegevuse tulemina ei tohi reoveekäitlus Paide linna kinnistutel ohustada põhjavett, lekkivad reoveekogumismahutid peavad olema likvideeritud. Eesmärgi täitmiseks rakendatakse hajaasustuse programmi ja teavitatakse reoveekogumisaladele jäävate kinnistute omanikke võimalusest Keskkonnainvesteeringute Keskuse abil ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liituda. Suur osa Paide linna haldusterritooriumist paikneb kaitsmata või osaliselt kaitstud põhjaveega alal, seega on kasutatavate reoveekäitlussüsteemide vastamine seadusega kehtestatud nõuetele ääretult oluline.

Sademevesi- sademeveekanalisatsiooniga on Paide linna asustusüksuses Paide linn varustatud osaliselt linna lõuna- ja edelaosa tööstus- ja korrusmajade piirkond ning Ristiku tänava korrusmajade ümbrus. Vähesel määral on sadeveetorustikke kesklinna piirkonnas (Paide bussijaama ja Paide Kultuurikeskuse lähiumbrus). Sademeveetorustikega kogutav vesi juhitakse linnalähedastesse kraavidesse ning sealt edasi Pärnu või Reopalu jõkke. Asustusüksuses Paide linn olev sademeveekanalisatsioon ei kata linna vajadusi ja vajab arendamist. Endise Roosna-Alliku valla ja endise Paide valla piirkonnas sademeveekanalisatsiooni torustik puudub, sademeprobleemid on lahendatud kraavitusega. Lisaks kraavitamisele on arvestatud, et sademevesi imbub haljasaladel pinnasesse.

Kaitsealad- Paide linna territooriumil asub mitmeid kaitsealasid ja kaitstavaid objekte: osa territooriumist paikneb Pandivere põhjavee alamvesikonna ja Adavere Põltsamaa nitraaditundlikul alal ja Kõrvemaa Maastikukaitsealal. Natura 2000 eelvalikuna jääb linna territooriumile ka Väätsa linnuhoiuuala, samuti Prandi ja Pudimäe loodushoiu alad ja Mündi raba (märgalana) ning mitmeid vääriselupaiku. Lisaks neile on linna territooriumil veel Roosna-Alliku maastikukaitseala, Esna maastikukaitseala, Kiigumõisa maastikukaitseala, Kõrvemaa maastikukaitseala, Koordi mõisa park, Roosna-Alliku mõisa park, Vodja mõisa park, Kabeli suurkivi. Kohaliku kaitse alla on võetud Koordi raba ning looduskaitse all olevad Eivere park, Mäo park, Purdi ebatsuugapuistu, Sargvere park.

Soojamajandus- Paide linnas on soojustrasse kokku 14 289 m. AS Paide Vesi on soojusvõrgu omanik ja rendib seda Enefit Green AS-le. Vastavalt rendilepingule suunab AS Paide Vesi rendimaksetest laekuva summa olulises osas linna soojusvõrgu parendamisse, see tähendab olemasoleva torustiku remonti ja renoveerimisse, et parandada selle kvalitatiivseid näitajaid (soojuskadude vähendamine, läbilaskevõime suurendamine jms.) ja tõsta töökindlust. Linna eelarvest vahendeid soojusvõrgu laiendamiseks eraldatud ei ole. AS-il Paide Vesi on plaanis suuremamahulised tööd soojusvõrgu uuendamiseks. Selleks on eraldatud Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) poolt vahendeid (kuni 50 % tööde maksumusest). Tööde tegija leidmiseks on korraldatud riigihange. Aastatel 2008 kuni 2010 on Paide linnas uuendatud ja juurde ehitatud kokku 835 meetrit soojatorustikku, sellest - 2008 . aastal 763 m; - 2009 . aastal 33 m; - 2010 . aastal 39 m.

Endises Roosna-Alliku keskuses on toimiv kaugkütte võrk olemas, kuid enamus kortermajad on sellest loobunud ning asendanud kas elektrikütte või tahkeküttega toimivate kolletega (pioneerpliidid, kaminad, ahjud, väikekatlad jne). Sama probleem on ka teistes väiksemates asulates, kus on kaugküte varem olnud. Kortermajades, mis on projekteeritud keskküttega kütmiseks, puuduvad suitsugaaside välja juhtimiseks korstnad. Selleks on kasutatud

ventilatsioonikorstnaid või toruga läbi lae või seina välja viidud, kuid see on tuleohtlik ning näib esteetiliselt kole välja.

Mänguväljakud- 2017 aastal tehti Paide linnas mänguväljakutele audit. Üldine hinnang mänguväljakutele oli keskmine. Esines heas korras väljakuid ja ka neid mille seisukord oli halb, ning isegi väga halb. Paljud atraktsioonid on amortiseerunud ning kahel juhul soovitati tervikuna mänguväljaku välja vahetamist. 2018 suvel toimus Tarbja küla mänguväljaku ehitus. Teostamisel on ka tehismaastiku terviseradade väljaehitus. Tehisjärve äärde on rajatud väljõusaal. Mänguväljakud asuvad ka Viisus, Sargvere külaplatsil, Tarbjal, Valgma külas. 2018 aastal demonteeriti Paide tehisjärve ääres olev amortiseerunud mänguväljak ning rajati täiesti uus mänguväljak. Lisaks täiendati Lembitu pargis olevat mänguväljakut kolme atraktsiooniga. Projekteerimisel on Paide linnas Põllu tänavale täiesti uus mänguväljak ning Peetri pargis madalseiklusrada – mõlemad ehitustööd on plaanis 2019 aasta juunikuus.

Haljasalad, pargid- haljasalad on vastavalt hoolduse intensiivsusest ja iseärasusest jaotatud nelja hooldusklassi. Olemasolevate haljasalade hooldamiseks on sõlmitud leping Paide Haldusega. Linna sissesõitudel asuvad ringteed on haljastatud. Parkide ja haljasalade rekonstrueerimine on alarahastatud, st vahendid on niitmiseks, kuid väetamiseks, murupindade parandamiseks ja parkide-haljasalade rekonstrueerimisprojektide elluviimiseks vahendeid ei piisa. 2019 aasta jaanuaris valmib Paide linna rohealade analüüs, mida saab aluseks võtta haljasalade ja parkide rekonstrueerimiseks ning uute alade loomiseks. 2019 aastal viiakse läbi ka Roosna-Alliku mõisapargi dendroloogiline uuring, mille eesmärgiks on selgitada välja pargi haljastuse hetkeseis, selle inventariseerimine, saada ettepanekuid haljastuse uuendamiseks ning hoolduseks.

Kõrghaljastus- linna kõrghaljastus on kaardistatud, hooldusraied on kavandatud õigeaegselt ning üldine puude seisukord on hea. Jätkub kõrghaljastuse uuendamine uute ja atraktiivsete liikidega.

Kalmistud- Reopalu kalmistule uusi matmisplatse välja ei anta, matmine toimub ainult pealematmise teel. Seal on mitmeid kõrgendatud tähelepanuga haudasid, mida kalmistuvaht hooldab. Sillaotsa kalmistul toimub ligikaudu 120 matmist aastas. Mõlemad kalmistud on inventariseeritud. Nii Reopalu kui ka Sillaotsa kalmistu on muinsuskaitse all. Mõlemal kalmistul on säilinud hulgaliselt vanu riste ja metallaedasid, mis enamuses vajavad restaureerimist. Kalmistute kõrghaljastus on vananenud ja vajab hooldusloikust. 2019 aastal toimub Sillaotsa ja Reopalu kalmistutel ohtlike puude raie. Kalmistute hooldamiseks on leping sõlmitud SA Paide Haldusega ning Sillaotsa kabeli ja külmutushoone haldamiseks on sõlmitud leping Hingesaatjad OÜ-ga.

5. Spordi valdkond 2019 aastal

Sporditegevust Paide linnas korraldavad SA Paide Spordikeskus, alapõhised eraspordikoolid ja mittetulunduslikud klubid. SA Paide Spordikeskus asutaja on Paide linn. Sihtasutus moodustati Paide Linnavolikogu 17. mai 2007 otsusega nr 38. Sihtasutuse ülesandeks on Paide linna spordielu terviklik juhtimine ja kasutatavate spordiobjektide ja rajatiste ühtne haldamine ning uute spordiobjektide rajamine. Sihtasutuse tegevust juhib juhatuse liige ja 5 liikmeline nõukogu.

Sihtasutuse Paide Spordikeskus hallatavad spordiobjektid:

E-Piim Spordihall – avati 20. veebruaril 2009 aastal. 1400 m² saal koos 792 istekohaga võimaldab korraldada erinevaid spordivõistlusi, treeninguid, kontserte, messe jm. Lisaks 180

m² aeroobikasaal, jõusaal kahel korrusel, 60 m maneež koos kaugushüppekastiga, tuletõrjeronimissein ja välikaljuronimissein.

Paide Linnavõimla – võimlas on pallimängudeks sobilik saal ja väike maadlussaal. Saali peamiseks kasutajateks on võimlejad ja trampoliinisportlased. Võimla vajab kaasajastamiseks remonti, eriti probleemne on hoone katus.

Paide linnastaadion – avati 16. septembril 2002.aastal. 400m ringiga 8 jooksurajaga staadionil on võimalik korraldada võistlusi ja treenida kergejõustikualadel (kaugus- ja kolmikhüpe, kuulitõuge, kettaheide, odavise, kõrgus- ja teivashüpe). Loodusliku muruga väljakul toimuvad jalgpallivõistlused ja -treeningud. Pealtvaatajate jaoks on 400 istekohaga tribüün. Paide linna staadion vajab statsionaarse kastmissüsteemi rajamist ja staadionihoone väljaehitamist.

Paide linna kunstmurustaadion – mõõtmetega 101 x 66 m, avati 21. novembril 2009 aastal. 2016 a detsembris paigaldatud valgustus (250 lx) võimaldab treenida ja võistlusi pidada ka pimedal ajal ja aastaringselt. Lähiajal vajab väljavahetamist kunstmurukate. Viletsad on ka riitumis ja pesemistingimused mis toimuvad ajutiselt selleks kohandatud soojakutes.

Paide Kesklinna staadion – rekonstrueeriti ja avati 5.novembril 2009. aastal. Staadionil on 250m tartaankattega jooksurajaga koos kahe kaugushüppekastiga, odaviske-, kettaheite- ja kuulitõukesektoriga. Staadioni kõrval on kaks tartaankattega võrkpalliväljakut ning üks korvpalliväljak, kus saab mängida ka tennist. Uuendamist vajavad tartaankattega väljakud, samuti on vaja võrkpalliväljakute tagust aeda kõrgemaks ehitada ja rajada piirdeaed tenniseväljakule.

Paide matkarada – raja pikkus 6 km. Matkarada saab alguse staadionite vaheliselt alalt ning kulgeb Reopalu ja Pärnu jõe kallastel. Raja läbitavus sõltub ilmastikuoludest. Kevadised suurveed ja pikemad vihmaperioodid muudavad raja kuiva jalaga läbimatuks.

Tänavakorvpalliväljakud- Paide Tehisjärve ääres ja Laial tänaval.

Paide Ülejõe Disc-golfi park – kohalike disc-golfihuviliste ja entusiastide eestvõttel rajati 29.07.2016 Ülejõestaadioni kõrvale disc-golfipark (esialgu kümne korviga, 2017 lisandus 8 korvi).

Ülejõe staadion – staadioni kasutatakse eelkõige jalgpalliklubide treeninguteks.

Talveperioodil külmakraadid olemasolul rajatakse Laia tänava korvpalliväljakutele **liuväli** ja Tehisjärve äärde **suusarajad**. Paide tehisjärve ääres olevatel **rannavõrkpalli** väljakutel on läbi suve võimalik mängida rannavollet. Väljakuid hoiab korras Paide võrkpalliklubi koostöös Paide Haldusega.

2017. aastal alustati jäätmejaama juures tehismaastiku terviseraja ettevalmistustega. 2018 aastal on plaanis edasi minna pump track ja BMX rattaradade ehitusega. Planeerimisjärgus on Pärnu jõe äärsel matkatee ühendamine valmisoleva matkarajaga.

Laste ja noortesportidega tegelevatele koolitusluba omavatele klubidele on rahastamise põhimõtted kehtestatud Paide Linnavolikogu määrusega. Üks kord aastas antakse välja linna spordipreemia ja parima sportlase preemia. 2018/2019 hooajal on Paide linnal esindusmeeskonnad kolmel spordialal: Premium liigas mängiv Paide Linnameeskond jalgpallis, Eesti Meistrivõistluste I liigas mängiv IM Sport MTÜ võrkpallimeeskond ja Eesti Meistrivõistluste I liigas mängiv Paide-Viking Window korvpallimeeskond. Kõik esindusmeeskonnad saavad linnalt tegevustoetust. Esindusmeeskondade kodumängud meelitavad saalidesse ja staadionile hulgaliselt kodupublikut kaasa elama. Noortesporti arendamiseks toetab linn kõiki noortega tegelevaid eraspordikoole, kes vastavad linnavolikogu

määruse „Spordi toetamise ja rahastamise põhimõtted Paide linnas“ nõuetele. 2019. aastal toetab linn pearahaga 15 eraspordikooli, kus treenib kokku 627 Paide linna last.

Klubi	EMV osalejaid	Harrastajaid	kokku
Järva Noorte Maleklubi	1	10	11
Spordiklubi Hotsport	0	15	15
Spordiklubi Maribel	29	22	51
MTÜ Paide Sport	31	0	31
MTÜ Paide Võrkpalliklubi	26	33	59
MTÜ Karateklubi Täht	4	29	33
Spordiklubi Kati MTÜ	37	20	57
MTÜ Paide Ujumisklubi	6	50	56
MTÜ Urban Style	0	21	21
MTÜ Spordiklubi Korrus 3	0	16	16
MTÜ Korvpalliklubi Seitse	57	96	153
MTÜ Paide Linnameeskond	46	42	88
Türi SKL MTÜ	5	6	11
MTÜ Järvamaa Ratsaspordiklubi	4	8	12
MTÜ Crause Tantsukool	13	0	13
kokku	259	368	627

Tabel nr 19. Laste osalemine spordiklubide tegevuses 2019

Aktiivsed spordiklubid korraldavad mitmeid oma ala populariseerivaid võistlusi ja turniire. Paide Võrkpalliklubi eestvedamisel toimuvad suvekuudel suvevolle turniirid Paide tehisjärve äärsel liivaväljakutel ja võrkpalliklubi sünnipäevaturniir ja sügisturniir, võimlemisklubi Maribel eestvedamisel ilu- ja rühmvõimlemise võistlused, spordiklubi Kati korraldab trampoliini võistlusi, Vabatahtlik Tuletõrjespordi Selts korraldab traditsioonilisi tuletõrjespordivõistlusi „Paide Torn“, korv- ja jalgpalliklubid oma ala populariseerivaid turniire. Traditsioonilised rahvaspordiüritused on Paide–Türi rahvajooks, nostalgiaturniir võrkpallis, pikamaaujumise võistlused, Järvamaa lahtised ujumise seeriavõistlused, Paide–Türi kevadtriathlon, südamekuu matkad „Paide liigub“, eelkooliealiste laste rattaralli, Jüriöö rattaretk ja Jüriöö jooks ja kõnd. Vastavalt eelarve võimalustele toetatakse linna eelarvest ühekordsete toetustega rahvaspordiürituste korraldamist.

Roosna-Alliku piirkonnas korraldavad sporditegevust erinevad mittetulundusühingud: MTÜ Järvamaa Ratsaspordiklubi, MTÜ Roosna-Alliku Motospordiklubi, MTÜ Roosna-Alliku Spordiklubi. Roosna-Alliku piirkonnas puudub võimla. Kooli kehalise kasvatused tunnid toimuvad rahvamaja saalis. Rahvamaja saalis toimuvad ka noorte karatetreeningud, võimlemine. Piirkonna inimesed kasutavad treeningvõimalusi Paides, Järva-Jaanis ja Sargveres. Roosna-Alliku Põhikoolil on olemas spordiväljak, samuti on alevikus olemas mini spordiväljak kunstmuruga, kus on võimalik mängida korvpalli, jalgpalli ja tennist. Roosna-Alliku tehisjärve ääres on rannavõrkpalliväljak. Traditsioonilised rahvaspordiüritused on matkamäng „Saane ise

looduses hakkama“, vendade Roobade jalgpalliturniir, jüriöö jooks, rannavolle etapid, motovõistlused ja lauamängude karikavõistlused.

Sargvere piirkonnas tegutseb MTÜ Spordiklubi Sargvere. Pallimängudeks on võimalik kasutada välispordiväljakut. Sargvere keskusehoones endisest rahvamaja saalist spordisaaliks ümber kohandatud võimlas käivad koos mehed korv- ja võrkpalli mängimas ja eakad võimlemas.

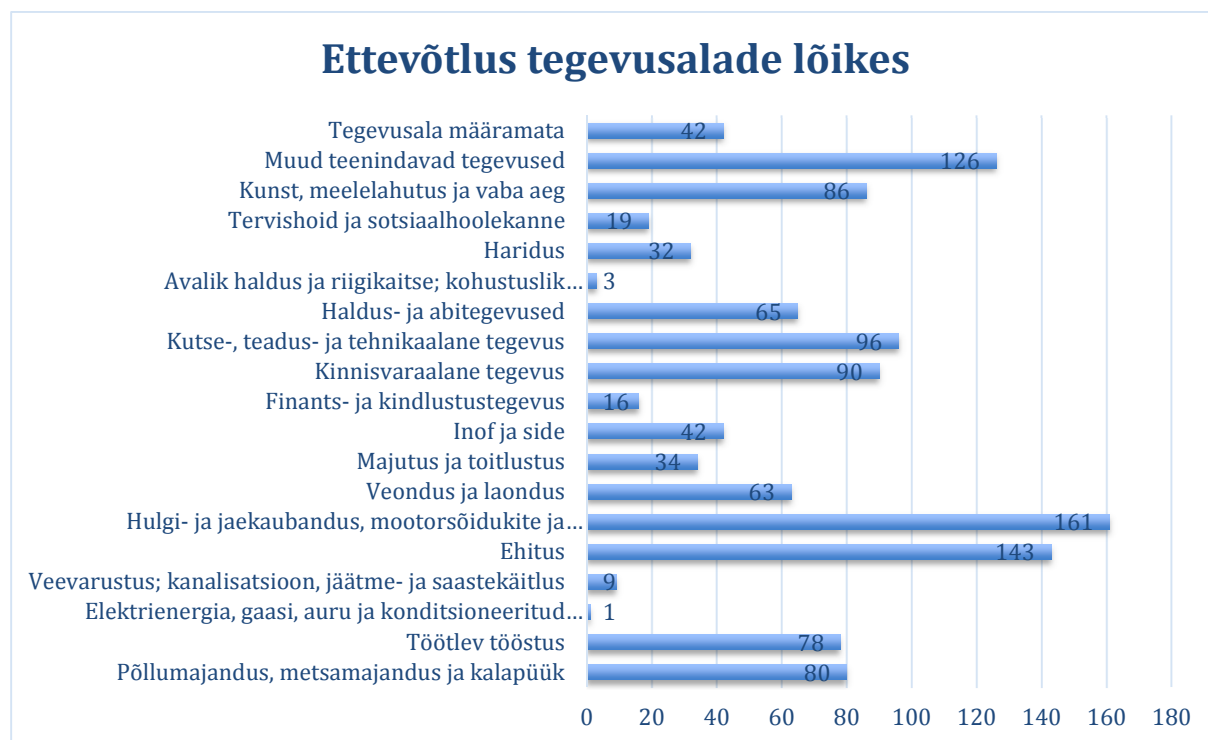
Paide linna Tarbja külas Lastead-Kooli hoones on olemas kaasaegne võimla. Võimlat kasutab Lastead-Kool kehalise kasvatuse ja liikumistundide läbiviimiseks. Võimla on alakasutatud ja aktiivset sporditegevust ei toimu. Endise Paide valla piirkonna traditsioonilise rahvaspordiüritustena on ainsana elujõuline Matsimäe rattamaraton.

6. Ettevõtlus, tööturg ja turism 2019 aastal

6.1 Ettevõtlus ja tööturg

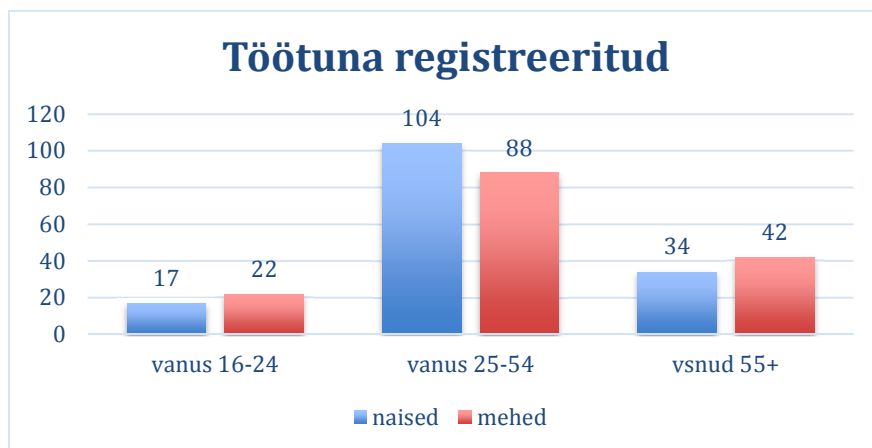
Paide linnas tegutseb Maksu- ja Tolliameti andmetel 2019 aasta jaanuari seisuga 1186 juriidilist isikut, millest aktiivselt tegutsevad 425 (kellel on töötajad või käive). Enamik organisatsioonidest on mikroorganisatsioonid ehk alla 5 töötajaga organisatsioonid ca - 94 %.

Enim tegutsetakse jae- ja hulgikaubanduse tegevusalal (15%) ja erinevate teenuste osutamisega (12%). Ehitusvaldkonnas tegutseb 11% ettevõtetest, põllumajandusega 10%. Tootmisettevõtteid on Paide linnas 6%. Tuginedes Maksu- ja Tolliameti andmetele, on Paide linnas tegutsevad ettevõtted loonud ca 4400 töökohta.

Joonis nr 13 Ettevõtted tegevusalade lõikes seisuga jaanuar 2019 (allikas: Maksu- ja Tolliamet)

Paide linnas on Eesti Töötukassa andmetel 31.01.2019 seisuga registreeritud 307 töötut (152 meest, 155 naist). Seejuures Järvamaal oli samal ajal töötuid üle 800.

Joonis nr 14. Töötuna registreeritud isikud soo ja vanuse lõikes 31.01.2019 seisuga (allikas: Eesti Töötukassa)

6.2 Turism

Paide linna territooriumil olevaid turismiobjekte külastab umbes 35 000 inimest aastas, majutusasutusi umbes 6000 inimest (11 majutusasutuses on ligikaudu 250 voodikohta). Kõige suurema külastatavusega terves maakonnas paistis 2018. aastal silma SA Ajakeskus Wittenstein koos Järvamaa muuseumiga (umbes 27 000 külastajat) ning majutusasutustest Nelja Kuninga Hotell.

7. Kultuuri valdkonna lähteolukord

Paide linna hallatavad kultuuriasutused on Paide Muusika- ja Teatrimaja, Roosna-Alliku Rahvamaja, Viisu Rahvamaja, Anna Vaba Aja Maja. Järvamaa Keskraamatukogu, mille haruraamatukogud asuvad Roosna-Alliku alevikus, Viisu, Tarbja ja Sargvere külades. Anna külas asub Järvamaa Keskraamatukogu teeninduspunkt. Paides asub SA Ajakeskus Wittenstein, mille struktuuriüksus on Järvamaa Muuseum. Paide linnas ja külades tegutsevad mitmed eraalgatuslikud ja kodanikualgatusel põhinevad kultuurikollektiivid, seltsingud ja mittetulundusühingud. Seoses SA Ajakeskus Wittenstein laienemisega kolis 2019. aasta algul seni Tallinna tn. tegutsenud kogukonnakeskus Wabalinna maja ja Säästva Renoveerimise Infokeskus uuele asukohale Rüütli tänavale.

Paide Muusika-ja Teatrimaja (edaspidi PAMT)- põhiülesanneteks on professionaalse kultuuri vahendamine, festivalide, kontsertide, konverentside, näituste ja teiste kultuuriprojektide korraldamine; paikkondliku kultuuri edendamine; huviringide tegevuse korraldamine, kultuurimälu säilitamine (kultuuri teabetuba). PAMT-il on linna kultuurielu koordineeriv roll. Traditsioonilistesse ühisüritustesse kaasatakse kõiki linna rahvakultuurikollektiive ja allasutusi. Oma põhiülesannete täitmiseks teeb kultuurikeskus koostööd tegutsevate mittetulundusühingute, seltside, sihtasutuste, koolide huviringide, teiste linna allasutustega samuti teiste maakonna rahva- ja kultuurimajadega. Olulisemad koostööpartnerid on muusika- ja balletiteater Estonia, Eesti Kontsert, EMTA lavakunstikool, paljud eesti teatrid ja etendusasutused, Nargenfestival, Pille Lille Muusikute Fond, Eesti Kunstnike Liit, Forum Cinemas AS, Kultuuriministeerium, Rahvakultuuri Arenduskeskus. Aastas külastab kultuurikeskuse üritusi ligikaudu 100 000 külastajat.

Paide Teater- koostöös EMTA lavakooliga loodi 2018. aasta sügisel Paide Teater. Teatri koosseisus on projektijuht, lavastaja ja neli näitlejat. Esimesel hooajal 2018/2019 toodi publiku ette seitse omanäolist ja huvitavat etendust: „12 vihast“, Richard III, Koletis, Kaitseala, laste

jõuluetendus „Õlest mees õue all“ ja noortele mõeldud etendus Vargamäel „Motivatsioonikoolitus - kuidas kaevata kraavi?“ Suvel etendub Vargamäel suur vabaõhulavastus „Eesti jumalad“ Teater osaleb aktiivselt Paide linna kultuurielus ja lööb kaasa erinevates projektides.

Roosna-Alliku Rahvamaja- Rahvamaja valmis 1974. aastal. Rahvamaja pakub vabaaja veetmise võimalusi erinevas vanuses ja huvidega inimestele. Ürituste korraldamiseks kasutatakse vabaõhulava Roosna- Alliku pargis. Rahvamaja suurt saali kasutab Roosna-Alliku Põhikool kehalise kasvatused tundide ja spordiringide läbiviimiseks. Kultuuriüritusteks kasutatakse lisaks rahvamaja saalidele Roosna-Alliku mõisasaale (MTÜ Roosna-Alliku Mõis). Rahvamajas on 2 saali: suur saal 350 istekohta, suur lava; väike saal 100 kohta. Rahvamajas tegutsevad mitmed rahvakultuuriga seotud taidlusringid: nais- ja memmede rahvatantsuring, lauluansambel, näitering, käsitööring, jumping, karate ja malering. Rahvamaja taidlusringid on aastaid osalenud maakonna laulu- ja tantsupeol ning rahvatantsupäeval, võimlemispäeval Tallinnas, Meeste Tantsupäeval Rakveres ja Naiste Tantsupeol Jõgeval jt üritustel. Rahvamajal on välja kujunenud traditsioonilised üritused, mille korraldamisel tehakse tihedat koostööd kultuuriasutuste, lasteaedade ja põhikooliga.

Roosna-Alliku Rahvamaja juures tegutseb juba üle 30 aasta eakate klubi „Hämarik“ Klubi võtab aktiivselt osa maakonna eakatele mõeldud ettevõtmistest.

Viisu Rahvamaja- renoveeriti ja avati 12. juunil 2009 aastal. Renditakse välja saali (80 istekohta), kööki, baari ja teisi ruume, toidunõusid 100 inimesele. Igal reedel pakutakse saunateenust. Teisel korrusel asub 20 istekohaga seminariruum koolituste ja koosviibimiste korraldamiseks. Ringiruumis asuvad arvuti ja lauamängud ja viiakse läbi ringitööd. Viisu Raamatukogu asub rahvamaja teisel korrusel. Rahvamaja korraldab aasta jooksul erinevaid vabaaja üritusi, kuhu on kaasatud kohalikud naaberkülade elanikud. Igal tööpäeval saab majas mängida koroonat, lauatennist, lauajalgpalli ja piljardit

Anna Vaba Aja Maja (edaspidi Anna VAM)- asub Anna külas. Majas on raamatukogu teeninduspunkt ja Anna noortetuba. Hoonel on müüri ümbritsetud siseõu, mis on suurepärase koht väliürituste korraldamiseks. Anna piirkonna kultuurielu korraldamine kuulub Anna VAM juhataja tööülesannete hulka. Võimalused on loodud kogu piirkonna kultuurielu edendamiseks. Korraldatakse kogupere ettevõtmisi, tegutseb käsitööring ja korraldatakse koolitusi. Anna kiriku koguduse juures tegutseb koguduse ansambel ja kogudus korraldab kirikus kontserte.

Aktiivselt tegutseb Purdi Külaselts, korraldatakse rahvarohkeid ja meeleolukaid pidusid, kontserte, tähistatakse rahvakalendri tähtpäevi, korraldatakse matku ja muid ettevõtmisi. Seltsi heaks koostööpartneriks ja toetajaks on Purdi mõisa omanik. Tehakse koostööd Anna Vaba Aja Majaga.

Tarbja küla, Eivere küla, Pikaküla kultuuri- ja spordilaste ettevõtmiste korraldamine kuulub Anna Vaba Aja Maja juhataja tööülesannete hulka. Tarbjal tegutseb eakate seltsing Murumunad. Tarbja kooli võimlas käivad koos võimlejad ja korvpallimängijad. 2017. aastal on aktiivselt tegutsema hakanud moodustatud Tarbja Külaselts. Projektide toel korraldatakse üritusi küla elanikele, lastele, peredele. Kultuuriüritusteks on võimalik Tarbjal kasutada kooli saali ja võimlat.

Sargvere küla, Mäeküla, Nurmsi küla, Suurpalu küla, Valgma külade kultuurielu korraldajaks on alates 2019. aastast palgaline kultuurikorraldaja kes on ühtlasi ka kohaliku kultuuriseltsi (Sargvere MES) juhatuse liige. Kultuurikorraldaja ülesannete hulka kuulub piirkonna kultuuriürituste korraldamine ja keskusehoone ruumide rentimine. Mõis on alates 2019. aasta

algusest müügis kuid mõisas saab kontserte, kino ja üritusi korraldada kuni mõisa müügi teostumiseni.

Mäluasutused:

SA Ajakeskus Wittenstein /Järvamaa Muuseum – Järvamaa Muuseum on üks Eesti vanimaid maakonnamuuseume. Järvamaa Muuseumi põhitegevuseks on kohaliku identiteedi säilitamine, ajaloopärandi kogumine, säilitamine ja vahendamine, näituste, seminaride, ekskursioonide, kultuurisündmuste korraldamine.

Baltisakslaste initsiatiivil asutatud Muinasasjade Alalhoidmise Seltsi muuseumi külaliste raamatusse tehti esimene sissekanne 31. juulil 1905. See on praeguse muuseumi ametliku tegevuse algusajaks. Rohkem kui aastasaja jooksul on kogunenud muuseumile väärikas museaalide kogu, kus on üle 90 tuhande säiliku. Nendest osa on jõudnud juba ka digitaalsesse andmekogusse MUIS. Järvamaa Muuseumi püsiekspositsiooni ilmestavad teematoad: muinasajast varajase rauaajani läbi arheoloogiliste leidude koos loodusosaga, 18. sajandi vana apteek, kultuuri- ja hariduselu, mõisatuba, eelmise sajandi alguse majanduselu, sajanditagune käsitöölise tuba, 60-ndate haritlase tuba, fotograafinurk 70-ndate fotodega. Ajutiste näituste ruumis vahetuvad näitused 2-3 kuu tagant. Järvamaa Muuseum pakub erinevaid muuseumitunde ja haridusprogramme. Vahendab giidituure ning ootab kodu-uurijaid ja teisi ajaloo huvilisi tutvuma rikkalike kogudega. Muuseumi juurde on loodud muuseumisõprade selts.

SA Ajakeskuses Wittenstein saavad külastajad ajamasina rolli täitva lifti abil ülevaate Eesti ajaloost, alustades muinasajast, liikudes läbi orduaja, kuningate aja, tsaariaja, Eesti aja, okupatsioonide aja ning lõpetades ajakeskuse kahel kõrgemal korrusel eksponeeritud taasiseseisvumise ning euroajaga. Korraldatakse näitusi, kontserte Ruume saab üürida koosolekute, seminaride erapidude korraldamiseks. SA Ajakeskus Wittenstein haldab ka maakonna suurimat kontsertide korraldamise paika Paide Vallimäge.

Järvamaa Kultuuri teabetuba Paide Muusika- ja Teatrimajas – Järvamaa kultuuriüritustega seotud materjalide kogu.

Kultuurivaldkonnas tegutsevad MTÜ-d ja külaseltsid-

MTÜ Paide Meeskoor, MTÜ Rahvatantsurühm Riikar, MTÜ rahvatantsurühm Loomisel, MTÜ Paide Huviteater, MTÜ Ingeri Soomlaste Selts, MTÜ LC Paide Bastion, MTÜ Paide „Z“ klubi, MTÜ Ühendus Weissenstein, MTÜ Paide linna Eakate klubi Hämarik, MTÜ Roosna-Alliku mõis, MTÜ Allikaveed, MTÜ Kaaruka Külaselts, MTÜ Hämarik (Roosna-Alliku eakad), MTÜ Valasti Külaselts, MTÜ Oeti Külaselts, MTÜ Viisu Külaselts, MTÜ Sargvere Maakultuuri Edendamise Selts, MTÜ Valgma Külaselts, MTÜ Purdi Külaselts, MTÜ Tarbja Külaselts, MTÜ Kriilevälja Küla selts.

Traditsioonilised üritused-

Arvamusfestival, Järvamaa laulu- ja tantsupidu, Pärdi Päevad, omaloominguliste ja isamaaliste laulude konkurss „Südamelaul“, jürilaat, Jüriöö märgutuled, Paide linna laste laulukonkurss Lauluhäll, muuseumiöö, jaaniõhtu, perepäev „Laps vajab perekonda“, Eivere klaverifestival, kultuurihooaja avalöök ja TRE raadio sünnipäev, muinastulede öö, kontsert-piknikud Pärdi muusikaaias, Paide linna sünnipäeva kontsert-aktus ja südamekett Keskväljakul, noorte moeloojate konkurss Moe P.A.R.K, Eesti Vabariigi aastapäeva kontsert-aktus, taasiseseisvumispäeva kontsert, Järva Jõulufolk ja Jõulukroon, jõulukontsert „Kingitus linnarahvale“, aastalõpuball Paide Muusika –ja Teatrimajas,

Roosna-Allikul laste lauluvõistlus, Viisu Jüriöö orienteerumine rändkarikale, emadepäeva tähistamine, kevadlaad, jaanipäeva tähistamine, suvelõpu perepäev, jõulupidu ja –kontsert, muinastulede öö, lasteadeade laulu- ja tantsupidu (JAP koostööpiirkond), rabarberifestival, koerte näitus.

Anna ja Tarbja külades toimuvad hingedepäev, 1. advent külades Anna, Tarbja jõulupuudel küünalde süütamine, aastavahetuse pidu, vastlapäev, käsitöönäitus Annas, jaanipäev, mälumäng, kihelkonnapäeva tähistamine (iga 5 aasta järel). Sargvere külas rahvakalendritähtpäevade tähistamine (aastavahetusepidu, vastlapäev, jaanipäev, miiklipäev, hingedepäev, mõisa kino)

Järvamaa Keskraamatukogu- Paide linna hallatav asutus, mis tegutseb ka maakonnaraamatukoguna, täidab Rahvaraamatukogu seadusest tulenevaid lisaülesandeid ja teeb koostööd teiste maakondade raamatukogudega. Järvamaa Keskraamatukogu asub praegustes ruumides alates 2001. aastast. Keskraamatukogu struktuuriüksused 1. aprillist 2018 on keskraamatukogu osakonnad: komplekteerimis- ja töötlusosakond, teenindusosakond ja lasteosakond ning haruraamatukogud: Roosna-Allikul, Viisus, Sargveres, Tarbjal ja Tarbja väliteeninduspunkt Annas.

Järvamaa Keskraamatukogus ja tema haruraamatukogudes toimub elektrooniline laenutamine. Kasutusel on raamatukoguprogramm RIKS, kuhu on sisestatud 100% olemasolevast raamatufondist. Keskraamatukogus asub ka maakonna RIKS-i server. Välja on ehitatud lokaalne arvutivõrk, milles on 2 serverarvutit.

Raamatukogu tasuta põhiteenused on kohallaenutus, kojulaenutus, teatmeteening, muusikakuulamine, lugejakoolitus, avaliku teabe otsing internetist, ID-kaardi kasutamise võimalus, tasuta WiFi l ja ürituste korraldamine. Tasulised teenused on paljundus, faksi saatmine, skaneerimine, printimine, raamatukogude vaheline laenus (RVL).

Laenutuste arv näitab languse tendentsi, kuid see tuleneb uudiskirjanduse oluliselt väiksemast eksemplaarsusest, laste vähesest huvist raamatute vastu ja sellest, et praegune laenutuste statistika ei fikseeri perioodika kohallugemist ning muude teavikute kasutamist raamatukoguhoidja vahendusest. Alates 2018. aastast fikseeritakse ka perioodika kohallugemist. Järvamaa Keskraamatukogu IT süsteemi üldine seisukord on rahuldav.

Lisa 2 –Tegevusvaldkondade arengusuunad ja tegevuskava**V1. Elukestev õpe ja noorsootöö**

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
Alusharidus		
1. Toetada eelkooliealiste laste osalemist lasteaia õppe- ja kasvatustöös. Vajadus: Paide linnas on eelkooliealisi lapsi, kes ei käi lasteaias.		
1.1 Luuakse võimalused kõigile eelkooliealistele lastele õppida kodulähedases lasteaias.	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Kõik eelkooliealised lapsed osalevad lasteaia õppetöös (õppijate arv on suurenenud).
2. Toetada lapsehoiuteenuse kättesaadavust. Vajadus: Paide linna lasteaedades ei ole piisavalt kohti alla kahe aastastele lastele.		
2.1 Suurendatakse hoiurühmade arvu vastavalt vajadusele.	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Avatud on piisaval hulgal hoiurühmi (osalejate arv on suurenenud).
3. Muuta Paide lasteaiad nüüdisaegsemaks ja turvalisemaks. Vajadus: Hooned ja õuealad vajavad renoveerimist. Õpikeskkonnad ja digitaristud vajavad uuendamist. Õpetajate digipädevus on madal.		
3.1. Koostatakse kava ja viiakse ellu hoonete ja õuealade renoveerimine. 3.2. Uuendatakse õpikeskkondi ja digitaristuid. 3.3. Võimaldatakse õpetajatele rohkem digikoolitusi.	Paide linn (lasteaiad)	1. Hooned ja õuealad on renoveeritud. 2. Õpikeskkonnad ja digitaristud on uuendatud. 3. Õpetajad on osalenud senisest enam digikoolitustel.
4. Suurendada lasteaedade võimekust tööks erivajadustega lastega lähtuvalt kaasava hariduse põhimõtetest Vajadus: Kõigile erivajadustega lastele ei ole tugiteenused kättesaadavad. Puudus on erialaspetsialistidest.		
4.1. Parandatakse tugiteenuste kättesaadavust. 4.2. Tagatakse erialaspetsialistide olemasolu (logopeed, eri- ja sotsiaalpedagoog, psühholoog, tugiisik, füsioterapeut). 4.3. Vajadusel avatakse tasandusrühm.	Paide linn (lasteaiad)	1. Kõigile erivajadustega lastele on tugiteenused kättesaadavad. 2. Tagatud on erialaspetsialistide olemasolu. 3. Vajadusel on avatud tasandusrühm.
5. Arendada koostööd erinevate huvigruppidega Vajadus: Lasteaedade omavaheline ja huvigruppidevaheline koostöö on vähene.		
5.1. Arendatakse koostööd huvi- ja üldhariduskoolide ning teiste kogukonna sidusgruppidega. 5.2. Suurendatakse omavahelist koostööd (haridusasutuste jt huvigruppidega nii riiklikul kui rahvusvahelisel tasandil).	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Lasteaedade omavaheline ja huvigruppidevaheline koostöö on tulemuslik (rahuloluküsitluste tulemused).
Põhi- ja gümnaasiumiharidus		
6. Toetada Paide linna õpikeskkondade uuendamist Vajadus: Koolide õpikeskkonnad ja digitaristud vajavad uuendamist.		

6.1 Uuendatakse õpikeskkondi ja digitaristuid. 6.2 Võetakse kasutusele uusi õpikeskkondi väljaspool kooli (ettevõtted, teised koolid ja linna asutused, pargid, matkarajad jne). 6.3 Tagatakse erialaspetsialistide olemasolu.	Paide linn (koolid), ettevõtted, kogukond	1. Koolide õpikeskkonnad ja digitaristud on uuendatud. 2. Õpikeskkonnad on vastavad muutunud õppe sisulistele vajadustele. 3. Tagatud on erivajadustega lastele tugipersonali olemasolu
7. Toetada nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist <i>Vajadus: Õppe sisu ja meetodid ei ole täiel määral vastavad nüüdisaegsele õpikäsitusele. Õpetajaskond vajab motivatsiooni ja järelkasvu. Koolide juhtimismudel vajab muutusi. Paide Riigigümnaasiumi õppekorraldus on tänapäevane ega ole seotud piirkonna põhikoolide õppekorraldusega.</i>		
7.1 Muudetakse koolielu korraldust ja nüüdisajastatakse õppe sisu: - kujundava hindamise rakendamine põhikoolis; - õuesõppe tundide ja õppekäikude korraldamine; - digipädevuste arendamine; - õppijast lähtuvate õppevormide ja -meetodite rakendamine ning õppekava arendamine; - tööturuvajadustele vastavate oskuste arendamine (koostööoskus, iseseisvus, vastutus jt). 7.2 Toetatakse õpetajate enesetäiendamist. 7.3 Toetatakse koolides juhtimismudeli uuendamist ja võrgustike arendamist: - õpetajate ja juhtkonna võrgustiku loomine, omavahelise võrgustikutöö juurutamine ning parimate kogemuste rakendamine; - kohaliku omavalitsuse, lastevanemate ja õpilasesinduse kaasamine juhtimisse. 7.4 Tõhustatakse haridusasutuste omavahelist koostööd kodalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ning toetatakse Paide Riigigümnaasiumi kooliuuenduslikke algatusi.	Paide linn (koolid), kogukond, Paide Riigigümnaasium	1. Koolid on nüüdisaegsed, konkurentsivõimelised ja kogukonnas hinnatud (rahuloluküsitluste ja õpiedukuse head tulemused). 2. Koolides töötavad kvalifitseeritud, pädevad ning motiveeritud õpetajad ja koolijuhid. 3. Kooli juhatakse ja arendatakse koostöös. 4. Põhikoolid koostöös Paide Riigigümnaasiumiga on algatanud mitmeid kooliuuenduslikke tegevusi ja projekte.
8. Toetada koolide muutumist kogukonnakeskseks <i>Vajadus: Koolide ja kogukonna eri huvigruppide vaheline koostöö on nõrk. Kogukonnakooli kontseptsioon ei ole välja töötatud. Kodulähedaste põhikoolide tegevuse jätkamine ei ole kindel. Paide Riigigümnaasiumi ei ole kaasatud kogukonna haridusuuendusse ega kogukonnatöösse.</i>		
8. 1. Kaasatakse senisest enam kogukonna huvigruppe koolide tegevustesse (nt ettevõtjad, vilistlased jne). 8. 2. Koostatakse kogukonnakooli kontseptsioon. 8. 3. Toetatakse kodukohalähedaste koolide säilimist ja arendamist. 8. 4. Viiakse läbi regulaarseid kohtumisi Paide Riigigümnaasiumi esindajatega, toetatakse uue kooli tegevusi ja kogukonda panustamist.	Paide linn (koolid), ettevõtjad, kogukond, Paide Riigigümnaasium	1. Koolide ja huvigruppide vaheline koostöö on tulemuslik (rahuloluküsitluste tulemused). 2. Välja on töötatud kogukonnakooli kontseptsioon. 3. Kodulähedased põhikoolid jätkavad tegevust. 4. Lapsevanemad eelistavad kodulähedast kooli. 5. Paide Riigigümnaasium on aktiivselt kaasatud kogukonna tasandil toimuvatesse tegevustesse, Paide Riigigümnaasium panustab koostöös teiste osapooltega kohaliku kogukonna arengusse.
9. Tagada õpilaste valmisolek edasisteks haridusvalikuteks <i>Vajadus: Koolide karjääriõpetus ei valmista noori piisavalt hästi tulevasteks valikuteks ette. Koostöö Järvamaa Rajaleidja keskuse, Järvamaa Kutsehariduskeskuse, Paide Riigigümnaasiumi ja ettevõtjatega ei ole piisav. Noorte ettevõtlikkus on väike, puuduvad mini- ja õpilasfirmad.</i>		
9.1. Põhikooli esimeses ja teises astmes käsitletakse karjääriteemasid õppeaineteüleselt, põhikooli kolmandas astmes pühendatakse karjäärivalikutele senisest rohkem. 9.2. Algatatakse koostööprogramme Rajaleidja keskuse, Järvamaa Kutsehariduskeskuse, Paide Gümnaasiumi ja ettevõtjatega.	Paide linn (koolid), Järvamaa Rajaleidja keskus, JKHK, ettevõtjad, kogukond,	1. Koolides toimib aktiivne ja tõhus õpilaste ettevalmistamine karjäärivalikuteks. 2. Paranenud on koostöö Rajaleidja keskuse, JKHKga, ettevõtetega (rahuloluküsitluste tulemused, ühised projektid).

9.3. Toetatakse arendusprogrammide kasutamist noorte ettevõtlikkuse suurendamiseks ning toetatakse noorte omaalgatust ja ettevõtlikke projekte. Toetatakse koolides ettevõtlusõpet ning mini- ja õpilasfirmade käivitamist, luuakse vastav projektifond.	Paide Riigigümnaasium	3. Erinevates koolides tegutsevad mini- ja õpilasfirmad, käivitunud on noorte ettevõtlikkuse programm ja toetusfond.
Täiskasvanuharidus (formaalharidus)		
10. Pakkuda madala haridustasemega täiskasvanutele kvaliteetset põhi- ja keskharidust PTKs <i>Vajadus: Järvamaal on madala haridustasemega üle 2000 täiskasvanu. Madal haritustase põhjustab nõrka konkurentsivõimet ja töötust ning ebastabiilsemaid sissetulekuid.</i>		
10.1 Toetatakse võimalust poolelijäänud haridusteed jätkata PTKs, kus pakutakse: - kvaliteetset põhi- ja keskharidust; - osalist e-õpet, tugiteenuseid ja lapsehoiuvõimalust; - õpivõimalusi muukeelse kodukeelega õppuritele; - erinevaid mitteformaalseid koolitusi täiendõppeks.	Paide linn (PTK)	Madala haridustasemega inimeste arv on vähenenud; põhi- ja keskharidusega inimeste osakaal on suurenenud.
Täiskasvanu- ja huviharidus (mitteformaalharidus)		
11. Pakkuda täiskasvanutele erinevaid koolitusi, kursusi ja õpitubasid <i>Vajadus: Täiskasvanute osalemine erinevatel kursustel, koolitustel on madal (20%).</i>		
11.1 Toetatakse täiskasvanutele suunatud kursuste, koolituste, õpitubade (tasuta ja tasulisi) läbiviimist rahvaulikoolis ja huvikeskuses.	Paide linn (PAHK), Rahvaulikool	Elukestvas õppes osalevate täiskasvanute osakaal on suurenenud.
12. Toetada Paide linna laste/noorte osalemist huvihariduses <i>Vajadus: Kõik lapsed/noored ei osale huvihariduses.</i>		
12.1 Jätkatakse laste/noorte huvihariduse kättesaadavuse toetamist: - transporditoetuse maksmist; - huvihariduse omandamist kodu lähedal.	Paide linn	Huvihariduses osalevate laste/noorte osakaal on suurenenud.
13. Mitmekesistada Paide Kunstikooli ja Paide Muusikakooli tegevust <i>Vajadus: Huvihariduse ja üldhariduse õppekavad ei ole piisavalt lõimitud.</i>		
13.1 Toetatakse huvihariduse ja üldhariduse õppekavade lõimimist ning koostöö arendamist.	Paide linn (PAHK, PMK)	Huvihariduse ja üldhariduse õppekavad on lõimitud ning paranenud on koostöö.
14. Toetada Paide Kunstikooli kohaliku kultuuri- ja hariduselu edendamisel <i>Vajadus: Paide Kunstikool ei ole kogukonnas märgatav.</i>		
14.1 Toetatakse Kunstikooli tegevusi kohaliku kultuuri- ja hariduselu edendamisel. Korraldatakse näituseid, üritusi, võetakse aktiivselt osa kogukonna tegevustest.	Paide linn (PAHK)	Kunstikool on linnaruumis oma tegevusega märgatav. Õpilaste arv on suurenenud.
Noorsootöö		

15. Toetada noorte osalemist otsustusprotsessides <i>Vajadus: Vajalik toetada noorte aktiivset osalust kogukonnas ja otsustes ning enam arvestada noorte arvamusega.</i>		
15.1. Toetatakse noorte tegevust erinevates organisatsioonides ja luuakse aastatoetuste süsteem. 15.2. Huvitegevuse planeerimisel kuulatakse noorte arvamust. 15.3. Noorte osaluse kaardistamiseks töötatakse välja register, mis võimaldab analüüsida noorsootöö valdkonnas toimuvat (noorte osalus, huvitegevusvõimalused jne). 15.4. Tehakse koostööd piirkonna koolidega, et arvestada huvitegevust koolisüsteemis õppetegevuse osana.	Paide linn (PANK, koolid)	1. Noorteorganisatsioonide tegevuste toetuseks on loodud aastatoetuste süsteem. 2. Vähemalt kord aastas viiakse läbi küsitlus, mille põhjal kaardistatakse noorte vajadused. 3. Loodud on register, kus kajastuvad noorsootöö võimalused ja noorte osalus nendes. 4. Koolides arvestatakse huvihariduse kogemust õppetöö osana.
16. Tagada noorsootöö kvaliteet ja selle kättesaadavus <i>Vajadus: Vajalik on tagada kvaliteetne noorsootöö. Vajalik on parandada noorte tööhõivevalmidust, arendada sotsiaalseid oskusi ning toetada noorte iseseisvumist.</i>		
16.1 Toetatakse noorsootöötajate pädevuse tõstmist vastavalt noorsootöö arengusuundadele (töötajad käivad vähemalt 2 korda aastas koolitustel). 16.2 Viiakse läbi noorsootöö mõju hindamine (uuringuid ja saadud teadmist jagatakse meedias), töötatakse välja noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteem. 16.3 Rakendatakse mobiilset noorsootööd (töö teistes piirkondades, tänaval jms). 16.4 Tunnustatakse noori ja noorsootöötajaid. 16.5 Pakutakse nüüdisaegseid ja noorte huvidest lähtuvaid huvitegevusvõimalusi: loodus- ja täppisteadus (digitehnika, robotehnika, tehnika, droonindus). 16.6 Parendatakse tänav- ja ekstreemspordi võimalusi ning huvitegevust välistes tingimustes (skate, parkuur). 16.7 Kaasatakse ja toetatakse vähemate võimalustega, riskikäitumisega ja erivajadustega noori. 16.8 Toetatakse noorte iseseisvumist, osalemist haridus- ja tööelus ning toimetulekut ühiskonnas töökasvatuse, omaalgatuslike ettevõtmiste ning vabatahtliku töökogemuse abil. 16.9 Vabatahtliku tegevuse käigus saadud teadmised, oskused ja kogemused fikseeritakse – Vabatahtliku Pass.	Paide linn (PANK, koolid), kolmas sektor	1. Töötajad on koolitatud ja pädevad noorsootöö läbiviimiseks. 2. Loodud on noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteem. Läbi on viidud noorsootöö mõju-uuringud. Teadlikkus noorsootöö mõjust on kogukonnas kasvanud. 3. Toimib mobiilne noorsootöö. Noorsootöö võimalused on kättesaadavad noorte elukoha lähedal. 4. Noori ja noorsootöötajaid väärtustatakse ja tunnustatakse kogukonnas ning maakonnas. 5. Tegutsevad võimalusi arvestavad huviringid, mis pakuvad loodus- ja täppisteaduste alast tegevust. 6. Loodud on tingimused ekstreem- ja tänavaspordi harrastamiseks. 7. Toimuvad programmid ja tegevused, mis aitavad kaasa noorte arengupotentsiaali toetamisele ja sotsiaalsete oskuste arendamisele, iseseisvumisele ning toimetulekule ühiskonnas. 8. Toimub töömalev, vabatahtliku töö kogemuse saamiseks kaasatakse noori kogukondlike sündmuste elluviimise protsessi. 9. Koostatud on Vabatahtliku Passi vorm.

V2. Sotsiaalvaldkond

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
17. Luua eakatekodu <i>Vajadus: Paide linnas on palju üksi elavaid eakaid, kes ei saa iseseisvalt hakkama ning kelle lähedastel pole võimalik neid hooldada, kuid hooldekodusse minek ei ole põhjendatud. Paljudel juhtudel tasub hooldekodu eest vähemalt osaliselt kohalik omavalitsus, mis võtab väga suure osa linna eelarvest.</i>		

17.1 Luuakse keskkond, kus on vajalik tugi, kohandatud eluruumid, hea ligipääsetavus ning taskukohased elamisvõimalused. Sihtrühm on eakad, kes ei tule iseseisvalt ilma järelevalve ja kõrvalise abita kodus toime, kuid kõrvalise abiga saaksid seal hakkama. Tasumine toimub üürituru põhimõtetel.	Paide linn	Pikendatakse eakate iseseisvat toimetulekut, seeläbi väheneb linna ja eakate lähedaste rahaline koormus.
18. Töötada välja ja rakendada seltsilise teenus <i>Vajadus: Üksi elavad eakad on sageli enda tervisliku seisundi tõttu sunnitud veetma enamiku ajast kodus, kus neil ei käi külalisi ning puudub kontakt välismaailmaga. Eakad sooviksid rohkem suhelda, enda muredest rääkida ja olla kursis ümbruskonnas toimuvaga.</i>		
18.1 Pakutakse teenust, kus eakad käiksid teiste eakate juures, kellel on raskusi väljaspool kodu liikumisega, et nendega vestelda ja koos aega veeta. Eakatel hoitakse seeläbi silm peal ning vajadusel edastatakse info sotsiaalosakonnale või muudele asutustele. Eakaid saab suunata, abistada ja neile nõu anda.	Paide linn, AS Järvamaa Haigla, kolmas sektor, vabatahtlikud	Loodud on vajalik teenus – eakad ei tunne ennast enam üksikuna, loodud on ülevaade abivajavatest eakatest.
19. Tõsta tugiteenuste osutajate kompetentsust <i>Vajadus: Koduteenuse pakkumine, tugisikute ja isiklike abistajate koolitamine kliendipõhiselt.</i>		
19.1 Pakutakse tugiteenust, mille osutajad on oma töös kompetentsed ning oskavad eri sihtgruppides olevate klientidega õigesti toimida.	Paide linn, Järvamaa Kutsehariduskeskus, kolmas sektor	Teenuste osutajad on koolitatud ning pädevad oma ülesannete täitmisel.
20. Töötada välja munitsipaalpsühholoogi teenuse kontseptsioon <i>Vajadus psühholoogiteenuse järele, mis oleks abivajajatele kättesaadav (nii ajaliselt kui ka rahaliselt).</i>		
20.1 Pakutakse sotsiaaltöötajate vaatevälja sattunud inimestele psühholoogiteenust vastavalt nende vajadustele ja võimalustele. Teenusele suunamine toimub sotsiaalosakonna kaudu juhtumipõhiselt.	Paide linn, ASid Järvamaa Haigla, kolmas sektor	Teenus on kättesaadav, kodanikud saavad õigel ajal abi, ennetustegevus on tõhusam.
21. Luua perekeskus ja tagada teenuste kättesaadavus <i>Vajadus: Abivajavate ning puudega laste arv kasvab. Puudu on spetsialistidest, kes laste ja perede abivajadusega tegeleksid. Teenused ei ole kättesaadavad. Enamasti peavad lapsed ja pered teenuste saamiseks sõitma Tallinna või Tartusse ja ootama pikalt enne teenusele saamist järjekorras. Vaja on pakkuda teenuseid, mis on mõeldud abistava meetodina nii kriisisituatsioonis kui ka perekonnas pikaajaliselt väljakujunenud probleemide lahendamisel.</i>		
21.1 Tagatakse perekeskuses olevatele lastele ja peredele vajalikud tugispetsialistide teenused (logopeed, psühhiaater, eripedagoog, tegevusterapeut, psühholoog jt) pere toetamiseks ja peresuhete kvaliteedi tõstmiseks (pereterapeut, perelepitaja, lapsevanemate nõustamine, vanemlusprogrammide ja koolituste läbiviimine). 21.2 Tehakse võrgustikupõhist tööd, et selgitada välja lapse parimad huvid ja pakutakse vajaduspõhiselt erinevaid teenuseid. Lahendatakse perekonna probleeme süsteemselt, tänu millele paranevad pereliikmetevahelised suhted. 21.3 Tagatakse abi saamine, mis on senisest kiirem ja oma elukohale lähemal. Toimub koostöös teiste kohalike omavalitsustega.	Paide linn, kolmas sektor, avalik sektor, teised KOVid	1. Loodud on perekeskus. 2. Teenuste kättesaadavus on tagatud, ennetustegevus on tõhusam. 3. Abi osutamine on efektiivsem ja tulemused on kiiremini märgatavad.
22. Teostada lastekaitsevaldkonna ennetustegevust ja vanemlusõpet <i>Vajadus: Lapsevanemad on vähe teadlikud, kuidas erinevates pingelistes olukordades lastega hakkama saada ja enda käitumisega neile mitte liiga teha. Vanemlike oskuste suurendamine on üks esimesi ja olulisemaid samme laste probleemide ennetamisel ja vähendamisel.</i>		

22.1 Viiakse läbi tegevusi seoses vanemate teadlikkuse tõstmisega, koduste probleemide vähendamisega, laste parema sotsiaalse toimetulekuga. 22.2 Viiakse läbi vanemlusõpet ja teisi projekte lastekaitsetöötajate suunamisel. Tänu õpitule oskavad vanemad vältida stressi tekitavaid olukordi, leida tuge ning saada hakkama raskustega laste kasvatamisel.	Paide linn (koolid, lasteaiad), kolmas sektor, Tervise Arengu Instituut	1. Paranenud on vanemate teadlikkus, vähenenud koduste probleemide hulk ja suurenenud laste sotsiaalne toimetulek. 2. Toimuvad vanemlusõppe programmid.
23. Käivitada erihooletunde nädala- ja päevahoiuteenus <i>Vajadus: Üha rohkem on erivajadustega noori, kes lõpetavad kooli ning edaspidi ei ole neile enam kohta, kus nad saaksid igapäevaselt aega veeta. Enamasti on nende noorte vanemad kodused ja tegelevad enda lapse hooldamisega, kuid ka vanemad vajavad puhkust või on sunnitud muude asjaolude tõttu ajutiselt kodust eemal viibima ning ei saa enda lapsele vajalikku hoolitsust tagada. Ühtlasi esineb sama probleemi ka puuetega eakate hooldajatel.</i>		
23.1 Vähendatakse omaste hooldajate koormust, toimub nende motiveerimine. Tagatakse puuetega inimeste hooldus. Teenuse korraldaja ja rahastaja on Sotsiaalkindlustusamet.	Paide linn, Sotsiaalkindlustusamet, kolmas sektor	Käivitatud on erihooletunde nädala- ja päevahoiuteenus.
24. Märgata abivajajaid <i>Vajadus: Inimeste teadlikkuse tõstmine, võrgustikuliikmete motiveerimine ja informeerimine ning vahetu suhtlemine kodanikega.</i>		
24.1 Abivajajateni jõutakse kiiremini ning välditakse probleemide süvenemist. 24.2 Sotsiaalvaldkonna info koondatakse ja seda levitatakse Paide linna avalike meediakanalite kaudu.	Paide linn	Inimeste ja nende olukorra üle omatakse paremat ülevaadet, abivajajateni jõutakse kiiremini, ennetustegevuse efektiivsus on märgatav.
25. Korraldada paremat ja efektiivsemat sotsiaaltransporti <i>Vajadus: Sotsiaaltranspordi nõudlus kasvab ning vajadus lisaressursi järele on suur.</i>		
25.1 Luuakse efektiivsem, iga klienti arvestav ning inimväärne transport (koostöös teiste kohalike omavalitsustega maakonnas).	Paide linn, kolmas sektor, teised KOVid	Teenuse kättesaadavus on tagatud.
26. Tagada ligipääsetavus ja teadvustada selle vajalikkust <i>Vajadus: Liikumispuudega inimesi peab kohtlema võrdselt ning neile tagama ligipääsetavuse hallatavate asutuste ruumidesse. Nende liikumistee peab olema tähistatud. Paide linnas on liikumispuudega inimesi, kel puudub isiklik saatja, kelle abiga neis ruumides ning avalikus ruumis liikuda.</i>		
26.1 Paide linna hallatavatesse asutustes tagatakse liikumispuudega inimestele ligipääsetavus ning märgistatakse nende võimaluste olemasolu. 26.2 Paide linnas tegutsevaid ettevõtteid nõustatakse ja informeeritakse ligipääsetavuse võimalustest. 26.3 Tänavate ja teede ehitusel, ülekäigu jms kohtade projekteerimisel arvestatakse liikumispuudega inimeste liikumisvõimalustega.	Paide linn, avalik sektor, kolmas sektor	Puudega inimesed on teadlikumad erinevatest võimalustest avalike teenuste kättesaadavuse kohta ning kättesaadavus on kõigile tagatud.
27. Töötada välja öise lastehoiu kontseptsioon <i>Vajadus: Paides on lapsi, kes on öösi hooleta. See tekitab lisariske ja -ohtusid. Lastel on sellest tulenevalt koolis mahajäämus ning see mõjub nende sotsiaalsele arengule halvasti.</i>		
27.1 Hoiukohana luuakse lasteaeda erirühm või töötatakse välja n-ö Vanaemateenus. Teenuse eest tasub lapsevanem, kuid linn panustab teenusesse.	Paide linn (lasteaiad)	Lastele on tagatud järelevalve öisel perioodil, kui vanem(ad) on tööl.

28. Parandada sõltuvusnõustamise kvaliteeti <i>Vajadus: Palju on alkoholisõltlasi, kes halvendavad enda käitumisega oma elu, enda lähedaste toimetulekut ning takistavad sellisel viisil ennast ja ennast ümbritsevaid inimesi täisväärtuslikku elu elamast. Paide linn on sõlminud koostöölepingu Tervise Arengu Instituudiga sõltuvusnõustamise osutamiseks, kuid teenus ei ole täielikult oma eesmärgi täitnud ning alkoholism on endiselt väga suur probleem terves ühiskonnas.</i>		
28.1 Süstematiseeritakse teenuse osutamist, mille tulemusena on võimalik kliente aktiivsemalt teenusele suunata.	Paide linn, Tervise Arengu Instituut, kolmas sektor	Läbi on viidud vajalikud koolitused, loodud koostöövõrgustik. Väheneb alkoholisõltuvusega inimeste arv ja seeläbi ennetatakse lähisuhtevägivalda, terviseprobleeme, sotsiaalset ja majanduslikku toimetulekut.
28.2 Luuakse koostöövõrgustik ja toimub teenuse osutajate spetsiifilisem koolitamine.		

V3. Linnaruum ehk avalik ruum

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
Avalik ruum		
29. Kujundada keskväljak atraktiivsemaks jalakäijate- ja puhkealaks Vajadus: Keskväljak on praegu pigem liiklussõlm kui keskväljak. See piirab väljaku kasutamist aktiivse puhkealana ning ka väikelinnale sobiva miljöö arendamist.		
29.1 Ruumiekspereimendi kogemuse põhjal koostatakse keskväljaku rekonstrueerimise projekt ning viiakse see ellu. 29.2 Linn muudetakse jalakäijasobralikumaks.	Paide linn, kolmas sektor	Keskväljak on ehitatud jalakäijate aktiivses kasutuses olevaks vanalinna osaks, kus toimuvad erinevad tegevused (kultuuriprogramm, toitlustus jne). Jätkuvad keskväljaku ruumiekspereimendid.
30. Korrastada-uuendada haljasalad ja pargid Vajadus: Parkide kõrghaljastus on jõudnud küpsesse ikka. Osa puid on raugastunud ning haiged. Haljastuskontseptsioon on puudulik ning sotsiaalse kooskäämise võimalused piiratud. Vajalik on tagada murdunud või ohtlike põlispuude asendusistutus ning jätkata parkide sihipäraselt rikastamist uute puu- ja põõsaliikidega ning ehitistega.		
30.1 Parkide ja haljasalade kohta koostatakse arengukava, tehakse vajalikud uuringud, toimub inventariseerimine. 30.2 Haljasalade ja parkide kavandamisse kaasatakse maastikuarhitektid ja arboristid ning erinevate huvigruppide kaasamisega (sport ja noorsootöö, linnaplaneerimine, keskkond) muudetakse pargid atraktiivseteks kooskäämiskohtadeks.	Paide linn, projektirahastus, kogukond	Pargid on inventariseeritud, toimub arengukava elluviimine. Tulemusena on haljasalad turvalised (valgustatud), korrastatud (säilitatud on väärtuslik vana ning täiendatud seda sobiva uuega), muudetud sotsiaalseks kooskäämiskohtadeks (rajatud on erinevatele vanusegruppidele mõeldud mänguväljakud, liikumis- ja terviserajad, sportimisvõimalused).
31. Arendada veekogudeäärseid alasid Vajadus: Vajalik on turismi edendamine Paide linna jäävatel veekogudel ja veekogudeäärsetel aladel.		
31.1 Paide linna jäävate järvede ja tehisjärvede (Roosna-Alliku, Allikjärve, Matsimäe Pühajärv, Paide tehisjärv, Tarbja tehisjärv) alasid arendatakse vastavalt koostatud või koostatavatele projektidele ja planeeringutele, puhkekohti reklaamitakse aktiivselt. 31.2 Arendatakse välja turismimarsruut kanuude-süstadega Roosna-Allikult Pärnusse, sh majutus- ja toitlustuskohtade arendus.	Paide linn, kolmas sektor	Olemas on toimiv turismimarsruut, mida aktiivselt kasutatakse.

32. Leida lahendus eluaseme üüripindade puudusele Vajadus: Linnas on vähe eluaseme üüripindasid ja võiks toimuda parem infovahetus üüripinna pakkujate ja soovijate vahel.		
32.1 Leitakse lahendus renoveeritud eluasemete puudusele (kutsutakse kokku ümarlaud ettevõtjate ja finantseerijatega võimalike lahenduste leidmiseks).	Paide linn, kolmas sektor, ettevõtjad	1. Loodud on piisaval hulgal kvaliteetset üüripinda. 2. Toimub infovahetus üüripinna pakkujate ja soovijate vahel.
32.2 Paide linn tegutseb info vahendajana eluaseme ning äripindade soovijate ja pakkujate vahel.		
33. Töötada välja süsteemne järelevalve Vajadus: Järjepidev järelevalve on puudulik. Järelevalve toimub kaebuste alusel.		
33.1 Tõhustatakse ja süstematiseeritakse järelevalvet (ehitus, haljastus, muinsuskaitse jm).	Paide linn	Linnapildis on vähenenud räämas hoonete arv.
34. Luua terviserajad igale eale Vajadus:Terviseradasid tuleks arendada selliselt, et need moodustaksid ühtse võrgustiku ja nende kasutamine oleks huvipakkuv igas eas inimesele.		
34.1 Ühendatakse olemasolevad terviserajad ühtseks võrgustikuks ja jagatakse infot erinevatest võimalikest terviseradadest erinevate infokanalite abil, et suurendada liikumist harrastavate inimeste hulka.	Paide linn, RMK	Toimub matkaradade järjepidev arendus (uute radade ehitus, olemasolevate radade ühendamine, infotähiste paigaldamine jne). Kasvanud on liikumisharrastajate hulk.
35. Luua vanalinna fond Vajadus: Muinsuskaitsealadel ning miljööväärtuslikel aladel asuvate hoonete ja rajatiste arendamine on kallis ning paljudel omanikel ei ole piisavat rahalist võimekust neid korda teha.		
35.1 Luuakse fond, mis toetab muinsuskaitsealadel ning miljööväärtuslikel aladel asuvate hoonete ja rajatiste arendamist.	Paide linn, haridusasutused, kolmas sektor, ettevõtjad	Loodud on vanalinna fond, mis toimib koostöös restaureerimisvaldkonna spetsialistidega.
35.2 Toetuste vajaduse hindamine ning nõustamisteenus toimub koostöös restaureerimisvaldkonna tudengitega (EKA, Viljandi kolledž, Tartu kunstikool jne), kutsekoolide õpilastega.		
35.3 Toetatakse ajalooteemalisi ning restaureerimise ja arhitektuuriga seotud valikaineid riigigümnaasiumis.		
36. Rajada kogukonnaaed Vajadus: Puudust tuntakse kogukonnaaiast. Vajadus on leida koht, mis toob kokku erineva sotsiaalse ja majandusliku taustaga inimesi ühise tegevuse ümber.		
36.1 Luuakse kogukonnaaia kasutamise võimalus kõigile soovijatele.	Paide linn, kolmas sektor, kogukonnad, MTÜd	Loodud on toimiv kogukonnaaed.
37. Korrastada kalmistuid Vajadus: Sillaotsa kalmistu matusemaja vajab uuendamist, vajalik parendada kalmistule sisse- ja väljasõitu.		
37.1 Sillaotsa kalmistule ehitatakse kabel/olemasoleva kabeli laiendus 37.2 Parendatakse Sillaotsa kalmistule parkimise ja sissesõiduvõimalusi	Paide linn	37.1 Sillaotsa kalmistule on vajadustele vastav kabel. 37.2 Sillaotsa kalmistul on piisaval hulgal parkimiskohti, ning hästitoimiv liikluskorraldus.
Liiklus, transport, teed		

38. Ehitada ja remontida järjepidevalt teid <i>Vajadus: Teede seisukord on valdavalt hea või rahuldav, kuid esineb ka teid, mille seisukord on mitterahuldav.</i>		
38.1 Teid remonditakse järjepidevalt, kruusateed viiakse mustkatte alla vastavalt teehoiukavale. 38.2 Ehitatakse välja üldplaneeringust tulenevad perspektiivsemad teed.	Paide linn, riik, projektirahastus	Toimub järjepidev teede ehitus, remont ja kruusateede mustkatte alla viimine.
39. Tagada turvaline liikluskorraldus <i>Vajadus: Prioriteediks peaks olema turvaline liikluskorraldus tagamine.</i>		
39.1 Paide linna teedel toimuvate liikluspiirangute, teede ja tänavate sulgemiste informatsiooni kajastatakse Maanteeinfokeskuse veebirakenduses Tark Tee. 39.2 Paigaldatakse juhatusmärke linna hallatavate asutuste ja avalikku teenust pakkuvate asutuste leidmiseks. 39.3 Luuakse liiklusmärkide digitaalne infosüsteem. 39.4 Paigaldatakse püsiliiklusloendureid tiheasustusaladel teedevõrgu sõlmpunktidesse. 39.5 Vajadusel tellitakse vajalikke uuringuid.	Paide linn, riik, korrakaitsekomisjon	Järjepidevalt toimub liikluskorraldusvahendite paigaldamine ja hooldamine, tagatud on turvaline liikluskorraldus.
40. Korrastada teedevõrk <i>Vajadus: Nii tihe- kui hajaasustuspriirkondades tuleb tagada kinnistule juurdepääs avalikelt teedelt. Hajaasustuspriirkondades kuuluvad teed ainult lõiguti Paide linnale, mitte tervikuna.</i>		
40.1 Maaomanikega sõlmitakse notariaalsed avaliku kasutuse lepingud, vajadusel mõeldakse erateede sundvõõrandamisele (nt suuremad teed). 40.2 Teostatakse teede inventariseerimine.	Paide linn, riik, projektirahastus	1. Tagatud on juurdepääs avalikelt teedelt. Suurema liiklussagedusega teede terviklik munitsipaliseerimine hajaasustuspriirkondades. 2. Tehtud on teede inventariseerimine.
41. Luua tarbijasõbralik ühistransport <i>Vajadus: Bussid ei peatu ja ühistranspordi korraldamises on vähe paindlikkust. Paide linna kalmistutele peaks käima tasuta transport.</i>		
41.1 Koostöös (riik, kogukond, ettevõtte) luuakse paindlik ja elanike vajadustega arvestav innovaatiline ühistranspordivõrk (nt korraldada tellimusvedusid). 41.2 Selgitatakse välja vajadus korraldada tasuta transport Paide linna kalmistutele (sh sagedus, marsruut). 41.3 Muudetakse bussipeatused, ooteplatvormid ja paviljonid nõuetekohaseks (ligipääsetav ka ratastooliga).	Paide linn, riik, MTÜ Järvamaa Ühistranspordikeskus	1. Loodud on vajadusi rahuldavad ühistranspordiliinid. 2. Välja on selgitatud tasuta transpordi korraldamise vajadus Paide linna kalmistutele ja vajaduse olemasolul leitud võimalus transpordi korraldamiseks. 3. Välja on selgitatud bussipeatuste asukohtade vajadus ja need ehitatakse välja.
42. Rajada kergliiklusteid <i>Vajadus: Kergliiklusteid peaks olema rohkem, et muuta liiklemine jalakäijatele ohutumaks. Linnas olevad kõnniteed peaks olema omavahel ühendatud.</i>		
42.1 Ehitatakse juurde kergliiklusteid hajaasustuspriirkondadesse, olemasolevad ühendatakse omavahel. 42.2 Tiheasustusalal korrastatakse kõnniteid ja vajadusel rajatakse neid juurde, et ühendatud teedevõrk tagaks ohutuma liiklemise. 42.3 Kergliiklusteedele lisatakse valgustus, liiklusmärgid, vajadusel äärekivid.	Paide linn, Maanteeamet, teised KOVid	1. Juurde on rajatud kergliiklusteid ja need on omavahel ühendatud. 2. Toimub kõnni- ja kergliiklusteede parendamine ja rajamine. 3. Kergliiklusteed on valgustatud, varustatud liiklusmärkidega ja rajatud selliselt, mis võimaldab takistusteta liikuda ka ratastooli, lapsevankri, jalgratta vms.

Kommunaalmajandus		
43. Muuta kütte- ja muud tehnosüsteemid efektiivsemaks ja ohutuks <i>Vajadus: Tehnosüsteemid on ebaefektiivsed. Madala turuväärtusega pindadel on kõrged kulud. Lahendust vajavad lagunevate, pooltühjade ja tühjade kortermajade küttesüsteemidega seotud probleemid (nt omaalgatusel ehitatud küttekolded).</i>		
43.1 Leitakse lahendus hajaasustuspriirkondades asuvate kortermajade probleemidele. 43.2 Vedelkütuselt minnakse üle taastuenergiale (hakkepuul). Tõstetakse kütetrasside efektiivsust. 43.3 Toimub hoonete rekonstrueerimine investori leidmisel.	Paide linn, korterühistud, projektirahastus	Leitud on lahendus tehnosüsteemide efektiivsemaks muutmiseks, tegutsetakse vastavalt kokkulepitud lahendustele.
44. Arendada ja rekonstrueerida sademeveekanalisatsiooni võrgustik <i>Vajadus: Sademeveevõrgustik on hetkel puudulik. Vajalik on välja ehitada linna vajadusi rahuldav võrgustik, teostada selle hooldust.</i>		
44.1 Sademeveevõrgustiku ehitatakse välja ja seda hooldatakse vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale, sh eelvooludele liivapüüniste väljaehitamine ja hooldamine.	Paide linn, AS Paide Vesi	Linna vajadusi rahuldav sademeveevõrgustik on välja ehitatud ja hooldatud.
45. Arendada ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteeme <i>Vajadus: Mõnes ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide (ÜVK) arengukavas märgitud piirkonnas on vee- ja kanalisatsioonitrassid rajamata. Mõnes piirkonnas, mida on arendatud, ei ole kõik kinnistuomanikud ÜVKga liitunud.</i>		
45.1 Koostatakse ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava, millega seatakse eesmärgid edasisteks tegevusteks. 45.2 Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteeme arendatakse vastavalt kavale. Liitumispunktide ühendamine (liitumiseks võimalik kasutada projektirahastust).	Paide linn, projektirahastus, ettevõtted	Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonirajatised on ehitatud välja ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kavas määratud mahus.
46. Korraldada reovee käitlusesüsteemid <i>Vajadus: ÜVKga mitteliitunud kinnistuomanike reovee käitlusesüsteemid ei vasta nõuetele. Reoveekäitus Paide linna kinnistutel ohustab põhjaveet, likvideerida tuleb lekkivad reoveekogumismahutid.</i>		
46.1 Selgitatakse välja ÜVKga kaetud alale jäävad reoveekogumismahuteid kasutavad kinnistud ja liidetakse need reoveekogumissüsteemiga. 46.2 Hinnatakse ÜVK alast väljaspool asuvate reoveekogumissüsteemide vastavust nõuetele, nõustatakse kinnistuomanikke seadusele vastavate reoveekogussüsteemide väljaehitamisel ja tagatakse võimalus rakendada hajaasustuse programmi.	Paide linn, ettevõtted, projektirahastus	ÜVK alal reoveekogumismahuteid kasutavad kinnistud on välja selgitatud ja nad on liidetud ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemiga.
47. Tagada jäätme- ja keskkonnajaaamade toimimine ning jäätmete korduvkasutus ja liigiti kogumine <i>Vajadus: Suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäeva elu loomulikuks osaks. Olemasolevat jäätmete korduvkasutuse ja liigiti kogumise ressursi on vähe kasutatud. Vajalik on tagada keskkonnakaitse ja suurendada jäätmete liigiti kogumise osakaalu.</i>		
47.1 Jäätmekäitluskohtade rajamisel arvestatakse nende kaugust olulisematest kohaliku omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest. 47.2 Tagatakse olemasolevate jäätmekäitluskohtade toimimine. 47.3 Luuakse täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks.	Paide linn, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, taaskasutuse organisatsioonid	1. Jäätmete vastuvõtmine jäätmekäitluskohtades on tagatud. 2. Jäätmete ringlust on suurendatud. 3. Välja on töötatud süsteem, kuidas jäätmeid suunata rohkem korduvkasutusse. Liigiti kogumise süsteemi on parendatud, sh toimib tekkekohal pakendijäätmete üleandmine.

48. Uuendada või rajada tänavavalgustus Vajadus: Paide linnas on veel mitmeid piirkondi, mis ei ole kaetud tänavavalgustusega.		
48.1 Toimub tänavavalgustussüsteemide arendamine, rajamine, rekonstrueerimine. Tänavavalgustussüsteemides kasutatakse energiasäästlikke lahendusi. 48.2 Riikliku (KIKi) rahastuse toel arendatakse/rekonstrueeritakse erakinnistutel asuv tänavavalgustusvõrgustik.	Paide linn, riik	Tänavavalgustussüsteemid on välja ehitatud energiasäästlike lahendusi kasutades.
49. Tõsta elanikkonna keskkonnateadlikkust Vajadus: Oluline on suurendada inimeste teadlikkust jäätmete sorteerimise olulisusest. Pakkuda neile võimalusi panustada taaskasutuse suurendamisse.		
49.1 Linna koduleht ja sotsiaalmeedia kajastab keskkonnateadlikkust tõstvaid materjale vähemalt üks kord kvartalis. 49.2 Infot jagatakse erinevate sihtgruppide teabepäevadel (korterühistute ümarlaud, ettevõtjate ümarlaud jmt). 49.3 Jäätmealase küsimusega pöörduvaid elanikke nõustatakse ja teavitatakse jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest.	Paide linn, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus	Paide linna elanikud ja ettevõtted on teadlikud jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja taaskasutuse suurendamisse.
50. Kasutada suuremas mahu taastuenergiat Vajadus: Praegu on taastuenergia kasutamine olematu.		
50. Teostatakse võimalustest lähtuvat taastuenergia kasutamist ja kasutamismõimaluste propageerimist.	Paide linn, riik, ettevõtted	Linn kasutab ja propageerib igal võimalusel erinevat taastuenergiat.
51. Tagada looduskaitsealade ja loodusväärtuslike paikade kaitse Vajadus: Järjepidevat kaitset ja hooldust vajavad linnas asuvad looduskaitsealad ja loodusväärtuslikud paigad.		
51.1 Looduskaitsealad ja loodusväärtuslike paiku kaitstakse vastavalt kaitse-eeskirjades sätestatule. 51.2 Loodusväärtuslikud paigad (kivid, kalmed, puud, paljandid jms) korrastatakse ja tutvustatakse turismiobjektidena. Neile tagatakse püsihooldus, paigad tähistatakse infotahvlitega/siltidega, vajalik info edastatakse infovajajani erinevaid kanaleid pidi.	Paide linn, kogukond, turismiettevõtte, muinsuskaitseamet, MTÜd	1. Linna territooriumil asuvad looduskaitsealad ja loodusväärtused on kaitstud. 2. Loodusväärtuslikud paigad on korrastatud, infotahvlitega tähistatud, vajalik info on edastatud erinevaid kanaleid pidi (infovoldikud, turismiinfopunktid, sotsiaalmeedia, kodulehed jmt).

V4. Tervisedendus ja sport

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
52. Suurendada liikumisharjumust <i>Vajadus: Vaja on suurendada inimeste liikumisharjumust ja sportivate elanike hulka. Erilist tähelepanu tuleb pöörata laste ja eakate liikumisharjumuste suurendamisele.</i>		
52.1 Toimub järjepidev teadlikkuse kasvamine liikumise olulisusest läbi erinevate liikumisürituste ja kampaaniate.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus, Paide linna haridusamet	1. Toimuvad erinevad liikumisüritused. 2. Koolides on suurenenud liikumistundide arv (algklassides, vabatahtliku osavõtuna).

52.2 Luuakse juurde võimalusi liikumistundide läbiviimiseks koolides (nt pikapäevärühmas ja ka neile, kes seal ei käi).		3. Korraldatakse erinevaid võistlusi, kuhu on kaasatud ettevõtjad (osalevad, toetavad).
52.3 Leitakse võimalusi eakatele ja veteranidele treeningute läbiviimiseks.		
53. Tagada kvaliteetsed sportimisvõimalused <i>Vajadus: Vajalik on tagada igas vanuses inimesele liikumis- ja sportimistingimused (harrastajatele ja võistlusspordiga tegelejatele).</i>		
53.1 Arendatakse sportimiseks vajalikku taristut (hooldades olemasolevat ja rajades uusi), kaasates kogukonda (väljakute ehitus, hooldamine). Spordiväljakul on tegevust nii lastele kui ka täiskasvanutele.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus	1. Toimub pidev sporditaristu uuendamine, parendamine. 2. Spordiväljakutel käivad nii lapsed kui ka täiskasvanud. 3. Tegutsevad harrastusklubid.
53.2 SA Paide Spordikeskus omab ja jagab avalikult infot sportimisvõimaluste kohta linnas.		
54. Luua ja täita tervisedenduse spetsialisti ametikoht <i>Vajadus: Vajalik on süsteemne tervisedenduse propageerimine, teadlikkuse kasvatamine.</i>		
54.1 Toimub tervisedenduse propageerimine, elanikkonna teadlikkuse kasvatamine, et vähendada terviseriske, ülekaalulisust ja motiveerida inimesi elama tervislikumalt. Ühtlasi pööratakse suuremat tähelepanu vaimsele tervisele ja selle hoidmisele.	Paide linn	Toimub tervisedenduse koordineerimine.
55. Kaardistada hetkeseis <i>Vajadus: Puudub ülevaade, kes ja millises keskkonnas elavad, milliseid teenuseid tarbivad ja mida vajavad.</i>		
55.1 Kaardistatakse suurenenud Paide linna elukeskkond ja demograafiline hetkeseis.	Paide linn	Koostatud on tervise-, heaolu- ning sotsiaalprofiil.
56. Tagada kvalifitseeritud ja motiveeritud treenerite olemasolu <i>Vajadus: Vajalik on tagada motiveeritud ja kvalifitseeritud treenerite olemasolu ja järjepidevus. Ressursipuudus on suur (üks põhjuseid on treenerite madal palk ja sotsiaalsete garantiide vähesus).</i>		
56.1 Toimub koostöö ülikoolidega, et leida treenereid ja võimalusi tuua siia treenerite järelkasvu.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus, Paide linna spordiklubid	Olemas on piisav hulk kvalifitseeritud treenerid.
57. Töötada välja spordilaagrite läbiviimiseks kompleksed tingimused <i>Vajadus: Ei ole kompleksseid treening- ega majutustingimusi spordilaagrite korraldamiseks.</i>		
57.1 Arendatakse parimad võimalikud tingimused laagrite korraldamiseks ja sportlaste majutamiseks.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus	Korraldatakse spordilaagreid ja siinsed pakutavad võimalused on vabariiklikult populaarsed.

V5. Ettevõtlus ja turism

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
58. Toetada ettevõtete (sh turismiettevõtete) konkurentsivõime kasvu ja aidata kaasa ettevõtluse arenemisele <i>Vajadus: Vaja on suurendada elujõuliste ettevõtete hulka ja aidata kaasa nende konkurentsivõime parandamisele.</i>		

58.1 Turundatakse Paide linna elanike, ettevõtjate ja turistide siia meelitamiseks, ettevõtluskeskkonna tutvustamine.	Paide linn, SA Järvamaa Arenduskeskus	8. Viiakse läbi kohaturundust, toimub ettevõtjate võrgustikupõhine ühisturundus, mille tulemusena on linn muutunud atraktiivseks ettevõtlus- ja turismipiirkonnaks.
58.2 Ettevõtteid toetatakse, abistatakse, nõustatakse eri lubade ja kooskõlastuste väljastamisel ja taristu rajamisel ning toetatakse siseriiklikes ja ELi projektides.		9. Kasvanud on elujõuliste ettevõtete arv ja konkurentsivõime.
58.3 Toetatakse ettevõtjate võrgustike loomist (sh väikeettevõtjad) ja selle abil ühisturundamist. Toetatakse andmebaaside ja koostöövõrgustike loomist.		
59. Toetada ettevõtlust kui eluviisi läbi hariduse <i>Vajadus: Elanike elujärje ja elukvaliteedi tõstmiseks on vajalik suurendada elanike ettevõtlikkust.</i>		
59.1 Leitakse võimalusi viia läbi koolides ettevõtlus- ja majandusõpet.	Paide linn	1. Koolides toimub majandus- ja ettevõtlusõpe.
59.2 Aidatakse kaasa õpilasfirmade loomisele (sh laatade korraldamine).		2. Loodud on õpilasfirmad.
60. Arendada tööstusparke <i>Vajadus: Tööstusparkide arendus vajab tihedamat koostööd.</i>		
60.1 Luuakse hästitoimiv võrgustik Mäo tööstusparki väljaarendamiseks.	Paide linn, ettevõtted	Toimub järjepidev koostöö tööstusparki välja arendamiseks
61. Kaugtöö tegemise võimaluste propageerimine <i>Vajadus: Piirkonnas esineb tööpuudust, kaugemal tööl käivatel elanikel võiks olla võimalus kodu lähedal tööd teha.</i>		
61.1 Propageeritakse kaugtöö tegemise võimalusi.	Paide linn, ettevõtjad, riik	Ettevõtjad võimaldavad ja elanikud kasutavad kaugtöökeskuses töötamise võimalusi..

V6. Kultuur

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
62. Hoida elujõus traditsioonilisi kultuurisündmusi <i>Vajadus: Oluline on, et jätkuksid olemasolevad ning hästi korraldatud üritused ja kultuurisündmused.</i>		
62.1 Korraldatakse mitmeid traditsioonilisi kultuurisündmuseid (vt Lisa 1 p 6 „Traditsioonilised üritused“).	Paide linn (hallatavad asutused), MTÜd	1. Toimuvad Paide linna traditsioonilised kultuurisündmused.
62.2 Uuendatakse paepäevade kontseptsiooni.		2. Uuendatud on paepäevade kontseptsioon.
63. Vahendada professionaalset kultuuri <i>Vajadus: Jätkuma peab koostöö professionaalset kultuuri viljelevate asutustega (nt Rahvuskooper Estonia, Eesti Kontsert). Pakutavat kultuuriprogrammi tuleb veelgi laiendada ja mitmekesistada.</i>		
63.1 PAMT on koostööpartner professionaalse kultuuri pakujatele.	Paide linn (PAMT), SA Ajakeskus	Järjepidevalt vahendatakse elanikele professionaalset heal tasemel kultuuri.
63.2 Korraldatakse mõisaklassika kontserte.	Wittenstein, koostööpartnerid	
64. Toetada uusi ideid <i>Vajadus: Siinset kultuurielu tuleb pidevalt täiustada ja mitmekesistada. Tuleb olla avatud uutele ideedele ja toetada nende elluviimist, sh toetada Paide Teatri tegevust.</i>		

64.1 Toetatakse uusi ideid ja aidatakse neid ellu viia – festivalid, kontserdid, kodukohvikute päevad.	Paide linn, (PAMT), mõisad, Sargvere MES, Paide Teater, Paide Huviteater, külaseltsid, SA Ajakeskus Wittenstein	Toimuvad erinevad kontserdid, festivalid jm kultuurisündmused.
65. Tagada nüüdisaegsete tehniliste võimaluste olemasolu <i>Vajadus: Ürituste ja sündmuste korraldamiseks on pidevalt vaja täiendada inventari ja parandada tehnilisi võimalusi.</i>		
65.1 Luuakse nüüdisaegsed tingimused ja inventar kultuuriürituste läbiviimiseks.	Paide linn (PAMT), riik, projektirahastus	Paide linna kõigis piirkondades on võimalik korraldada kultuuriüritusi nüüdisaegsete tehniliste võimalustega.
66. Luua võimalused Paide Teatri aktiivseks tegevuseks <i>Vajadus: Kasvatada tuleb Paide Teatri tuntust</i>		
66.1 Tegutseb teatristudio. 66.2 Paide Teater kaasab noori etenduse valmimise protsessi, viib läbi õpitubasid. 66.3 Paide Teatri eestvedamisel korraldatakse Balti- ja Põhjamaade teatritele õppekogunemisi, koolitusi jne.	Paide linn, (PAMT, koolid), MTÜd	Paide Teater osaleb erinevatel kultuuriüritustel ja on rahvusvaheliselt tuntud.
67. Turundada aktiivselt kultuurisündmuseid <i>Vajadus: Kultuurisündmuste külastatavust on vajalik tõsta. On sündmuseid, mis ei ole piisava hulga külastajatega. Info jagamine peaks olema tõhusam.</i>		
67.1 Turundatakse aktiivselt ja leitakse veelgi tõhusamaid võimalusi kultuurisündmuste turundamiseks.	Paide linn (PAMT)	Kultuuriinfo on paremini kättesaadav ja kultuurisündmuste külastatavus on kasvanud.
68. Toetada kogukondade ja külaseltside tegevust <i>Vajadus: Inimeste heaolu sõltub suuresti kogukonna ühtekuuluvusest ja aktiivsusest. Kogukondade algatusvõimet ja tegevust peab toetama.</i>		
68.1 Paide kogukonnakeskusele (Wabalinna maja) tagatakse tegutsemiseks sobivad ruumid ja rahastus ruumide korrastamiseks. 68.2 Toetatakse aktiivsete külaseltside tegevust. 68.3 Linn on info vahendaja rollis, et vabaihendustel, seltsidel oleks võimalus kasutada nii linnale kuuluvaid rakendusega hooneid (ka teistele isikutele kuuluvaid, ent tühjalt seisvaid hooneid), mille kasutusse võtmine on linna huvides.	Paide linn, kolmas sektor, projektirahastus	1. Paide kogukonnakeskus on mõnusaks kooskäimiskohaks, seal korraldatakse kontserte, näitusi, koolitusi. 2. Kogukondade ja külaseltside tegevus on aktiivne: korraldatakse külalalguid ja külade päevi. 3. Kogukondadele tagatakse sobivad ruumid vastavalt võimalustele.
69. Väärtustada A. Pärdi loomingut <i>Vajadus: A. Pärdi looming peab olema elanikele ja linna külastajatele tuttav ning seda väärtustatakse.</i>		
69.1 Viiakse lõpuni Pärdi muusikaia ehitus ja muusikaia saab kuulata A. Pärdi loomingut. 69.2 SAsse Ajakeskus Wittenstein luuakse A. Pärdi ja Paide vahelisi seoseid tutvustav väljapanek. 69.3 Paide linna koolides ja lasteaedades tutvustatakse A. Pärdi loomingut. 69.4 Pärdi muusikaia toimuvad kontsert-piknikuid.	Paide linn, (PAMT, koolid, PMK), SA Ajakeskus Wittenstein	A. Pärdi looming on väärtustatud.

69.5 A. Pärdi loomingu tutvustamiseks toimub igal aastal vähemalt üks kirikukontsert ja A. Pärdi sünnipäevale pühendatud sündmused – kontserdid, näitused, filmiprogramm.		
70. Kaasajastada ja muuta muuseum atraktiivsemaks <i>Vajadus: Meie kultuuripärandit tuleb erilise tähelepanuga väärtustada ja muuseumi külastatavust suurendada.</i>		
70.1 SA Ajakeskus Wittenstein on atraktiivne ja tänapäevane mäluasutus, selle ekspositsiooni uuendatakse, Tallinna tänavale luuakse 19. saj tegevusmuuseum, tegutseb käsitöökodus ja linnagalerii. 70.2 Linna toel viiakse läbi kõigile Paide linna koolide õpilastele kodulugu tutvustavaid muuseumitunde. 70.3 SA Ajakeskus Wittenstein kogub ja säilitab infot, esemeid, fotosid, tekste Paide linnas toimunud kultuurisündmuste kohta. 70.4 SA Ajakeskus Wittenstein nõustab ja juhendab Sargvere mõisamuuseumi ja Järvamaa Kultuuri Teabetoa tegevust. 70.5 SA Ajakeskus Wittenstein korraldab igal aastal muuseumiööd ja muinastulede retke, linna ajalugu tutvustavaid sündmusi (näitused, loengutesarjad, teemaõhtud, konverentsid, kultuuriloopäevad).	Paide linn, SA Ajakeskus Wittenstein, projektirhastus	1. SA Ajakeskus Wittenstein on suure külastatavusega populaarne muuseum. 2. Toimuvad mitmed SA Ajakeskus Wittenstein korraldatud sündmused.
71. Väärtustada ja jäädvustada ajalugu <i>Vajadus: Oluline on, et me peaksime meeles siin elanud tuntud inimesi ja mäletaksime erinevate paikadega seotud lugusid.</i>		
71.1 Korrastatakse ja sildistatakse Paide linna kalmistutele maetud linnale oluliste inimeste kalmud, kalmistud muudetakse n-ö parkideks, kultuuriloolise info kandjateks. 71.2 Koostatakse register/buklett/raamat Paidest pärit oluliste inimeste kohta. 71.3 Koostatakse register/buklett/raamat/infotahvlid jne Paide linna miljööväärtuslike paikade kohta.	Paide linn, SA Paide Haldus	1. Jäädvustud on Paide linnale oluliste inimeste ja paikade lugu. 2. Korrastatud on kalmistute kabeelid, veevõtusüsteemid, rajatud valgustus, tagatud ligipääsetavus.
72. Tagada kvaliteetne raamatukoguteenus – raamatukogu kui info-, teabe ja kogukonnakeskus <i>Vajadus: Raamatukogu vajab pidevat uuendamist (sh tehnilised võimalused).</i>		
72.1 Raamatukoguteenus on kättesaadav Järvamaa Keskraamatukogus Paide linnas ja tema haruraamatukogudes.	Paide linn, (raamatukogud)	Järvamaa Keskraamatukogu ja haruraamatukogud on tänapäevased info-, teabe- ja kogukonnakeskused.
73. Kaasata kirikuid kultuuriellu <i>Vajadus: Kirikutes võiks senisest enam toimuda erinevaid kontserte ja sündmusi.</i>		
73.1 Paide linna kirikud kaasatakse kultuurisündmuste korraldamisse. 73.2 Kirikud teevad koostööd piirkonna külaseltside ja koolidega.	Paide linn, kirikud	Kirikutes toimuvad kirikukontserdid ja muud sündmused.

V7. Juhtimise korraldus

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus
74. Kaasata kohalikke kogukondi, erinevaid huvirühmasid <i>Vajadus: kohalikud kogukonnad, külapirakonnad, erinevaid huvirühmad peavad saama rohkem kaasa rääkida linna arengu kujundamisel, tugevdada tulekskoostööd linnavalitsuse ning külade, erinevate huvirühmade, organisatsioonide vahel.</i>		

74.1 Kasutatakse erinevaid kaasamise vorme otsustusprotsessides osalemiseks), korraldatakse selget ja süsteemset infovahetust. Koostatakse Kaasamise Hea tava. 74.2 Ollakse aktiivsed suhtluses ja koostöös erinevate organisatsioonidega (sh era ja kolmas sektor), omavalitsustega, sõpruslinnadega. 74.3 Hoogustatakse ja osaletakse erinevates koostöövõrgustikes (sh külaelu edendavad, ennetustegevust korraldavad, ettevõtlust toetavad jne koostöövõrgustikud) eesmärgiga erinevate probleemkohtade lahenduste leidmiseks. 74.4 Tunnustatakse erinevate valdkondade edendajaid.	Paide linn	1. Järgitakse „Kaasamise Hea Tava“ ning toimuvad mõttekojad, kogukonna regulaarne kaasamine, võrgustikupõhine juhtimine, selge ja süsteemne infovahetus. (nt kaasav eelarve, küsitlused, viiakse läbi valdkondlikke mõttekodasid: sport ja tervisedenduse mõttekoda; kultuuri mõttekoda; linnaruumi mõttekoda; sotsiaalvaldkonna mõttekoda; ettevõtluse ja turismi mõttekoda; külaesindajate mõttekoda elukesteva õppe mõttekoda, noorsootöö mõttekoda; kuvandi mõttekoda). 2. Viiakse ellu erinevaid koostööprojekte, toimub kogemuste vahetamine. 3. Koostöövõrgustikud on aktiivsed, jätkusuutlikud ja tulemuslikud. 4. Toimub valdkondade edendajate tunnustamine.
75. Tõsta ametnike motiveeritust ja kompetentsi <i>Vajadus: Inimressursi arendamine, ametiasutuse tervikliku juhtimine</i>		
75.1 Koostatakse linnavalitsuse strateegilise juhtimise kava (ametiasutuse missioon, väärtused) 75.2 Viiakse läbi tööalaseid täiendõppeid, korraldatakse ühisüritusi.	Paide linn	1. Paide linnavalitsus töötab lähtuvalt missioonist ja väärtustest; 2. Ametnikud on pädevad, motiveeritud kollektiiv on kokkuhoidev, läbi on viidud rahuloluküsitlused.
76. E-teenuste arendamine ja kommunikatsioon		
76.1. Rakendatakse uusi ja kaasaegseid IT lahendusi, et tagada teenuste mugavam kasutamine ja ametnike töö ning info edastamine.	Paide linn	Kasutusele on võetud uusi ja kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi inimeste kaasamiseks ja teenuste pakkumiseks

Lisa 3 – Arengukava täitmine 2018**V1. Elukestev õpe ja noorsootöö**

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
Alusharidus			
1. Toetada eelkoolialiste laste osalemist lasteaia õppe- ja kasvatustöös. <i>Vajadus: Paide linnas on eelkoolialisi lapsi, kes ei käi lasteaias.</i>			
1.1 Luuakse võimalused kõigile eelkoolialistele lastele õppida kodulähedases lasteaias.	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Kõik eelkoolialised lapsed osalevad lasteaia õppetöös (õppijate arv on suurenenud).	Eesmärgi täitmiseks toimub järjepidev töö.
2. Toetada lapsehoiuteenuse kättesaadavust. <i>Vajadus: Paide linna lasteaedades ei ole piisavalt kohti alla kahe aastastele lastele.</i>			
2.1 Suurendatakse hoiurühmade arvu vastavalt vajadusele.	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Avatud on piisaval hulgal hoiurühmi (osalejate arv on suurenenud).	Täitmisel, tegevused planeeritud 2019.
3. Muuta Paide lasteaiad nüüdisaegsemaks ja turvalisemaks. <i>Vajadus: Hooned ja õuealad vajavad renoveerimist. Õpikeskkonnad ja digitaristud vajavad uuendamist. Õpetajate digipädevus on madal.</i>			
3.1. Koostatakse kava ja viiakse ellu hoonete ja õuealade renoveerimine. 3.2. Uuendatakse õpikeskkondi ja digitaristuid. 3.3. Võimaldatakse õpetajatele rohkem digikoolitusi.	Paide linn (lasteaiad)	1. Hooned ja õuealad on renoveeritud. 2. Õpikeskkonnad ja digitaristud on uuendatud. 3. Õpetajad on osalenud senisest enam digikoolitustel.	Toimub järjepidev täitmine. Soojustati Sookure lasteaia vundament, uuendati lasteaedade õuealasid. Toimub õpetajate järjepidev koolitamine. Taotleti täiendavaid vahendeid erinevate projektidega.
4. Suurendada lasteaedade võimekust tööks erivajadustega lastega lähtuvalt kaasava hariduse põhimõtetest <i>Vajadus: Kõigile erivajadustega lastele ei ole tugiteenused kättesaadavad. Puudus on erialaspetsialistidest.</i>			
4.1. Parandatakse tugiteenuste kättesaadavust. 4.2. Tagatakse erialaspetsialistide olemasolu (logopeed, eri- ja sotsiaalpedagoog, psühholoog, tugiisik, füsioterapeut). 4.3. Vajadusel avatakse tasandusrühm.	Paide linn (lasteaiad)	1. Kõigile erivajadustega lastele on tugiteenused kättesaadavad. 2. Tagatud on erialaspetsialistide olemasolu. 3. Vajadusel on avatud tasandusrühm.	Sookure lasteaias asus tööle tugispetsialist, PAIde lasteaias mänguterapeut.
5. Arendada koostööd erinevate huvigruppidega <i>Vajadus: Lasteaedade omavaheline ja huvigruppidevaheline koostöö on vähene.</i>			

5.1. Arendatakse koostööd huvi- ja üldhariduskoolide ning teiste kogukonna sidusgruppidega. 5.2. Suurendatakse omavahelist koostööd.	Paide linn (lasteaiad), kogukond	Lasteaedade omavaheline ja huvigruppidevaheline koostöö on tulemuslik (rahuloluküsitluste tulemused).	Küsitlus viiakse läbi 2019.
Põhi- ja gümnaasiumiharidus			
6. Toetada Paide linna õpikeskkondade uuendamist <i>Vajadus: Koolide õpikeskkonnad ja digitaristud vajavad uuendamist.</i>			
6.1 Uuendatakse õpikeskkondi ja digitaristuid. 6.2 Võetakse kasutusele uusi õpikeskkondi väljaspool kooli (ettevõtted, teised koolid ja linna asutused, pargid, matkarajad jne).	Paide linn (koolid), ettevõtted, kogukond	3. Koolide õpikeskkonnad ja digitaristud on uuendatud. 4. Õpikeskkonnad on vastavad muutunud õppe sisulistele vajadustele.	Järjepidev tegevus. Alustati Hillar Hanssoo põhikooli uue õppehoone ehitust.
7. Toetada nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist <i>Vajadus: Õppe sisu ja meetodid ei ole täiel määral vastavad nüüdisaegsele õpikäsitusele. Õpetajaskond vajab motivatsiooni ja järelkasvu. Koolide juhtimismudel vajab muutusi. Paide Riigigümnaasiumi õppekorraldus on tänapäevane ega ole seotud piirkonna põhikoolide õppekorraldusega.</i>			
7.1 Muudetakse koolielu korraldust ja nüüdisajastatakse õppe sisu: - kujundava hindamise rakendamine põhikoolis; - õuesõppe tundide ja õppekäikude korraldamine; - digipädevuste arendamine; - õppijast lähtuvate õppevormide ja -meetodite rakendamine ning õppekava arendamine; - tööturuvajadustele vastavate oskuste arendamine (koostööoskus, iseseisvus, vastutus jt). 7.2 Toetatakse õpetajate enesetäiendamist. 7.3 Toetatakse koolides juhtimismudeli uuendamist ja võrgustike arendamist: - õpetajate ja juhtkonna võrgustiku loomine, omavahelise võrgustikutöö juurutamine ning parimate kogemuste rakendamine; - kohaliku omavalitsuse, lastevanemate ja õpilasesinduse kaasamine juhtimisse. 7.4. Tõhustatakse Paide Riigigümnaasiumi ja põhikoolide vahelist koostööd ning toetatakse Paide Riigigümnaasiumi kooliuuenduslikke algatusi.	Paide linn (koolid), kogukond, Paide Riigigümnaasium	1. Koolid on nüüdisaegsed, konkurentsivõimelised ja kogukonnas hinnatud (rahuloluküsitluste ja õpiedukuse head tulemused). 2. Koolides töötavad kvalifitseeritud, pädevad ning motiveeritud õpetajad ja koolijuhid. 3. Koole juhitakse ja arendatakse koostöös. 4. Põhikoolid koostöös Paide Riigigümnaasiumiga on alatanud mitmeid kooliuuenduslikke tegevusi ja projekte.	Järjepidev tegevus. Nt Sõnalist hindamist rakendatakse Roosna-Alliku Põhikoolis, Paide Hillar Hanssoo põhikooli I klassis, Paide Hammerbecki põhikooli I-II klassis. Koolides toimuvad õppekäigud, õuesõppe vahetunnid. Koolides töötavad tugispetsialistid, psühholoogid, võimaldatakse kasutada individuaalset õppekava. Roosna-Alliku Põhikoolis viiakse läbi ettevõtlusõpet. Koos käivad haridusjuhtide jt valdkondade teemagrupid.
8. Toetada koolide muutumist kogukonnakesksemaks <i>Vajadus: Koolide ja kogukonna eri huvigruppide vaheline koostöö on nõrk. Kogukonnakooli kontseptsioon ei ole välja töötatud. Kodulähedaste põhikoolide tegevuse jätkamine ei ole kindel. Paide Riigigümnaasiumi ei ole kaasatud kogukonna haridusuuendusse ega kogukonnatöösse.</i>			
8.1. Kaasatakse senisest enam kogukonna huvigruppe koolide tegevustesse (nt ettevõtjad, vilistlased jne). 8.2. Koostatakse kogukonnakooli kontseptsioon. 8.3. Toetatakse kodukohalähedaste koolide säilimist ja arendamist.	Paide linn (koolid), ettevõtjad, kogukond, Paide	1. Koolide ja huvigruppide vaheline koostöö on tulemuslik (rahuloluküsitluste tulemused). 2. Välja on töötatud kogukonnakooli kontseptsioon. 3. Kodulähedased põhikoolid jätkavad tegevust.	Järjepidev tegevus. Kogukonnakooli kontseptsiooni väljatöötamisega alustatakse 2019.

8.4. Viiakse läbi regulaarseid kohtumisi Paide Riigigümnaasiumi esindajatega, toetatakse uue kooli tegevusi ja kogukonda panustamist.	Riigigümnaasium	4. Lapsevanemad eelistavad kodulähedast kooli. 5. Paide Riigigümnaasium on aktiivselt kaasatud kogukonna tasandil toimuvatesse tegevustesse, Paide Riigigümnaasium panustab koostöös teiste osapooltega kohaliku kogukonna arengusse.	
9. Tagada õpilaste valmisolek edasisteks haridusvalikuteks <i>Vajadus: Koolide karjääriõpetus ei valmista noori piisavalt hästi tulevasteks valikuteks ette. Koostöö Järvamaa Rajaleidja keskuse, Järvamaa Kutsehariduskeskuse, Paide Riigigümnaasiumi ja ettevõtjatega ei ole piisav. Noorte ettevõtlikkus on väike, puuduvad mini- ja õpilasfirmad.</i>			
9.1. Põhikooli esimeses ja teises astmes käsitletakse karjääriteemasid õppeaineteüleselt, põhikooli kolmandas astmes pühendatakse karjäärivalikutele senisest rohkem. 9.2. Algatatakse koostööprogramme Rajaleidja keskuse, Järvamaa Kutsehariduskeskuse, Paide Gümnaasiumi ja ettevõtjatega. 9.3. Töötatakse välja arendusprogramm noorte ettevõtlikkuse suurendamiseks ning toetatakse noorte omaalgatust ja ettevõtlikke projekte. Toetatakse koolides ettevõtlusõpet ning mini- ja õpilasfirmade käivitamist, luuakse vastav projektifond.	Paide linn (koolid), Järvamaa Rajaleidja keskus, JKHK, ettevõtjad, kogukond, Paide Riigigümnaasium	1. Koolides toimib aktiivne ja tõhus õpilaste ettevalmistamine karjäärivalikuteks. 2. Paranenud on koostöö Rajaleidja keskuse, JKHKga, ettevõtetega (rahuloluküsitluste tulemused, ühised projektid). 3. Erinevates koolides tegutsevad mini- ja õpilasfirmad, käivitunud on noorte ettevõtlikkuse programm ja toetusfond.	Koolides toimub karjäärinõustamine. Roosna-Alliku Põhikoolis toimub ettevõtlusõpe. Mini- ja õpilasfirmasid põhikoolides loodud ei ole.
Täiskasvanuharidus (formaalharidus)			
10. Pakkuda madala haridustasemega täiskasvanutele kvaliteetset põhi- ja keskhariidust PTKs <i>Vajadus: Järvamaal on madala haridustasemega üle 2000 täiskasvanu. Madal haritustase põhjustab nõrka konkurentsivõimet ja töötust ning ebastabiilsemaid sissetulekuid.</i>			
10.1 Toetatakse võimalust poolelijäänud haridusteed jätkata PTKs, kus pakutakse: - kvaliteetset põhi- ja keskhariidust; - osalist e-õpet, tugiteenuseid ja lapsehoiuvõimalust; - õpivõimalusi muukeelse kodukeelega õppuritele; - erinevaid mitteformaalseid koolitusi täiendõppeks.	Paide linn (PTK)	Madala haridustasemega inimeste arv on vähenenud; põhi- ja keskhariidusega inimeste osakaal on suurenenud.	Järjepidev tegevus.
Täiskasvanu- ja huviharidus (mitteformaalharidus)			
11. Pakkuda täiskasvanutele erinevaid koolitusi, kursusi ja õpitubasid <i>Vajadus: Täiskasvanute osalemine erinevatel kursustel, koolitustel on madal (20%).</i>			
11.1 Toetatakse täiskasvanutele suunatud kursuste, koolituste, õpitubade (tasuta ja tasulisi) läbiviimist rahvaulikoolis ja huvikeskuses.	Paide linn (PAHK), Rahvaulikool	Elukestvas õppes osalevate täiskasvanute osakaal on suurenenud.	Järjepidev tegevus
12. Toetada Paide linna laste/noorte osalemist huvihariduses <i>Vajadus: Kõik lapsed/noored ei osale huvihariduses.</i>			

12.1 Jätkatakse laste/noorte huvihariduse kättesaadavuse toetamist: - transporditoetuse maksmist; - huvihariduse omandamist kodu lähedal.	Paide linn	Huvihariduses osalevate laste/noorte osakaal on suurenenud.	Järjepidev tegevus.
13. Mitmekesistada Paide Huvikeskus ja Paide Muusikakooli tegevust <i>Vajadus: Huvihariduse ja üldhariduse õppekavad ei ole piisavalt lõimitud.</i>			
13.1 Toetatakse huvihariduse ja üldhariduse õppekavade lõimimist ning koostöö arendamist.	Paide linn (PAHK, PMK)	Huvihariduse ja üldhariduse õppekavad on lõimitud ning paranenud on koostöö.	Järjepidev tegevus. Ostetakse uusi vahendeid arendatakse olemasolevaid erialasid.
14. Toetada Paide Huvikeskuse muutmist Paide Kunstikooliks <i>Vajadus: Paide Huvikeskuse juures tegutsev kunstikool ei ole kogukonnas märgatav.</i>			
Toetatakse Paide Huvikeskuse muutmist Paide Kunstikooliks.	Paide linn (PAHK)	Paides tegutseb Kunstikool, mis on kogukonnas märgatav. Kunstikooli õpilaste arv on suurenenud.	Muutmine nähakse ette 2019. aastal.
Noorsootöö			
15. Toetada noorte osalemist otsustusprotsessides <i>Vajadus: Vajalik toetada noorte aktiivset osalust kogukonnas ja otsustes ning enam arvestada noorte arvamusega.</i>			
15.1. Toetatakse noorte tegevust erinevates organisatsioonides ja luuakse aastatoetuste süsteem. 15.2 Huvitegevuse planeerimisel kuulatakse noorte arvamust. 15.3 Noorte osaluse kaardistamiseks töötatakse välja register, mis võimaldab analüüsida noorsootöö valdkonnas toimuvat (noorte osalus, huvitegevusvõimalused jne). 15.4 Tehakse koostööd piirkonna koolidega, et arvestada huvitegevust koolisüsteemis õppetegevuse osana.	Paide linn (PANK, koolid)	1. Noorteorganisatsioonide tegevuste toetuseks on loodud aastatoetuste süsteem. 2. Vähemalt kord aastas viiakse läbi küsitlus, mille põhjal kaardistatakse noorte vajadused. 3. Loodud on register, kus kajastuvad noorsootöö võimalused ja noorte osalus nendes. 4. Koolides arvestatakse huvihariduse kogemust õppetöö osana.	Viiakse läbi küsitlusi, töötab Noortevolikogu. Täiendavaid tegevusi nähakse ette 2019.
16. Tagada noorsootöö kvaliteet ja selle kättesaadavus <i>Vajadus: Vajalik on tagada kvaliteetne noorsootöö. Vajalik on parandada noorte tööhõivevalmidust, arendada sotsiaalseid oskusi ning toetada noorte iseseisvumist.</i>			
16.1 Toetatakse noorsootöötajate pädevuse tõstmist vastavalt noorsootöö arengusuundadele (töötajad käivad vähemalt 2 korda aastas koolitustel). 16.2 Viiakse läbi noorsootöö mõju hindamine (uuringuid ja saadud teadmist jagatakse meedias), töötatakse välja noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteem. 16.3 Rakendatakse mobiilset noorsootööd (töö erinevates piirkondades, tänaval jms). 16.4 Tunnustatakse noori ja noorsootöötajaid.	Paide linn (PANK, koolid), kolmas sektor	1. Töötajad on koolitatud ja pädevad noorsootöö läbiviimiseks. 2. Loodud on noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteem. Läbi on viidud noorsootöö mõju-uuringud. Teadlikkus noorsootöö mõjust on kogukonnas kasvanud. 3. Toimib mobiilne noorsootöö. Noorsootöö võimalused on kättesaadavad noorte elukoha lähedal. 4. Noori ja noorsootöötajaid väärtustatakse ja tunnustatakse kogukonnas ning maakonnas. 5. Tegutsevad võimalusi arvestavad huviringid, mis	Järjepidev tegevus. Parendatud väliskateparki. Täiendavate tegevustega alustatakse 2019.

16.5 Pakutakse nüüdisaegseid ja noorte huvidest lähtuvaid huvitegevusvõimalusi: loodus- ja täppisteadus (digitehnika, robotika, tehnika, droonindus). 16.6 Parendatakse tänava- ja ekstreemspordi võimalusi ning huvitegevust välistes tingimustes (skate, parkuur). 16.7 Kaasatakse ja toetatakse vähemate võimalustega, riskikäitumisega ja erivajadustega noori. 16.8 Toetatakse noorte iseseisvumist, osalemist haridus- ja tööelus ning toimetulekut ühiskonnas töökasvatuse, omaalgatuslike ettevõtmiste ning vabatahtliku töökogemuse abil. 16.9 Vabatahtliku tegevuse käigus saadud teadmised, oskused ja kogemused fikseeritakse – Vabatahtliku Pass.		pakuvad loodus- ja täppisteadustealast tegevust. 5. Loodud on tingimused ekstreem- ja tänavaspordi harrastamiseks. 6. Toimuvad programmid ja tegevused, mis aitavad kaasa noorte arengupotentsiaali toetamisele ja sotsiaalsete oskuste arendamisele, iseseisvumisele ning toimetulekule ühiskonnas. 7. Toimub töömalev, vabatahtliku töö kogemuse saamiseks kaasatakse noori kogukondlike sündmuste elluviimise protsessi. 8. Koostatud on Vabatahtliku Passi vorm.	
---	--	---	--

V2. Sotsiaalvaldkond

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
17. Luua eakatekodu <i>Vajadus: Paide linnas on palju üksik elavaid eakaid, kes ei saa iseseisvalt hakkama ning kelle lähedastel pole võimalik neid hooldada, kuid hooldekodusse minek ei ole põhjendatud. Paljudel juhtudel tasub hooldekodu eest vähemalt osaliselt kohalik omavalitsus, mis võtab väga suure osa linna eelarvest.</i>			
17.1 Luuakse keskkond, kus on vajalik tugi, kohandatud eluruumid, hea ligipääsetavus ning taskukohased elamisvõimalused. Sihtühm on eakad, kes ei tule iseseisvalt ilma järelevalve ja kõrvalise abita kodus toime, kuid kõrvalise abiga saaksid seal hakkama. Tasumine toimub üürituru põhimõtetel.	Paide linn	Pikendatakse eakate iseseisvat toimetulekut, seeläbi väheneb linna ja eakate lähedaste rahaline koormus.	Teostamata. Vajalik leida sobivad ruumid.
18. Töötada välja ja rakendada seltsilise teenus <i>Vajadus: Üksi elavad eakad on sageli enda tervisliku seisundi tõttu sunnitud veetma enamiku ajast kodus, kus neil ei käi külalisi ning puudub kontakt välismaailmaga. Eakad sooviksid rohkem suhelda, enda muredest rääkida ja olla kursis ümbruskonnas toimuvaga.</i>			
18.1 Pakutakse teenust, kus eakad käiksid teiste eakate juures, kellel on raskusi väljaspool kodu liikumisega, et nendega vestelda ja koos aega veeta. Eakatel hoitakse seeläbi silm peal ning vajadusel edastatakse info sotsiaalosakonnale või muudele asutustele. Eakaid saab suunata, abistada ja neile nõu anda.	Paide linn, AS Järvamaa Haigla, kolmas sektor, vabatahtlikud	Loodud on vajalik teenus – eakad ei tunne ennast enam üksikuna, loodud on ülevaade abivajavatest eakatest.	Teostamata. Täpne vajadus selgitatakse välja ja täitmist alustatakse 2019.
19. Tõsta tugiteenuste osutajate kompetentsust <i>Vajadus: Koduteenuse pakkumine, tugisikute ja isiklike abistajate koolitamine kliendipõhiselt.</i>			
19.1 Pakutakse tugiteenust, mille osutajad on oma töös kompetentsed ning oskavad eri sihtgruppides olevate klientidega õigesti toimida.	Paide linn, Järvamaa Kutsehariduskesk	Teenuste osutajad on koolitatud ning pädevad oma ülesannete täitmisel.	Teostamata.

	us, kolmas sektor		
20. Töötada välja munitsipaalpsühholoogi teenuse kontseptsioon <i>Vajadus psühholoogiteenuse järele, mis oleks abivajajatele kättesaadav (nii ajaliselt kui ka rahaliselt).</i>			
20.1 Pakutakse sotsiaaltöötajate vaatevälja sattunud inimestele psühholoogiteenust vastavalt nende vajadustele ja võimalustele. Teenusele suunamine toimub sotsiaalosakonna kaudu juhtumipõhiselt.	Paide linn, ASid Järvamaa Haigla, kolmas sektor	Teenus on kättesaadav, kodanikud saavad õigel ajal abi, ennetustegevus on tõhusam.	Järjepidev tegevus. Teenusele suunatakse juhtumipõhiselt. Teenust pakub Süda-Eesti Sotsiaalkeskus.
21. Luua perekeskus ja tagada teenuste kättesaadavus <i>Vajadus: Abivajavate ning puudega laste arv kasvab. Puudu on spetsialistidest, kes laste ja perede abivajadusega tegeleksid. Teenused ei ole kättesaadavad. Enamasti peavad lapsed ja pered teenuste saamiseks sõitma Tallinna või Tartusse ja ootama pikalt enne teenusele saamist järjekorras. Vaja on pakkuda teenuseid, mis on mõeldud abistava meetodina nii kriisisituatsioonis kui ka perekonnas pikaajaliselt väljakujunenud probleemide lahendamisel.</i>			
21.1 Tagatakse perekeskuses olevatele lastele ja peredele vajalikud tugispetsialistide teenused (logopeed, psühhiaater, eripedagoog, tegevusterapeut, psühholoog jt) pere toetamiseks ja peresuhete kvaliteedi tõstmiseks (pereterapeut, perelepitaja, lapsevanemate nõustamine, vanemlusprogrammide ja koolituste läbiviimine). 21.2 Tehakse võrgustikupõhist tööd, et selgitada välja lapse parimad huvid ja pakutakse vajaduspõhiselt erinevaid teenuseid. Lahendatakse perekonna probleeme süsteemselt, tänu millele paranevad pereliikmetevahelised suhted. 21.3 Tagatakse abi saamine, mis on senisest kiirem ja oma elukohale lähemal. Toimub koostöös teiste kohalike omavalitsustega.	Paide linn, kolmas sektor, avalik sektor, teised KOVid	1. Loodud on perekeskus. 2. Teenuste kättesaadavus on tagatud, ennetustegevus on tõhusam. 3. Abi osutamine on efektiivsem ja tulemused on kiiremini märgatavad.	Teostamata. Eelarveliste vahendite puudumise tõttu.
22. Teostada lastekaitsevaldkonna ennetustegevust ja vanemlusõpet <i>Vajadus: Lapsevanemad on vähe teadlikud, kuidas erinevates pingelistes olukordades lastega hakkama saada ja enda käitumisega neile mitte liiga teha. Vanemlike oskuste suurendamine on üks esimesi ja olulisemaid samme laste probleemide ennetamisel ja vähendamisel.</i>			
22.1 Viiakse läbi tegevusi seoses vanemate teadlikkuse tõstmisega, koduste probleemide vähendamisega, laste parema sotsiaalse toimetulekuga. 22.2 Viiakse läbi vanemlusõpet ja teisi projekte lastekaitsetöötajate suunamisel. Tänu õpitule oskavad vanemad vältida stressi tekitavaid olukordi, leida tuge ning saada hakkama raskustega laste kasvatamisel.	Paide linn (koolid, lasteaiad), kolmas sektor, Tervise Arengu Instituut	1. Paranenud on vanemate teadlikkus, vähenenud koduste probleemide hulk ja suurenenud laste sotsiaalne toimetulek. 2. Toimuvad vanemlusõppe programmid.	Teostatud. Järjepidev tegevus. 2018 aastal viidi läbi tõenduspõhine vanemlusõppe programm „Imelised aastad“. Tegevusega jätkatakse 2019.aastal.
23. Käivitada erihoolekande nädala- ja päevahoiuteenus <i>Vajadus: Üha rohkem on erivajadustega noori, kes lõpetavad kooli ning edaspidi ei ole neile enam kohta, kus nad saaksid igapäevaselt aega veeta. Enamasti on nende noorte vanemad kodused ja tegelevad enda lapse hooldamisega, kuid ka vanemad vajavad puhkust või on sunnitud muude asjaolude tõttu ajutiselt kodust eemal viibima ning ei saa enda lapsele vajalikku hoolitsust tagada. Ühtlasi esineb sama probleemi ka puuetega eakate hooldajatel.</i>			
23.1 Vähendatakse omaste hooldajate koormust, toimub nende motiveerimine. Tagatakse puuetega inimeste hooldus. Teenuse korraldaja ja rahastaja on Sotsiaalkindlustusamet.	Paide linn, Sotsiaalkindlustus amet, kolmas sektor	Käivitatud on erihoolekande nädala- ja päevahoiuteenus.	Teostamata.

24. Märgata abivajajaid <i>Vajadus: Inimeste teadlikkuse tõstmine, võrgustikuliikmete motiveerimine ja informeerimine ning vahetu suhtlemine kodanikega.</i>			
24.1 Abivajajateni jõutakse kiiremini ning välditakse probleemide süvenemist. 24.2 Sotsiaalvaldkonna info koondatakse ja seda levitatakse Paide linna avalike meediakanalite kaudu.	Paide linn	Inimeste ja nende olukorra üle omatakse paremat ülevaadet, abivajajateni jõutakse kiiremini, ennetustegevuse efektiivsus on märgatav.	Teostamata. Täiendavate tegevustega alustatakse 2019.
25. Korraldada paremat ja efektiivsemat sotsiaaltransporti <i>Vajadus: Sotsiaaltranspordi nõudlus kasvab ning vajadus lisaressursi järele on suur.</i>			
25.1 Luuakse efektiivsem, iga klienti arvestav ning inimväärne transport (koostöös teiste kohalike omavalitsustega maakonnas).	Paide linn, kolmas sektor, teised KOVid	Teenuse kättesaadavus on tagatud.	Teenuse kättesaadavus on tagatud, toimub järjepidev tegevus teenuse parendamiseks..
26. Tagada ligipääsetavus ja teadvustada selle vajalikkust <i>Vajadus: Liikumispuudega inimesi peab kohtlema võrdselt ning neile tagama ligipääsetavuse hallatavate asutuste ruumidesse. Nende liikumistee peab olema tähistatud. Paide linnas on liikumispuudega inimesi, kel puudub isiklik saatja, kelle abiga neis ruumides ning avalikus ruumis liikuda.</i>			
26.1 Paide linna hallatavatesse asutustes tagatakse liikumispuudega inimestele ligipääsetavus ning märgistatakse nende võimaluste olemasolu. 26.2 Paide linnas tegutsevaid ettevõtteid nõustatakse ja informeeritakse ligipääsetavuse võimalustest. 26.3 Tänavate ja teede ehitusel, ülekäigu jms kohtade projekteerimisel arvestatakse liikumispuudega inimeste liikumisvõimalustega.	Paide linn, avalik sektor, kolmas sektor	Puudega inimesed on teadlikumad erinevatest võimalustest avalike teenuste kättesaadavuse kohta ning kättesaadavus on kõigile tagatud.	Toimub järjepidev tegevus.
27. Töötada välja öise lastehoiu kontseptsioon <i>Vajadus: Paides on lapsi, kes on öösiti hooleta. See tekitab lisariske ja -ohtusid. Lastel on sellest tulenevalt koolis mahajäämus ning see mõjub nende sotsiaalsele arengule halvasti.</i>			
27.1 Hoiukohana luuakse lasteaeda erirühm või töötatakse välja n-ö Vanaemateenus. Teenuse eest tasub lapsevanem, kuid linn panustab teenusesse.	Paide linn (lasteaiad)	Lastele on tagatud järelevalve öisel perioodil, kui vanem(ad) on tööl.	Teostamata. Tegevustega alustatakse 2019.
28. Parandada sõltuvusnõustamise kvaliteeti <i>Vajadus: Palju on alkoholisõltlasi, kes halvendavad enda käitumisega oma elu, enda lähedaste toimetulekut ning takistavad sellisel viisil ennast ja ennast ümbritsevaid inimesi täisväärtuslikku elu elamast. Paide linn on sõlminud koostöölepingu Tervise Arengu Instituudiga sõltuvusnõustamise osutamiseks, kuid teenus ei ole täielikult oma eesmärgi täitnud ning alkoholism on endiselt väga suur probleem terves ühiskonnas.</i>			
28.1 Süstematiseeritakse teenuse osutamist, mille tulemusena on võimalik kliente aktiivsemalt teenusele suunata. 28.2 Luuakse koostöövõrgustik ja toimub teenuse osutajate spetsiifilisem koolitamine.	Paide linn, Tervise Arengu Instituut, kolmas sektor	Läbi on viidud vajalikud koolitused, loodud koostöövõrgustik. Väheneb alkoholisõltuvusega inimeste arv ja seeläbi ennetatakse lähisuhtevägivalda, terviseprobleeme, sotsiaalset ja majanduslikku toimetulekut.	Toimub järjepidev tegevus.

V3 Linnaruum ehk avalik ruum

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
Avalik ruum			
29. Kujundada keskväljak atraktiivsemaks jalakäijate- ja puhkealaks <i>Vajadus: Keskväljak on praegu pigem liiklussõlm kui keskväljak. See piirab väljaku kasutamist aktiivse puhkealana ning ka väikelinnale sobiva miljöö arendamist.</i>			
29.1 Ruumieksperimendi kogemuse põhjal koostatakse keskväljaku rekonstrueerimise projekt ning viiakse see ellu. 29.2 Linn muudetakse jalakäijasõbralikumaks.	Paide linn, kolmas sektor	Keskväljak on ehitatud jalakäijate aktiivses kasutuses olevaks vanalinna osaks, kus toimuvad erinevad tegevused (kultuuriprogramm, toidlustus jne). Jätkuvad keskväljaku ruumieksperimendid.	Teostatud 2018 aasta ruumieksperiment.
30. Korrastada-uuendada haljasalad ja pargid <i>Vajadus: Parkide kõrghaljastus on jõudnud küpsesse ikka. Osa puid on raugastunud ning haiged. Haljastuskontseptsioon on puudulik ning sotsiaalse kooskäämise võimalused piiratud. Vajalik on tagada murdunud või ohtlike põlispuude asendusistutus ning jätkata parkide sihipäraselt rikastamist uute puu- ja põõsaliikidega ning ehitistega.</i>			
30.1 Parkide ja haljasalade kohta koostatakse arengukava, tehakse vajalikud uuringud, toimub inventariseerimine. 30.2 Haljasalade ja parkide kavandamisse kaasatakse maastikuarhitektid ja arboristid ning erinevate huvigruppide kaasamisega (sport ja noorsootöö, linnaplaneerimine, keskkond) muudetakse pargid atraktiivseteks kooskäämiskohtadeks.	Paide linn, projektirahastus, kogukond	Pargid on inventariseeritud, toimub arengukava elluviimine. Tulemusena on haljasalad turvalised (valgustatud), korrastatud (säilitatud on väärtuslik vana ning täiendatud seda sobiva uuega), muudetud sotsiaalseks kooskäämiskohtadeks (rajatud on erinevatele vanusegruppidele mõeldud mänguväljakud, liikumis- ja terviserajad, sportimisvõimalused).	Parkide ja alleede dendroloogiline hindamine on teostatud ja osaliselt pargid ka hooldatud.
31. Arendada veekogudeäärseid alasid <i>Vajadus: Vajalik on turismi edendamine Paide linna jäävatel veekogudel ja veekogudeäärsetel aladel.</i>			
31.1 Paide linna jäävate järvede ja tehisjärvede (Roosna-Alliku, Allikjärve, Matsimäe Pühajärv, Paide tehisjärv, Tarbja tehisjärv) alasid arendatakse vastavalt koostatud või koostatavatele projektidele ja planeeringutele, puhkekohti reklaamitakse aktiivselt. 31.2 Arendatakse välja turismimarsruut kanuude-süstadega Roosna-Allikult Pärnusse, sh majutus- ja toidlustuskohtade arendus.	Paide linn, kolmas sektor	Olemas on toimiv turismimarsruut, mida aktiivselt kasutatakse.	Koostatud Paide tehisjärve vee- ja kanalisatsiooniprojekt. Paide tehisjärvel teostatud taimestiku niitmine.
32. Leida lahendus eluaseme üüripindade puudusele <i>Vajadus: Linnas on vähe eluaseme üüripindasid ja võiks toimuda parem infovahetus üüripinna pakkujate ja soovijate vahel.</i>			
32.1 Leitakse lahendus renoveeritud eluasemete puudusele (kutsutakse kokku ümarlaud ettevõtjate ja finantseerijatega võimalike lahenduste leidmiseks).	Paide linn, kolmas sektor, ettevõtjad	3. Loodud on piisaval hulgal kvaliteetset üüripinda. 4. Toimub infovahetus üüripinna pakkujate ja soovijate vahel.	Tehakse koostööd kinnisvara arendajatega ja ettevõtjatega, et leida lahendus üüriturul.

32.1 Paide linn tegutseb info vahendajana eluaseme ning äripindade soovijate ja pakkujate vahel.			
33. Töötada välja süsteemne järelevalve <i>Vajadus: Järjepidev järelevalve on puudulik. Järelevalve toimub kaebuste alusel.</i>			
33.1 Tõhustatakse ja süstematiseeritakse järelevalvet (ehitus, haljastus, muinsuskaitse jm).	Paide linn	Linnapildis on vähenenud räämas hoonete arv.	Tööle on võetud järelevalve ametnik, kes teostab järelevalvet.
34. Luua terviserajad igale eale <i>Vajadus: Terviseradad tuleks arendada selliselt, et need moodustaksid ühtse võrgustiku ja nende kasutamine oleks huvipakkuv igas eas inimesele.</i>			
34.1 Ühendatakse olemasolevad terviserajad ühtseks võrgustikuks ja jagatakse infot erinevatest võimalikest terviseradadest erinevate infokanalite abil, et suurendada liikumist harrastavate inimeste hulka.	Paide linn, RMK	Toimub matkaradade järjepidev arendus (uute radade ehitus, olemasolevate radade ühendamine, infotähiste paigaldamine jne). Kasvanud on liikumisharrastajate hulk.	Algatatud Pärnu jõe äärel detailplaneering ja tehtud rahastustaotlus terviseradade arendamiseks tehismaastikul.
35. Luua vanalinna fond <i>Vajadus: Muinsuskaitsealadel ning miljöväärtuslikel aladel asuvate hoonete ja rajatiste arendamine on kallid ning paljudel omanikel ei ole piisavat rahalist võimekust neid korda teha.</i>			
35.1 Luuakse fond, mis toetab muinsuskaitsealadel ning miljöväärtuslikel aladel asuvate hoonete ja rajatiste arendamist. 35.2 Toetuste vajaduse hindamine ning nõustamisteenus toimub koostöös restaureerimisvaldkonna tudengitega (EKA, Viljandi kolledž, Tartu kunstikool jne), kutsekoolide õpilastega. 35.3 Toetatakse ajaloo teemalisi ning restaureerimise ja arhitektuuriga seotud valikaineid riigigümnaasiumis.	Paide linn, haridus- ja kultuuri- ning kolmas sektor, ettevõtjad	Loodud on vanalinna fond, mis toimib koostöös restaureerimisvaldkonna spetsialistidega.	Paide SRIK on koolides läbi viinud ajaloo teemalisi ning restaureerimisvaldkonna ja restaureerimisvaldkonna teemalisi tunde.
36. Rajada kogukonnaaed <i>Vajadus: Puudust tuntakse kogukonnaaiast. Vajadus on leida koht, mis toob kokku erineva sotsiaalse ja majandusliku taustaga inimesi ühise tegevuse ümber.</i>			
36.1 Luuakse kogukonnaaia kasutamise võimalus kõigile soovijatele.	Paide linn, kolmas sektor, MTÜd, kogukonnad	Loodud on toimiv kogukonnaaed.	Ei ole loodud, kuna huvi puudus.
Liiklus, transport, teed			
37. Ehitada ja remontida järjepidevalt teid <i>Vajadus: Teede seisukord on valdavalt hea või rahuldav, kuid esineb ka teid, mille seisukord on mitterahuldav.</i>			
37.1 Teid remonditakse järjepidevalt, kruusateed viiakse mustkatte alla vastavalt teehoiukavale. 37.2 Ehitatakse välja üldplaneeringust tulenevad perspektiivsemad teed.	Paide linn, riik, projektirahastus	Toimub järjepidev teede ehitus, remont ja kruusateede mustkatte alla viimine.	Töid on teostatud vastavalt teehoiukavale.
38. Tagada turvaline liikluskorraldus <i>Vajadus: Prioriteediks peaks olema turvaline liikluskorraldus tagamine.</i>			

38.1 Paide linna teedel toimuvate liikluspiirangute, teede ja tänavate sulgemiste informatsiooni kajastatakse Maanteeinfokeskuse veebirakenduses Tark Tee. 38.2 Paigaldatakse juhatusmärke linna hallatavate asutuste ja avalikku teenust pakkuvate asutuste leidmiseks. 38.3 Luuakse liiklusmärkide digitaalne infosüsteem. 38.4 Paigaldatakse püsiliiklusloendureid tiheasustusaladel teedevõrgu sõlmpunktidesse. 38.5 Vajadusel tellitakse vajalikke uuringuid.	Paide linn, riik, korrakaitsekomisj on	Järjepidevalt toimub liikluskorraldusvahendite paigaldamine ja hooldamine, tagatud on turvaline liikluskorraldus.	Toimus järjepidev tegevus vastavalt vajadusele.
39. Korrastada teedevõrk <i>Vajadus: Nii tihe- kui hajaasustuspriirkondades tuleb tagada kinnistule juurdepääs avalikelt teedelt. Hajaasustuspriirkondades kuuluvad teed ainult lõiguti Paide linnale, mitte tervikuna.</i>			
39.1 Maaomanikega sõlmitakse notariaalsed avaliku kasutuse lepingud, vajadusel mõeldakse erateede sundvõõrandamisele (nt suuremad teed). 39.2 Teostatakse teede inventariseerimine.	Paide linn, riik, projektirahastus	1. Tagatud on juurdepääs avalikelt teedelt. Suurema liiklussagedusega teede terviklik munitsipaliseerimine hajaasustuspriirkondades. 2. Tehtud on teede inventariseerimine.	Maanteeamet inventariseeris Paide linna teid, aruanne valmib 2019.
40. Luua tarbijasõbralik ühistransport <i>Vajadus: Bussid ei peatu ja ühistranspordi korraldamises on vähe paindlikkust. Paide linna kalmistutele peaks käima tasuta transport.</i>			
40.1 Koostöös (riik, kogukond, ettevõtted) luuakse paindlik ja elanike vajadustega arvestav innovaatiline ühistranspordivõrk (nt korraldada tellimusvedusid). 40.2 Selgitatakse välja vajadus korraldada tasuta transport Paide linna kalmistutele (sh sagedus, marsruut). 40.3 Muudetakse bussipeatused, ooteplatvormid ja paviljonid nõuetekohaseks (ligipääsetav ka ratastooliga).	Paide linn, riik, MTÜ Järvamaa Ühistranspordikeskus	1. Loodud on vajadusi rahuldavad ühistranspordiliinid. 2. Välja on selgitatud tasuta transpordi korraldamise vajadus Paide linna kalmistutele ja vajaduse olemasolul leitud võimalus transpordi korraldamiseks. 3. Välja on selgitatud bussipeatuste asukohtade vajadus ja need ehitatakse välja.	Teostamata.
41. Rajada kergliiklusteid <i>Vajadus: Kergliiklusteid peaks olema rohkem, et muuta liiklemine jalakäijatele ohutumaks. Linnas olevad kõnniteed peaks olema omavahel ühendatud.</i>			
41.1 Ehitatakse juurde kergliiklusteid hajaasustuspriirkondadesse, olemasolevad ühendatakse omavahel. 41.2 Tiheasustusalal korrastatakse kõnniteid ja vajadusel rajatakse neid juurde, et ühendatud teedevõrk tagaks ohutuma liiklemise. 41.3 Kergliiklusteedele lisatakse valgustus, liiklusmärgid, vajadusel äärekivid.	Paide linn, Maanteeamet, teised KOVID	1. Juurde on rajatud kergliiklusteid ja need on omavahel ühendatud. 2. Toimub kõnni- ja kergliiklusteede parendamine ja rajamine. 3. Kergliiklusteed on valgustatud, varustatud liiklusmärkidega ja rajatud selliselt, mis võimaldab takistusteta liikuda ka ratastooli, lapsevankri, jalgratta vms.	Rajati ja rekonstrueeriti Mündi ja Raudtee tänavate kergliiklusteid.
Kommunaalmajandus			

42. Muuta kütte- ja muud tehnosüsteemid efektiivsemaks ja ohutuks <i>Vajadus: Tehnosüsteemid on ebaefektiivsed. Madala turuväärtusega pindadel on kõrged kulud. Lahendust vajavad lagunevate, pooltühjade ja tühjade kortermajade küttesüsteemidega seotud probleemid (nt omaalgatusel ehitatud küttekolded).</i>			
42.1 Leitakse lahendus hajaasustuspiirkondades asuvate kortermajade probleemidele. 42.2 Vedelkütuselt minnakse üle taastuvenergiale (hakkepuut). Tõstetakse kütetrasside efektiivsust. 42.3 Toimub hoonete rekonstrueerimine investori leidmisel.	Paide linn, korteriühistud, projektirahastus	Leitud on lahendus tehnosüsteemide efektiivsemaks muutmiseks, tegutsetakse vastavalt kokkulepitud lahendustele.	Korraldati konkurss Roosna-Alliku katlamaja operaatori leidmiseks.
43. Arendada ja rekonstrueerida sademeveekanalisatsiooni võrgustik <i>Vajadus: Sademeveevõrgustik on hetkel puudulik. Vajalik on välja ehitada linna vajadusi rahuldav võrgustik, teostada selle hooldust.</i>			
43.1 Sademeveevõrgustiku ehitatakse välja ja seda hooldatakse vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale, sh eelvooludele liivapüüniste väljaehitamine ja hooldamine.	Paide linn, AS Paide Vesi	Linna vajadusi rahuldav sademeveevõrgustik on välja ehitatud ja hooldatud.	Olemasolevaid rajatisi hooldati, rekonstrueerimised on planeeritud aastasse 2019.
44. Arendada ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteeme <i>Vajadus: Mõnes ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide (ÜVK) arengukavas märgitud piirkonnas on vee- ja kanalisatsioonitrassid rajamata. Mõnes piirkonnas, mida on arendatud, ei ole kõik kinnistuomanikud ÜVKga liitunud.</i>			
44.1 Koostatakse ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava, millega seatakse eesmärgid edasisteks tegevusteks. 44.2 Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteeme arendatakse vastavalt kavale. Liitumispunktide ühendamine (liitumiseks võimalik kasutada projektirahastust).	Paide linn, projektirahastus, ettevõtte	Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonirajatised on ehitatud välja ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kavas määratud mahus.	KIK-i rahastusega on Paide linnas ÜVK-ga liitunud 13 peremaja ja 1 ärikinnistu.
45. Korraldada reovee käitlusesüsteemid <i>Vajadus: ÜVKga mitteliitunud kinnistuomanike reovee käitlusesüsteemid ei vasta nõuetele. Reoveekäitus Paide linna kinnistutel ohustab põhjavett, likvideerida tuleb lekkivad reoveekogumismahutid.</i>			
45.1 Selgitatakse välja ÜVKga kaetud alale jäävad reoveekogumismahuteid kasutavad kinnistud ja liidetakse need reoveekogumissüsteemiga. 45.2 Hinnatakse ÜVK alast väljaspool asuvate reoveekogumissüsteemide vastavust nõuetele, nõustatakse kinnistuomanikke seadusele vastavate reoveekogussüsteemide väljaehitamisel ja tagatakse võimalus rakendada hajaasustuse programmi.	Paide linn, ettevõtte, projektirahastus	ÜVK alal reoveekogumismahuteid kasutavad kinnistud on välja selgitatud ja nad on liidetud ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemiga.	On teavitatud inimesi ja tehtud ka ettekirjutusi reovee-kogumissüsteemide vastavusse viimiseks. Tegevus jätkub.
46. Tagada jäätme- ja keskkonnajaaamade toimimine ning jäätmete korduvkasutus ja liigiti kogumine <i>Vajadus: Suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäeva elu loomulikuks osaks. Olemasolevat jäätmete korduvkasutuse ja liigiti kogumise ressursi on vähe kasutatud. Vajalik on tagada keskkonnakaitse ja suurendada jäätmete liigiti kogumise osakaalu.</i>			

46.1 Jäätmekäitluskohtade rajamisel arvestatakse nende kaugust olulisematest kohaliku omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest. 46.2 Tagatakse olemasolevate jäätmekäitluskohtade toimimine. 46.3 Luuakse täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks.	Paide linn, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, taaskasutuse organisatsioonid	1. Jäätmete vastuvõtmine jäätmekäitluskohtades on tagatud. 2. Jäätmete ringlust on suurendatud. 3. Välja on töötatud süsteem, kuidas jäätmeid suunata rohkem korduvkasutusse. Liigiti kogumise süsteemi on parendatud, sh toimib tekkekohtal pakendijäätmete üleandmine.	Uusi jäätmekäitluskohtasi 2018 a. ei rajatud. Olemasolevate jäätmekäitluskohtade toimimine on tagatud. Täiendavate võimaluste loomiseks liigiti kogumisel uuendati eeltööna linna jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja.
47. Uuendada või rajada tänavavalgustus <i>Vajadus: Paide linnas on veel mitmeid piirkondi, mis ei ole kaetud tänavavalgustusega.</i>			
47.1 Toimub tänavavalgustussüsteemide arendamine, rajamine, rekonstrueerimine. Tänavavalgustussüsteemides kasutatakse energiasäästlikke lahendusi. 47.2 Riikliku (KIKi) rahastuse toel arendatakse/rekonstrueeritakse erakinnistutel asuv tänavavalgustusvõrgustik.	Paide linn, riik	Tänavavalgustussüsteemid on välja ehitatud energiasäästlike lahendusi kasutades.	Taotleti KIK-ist toetust rekonstrueerimata tänavavalgustuse kaasajastamiseks ja energiasäästlikumaks muutmiseks.
48. Tõsta elanikkonna keskkonnateadlikkust <i>Vajadus: Oluline on suurendada inimeste teadlikkust jäätmete sorteerimise olulisusest. Pakkuda neile võimalusi panustada taaskasutuse suurendamisse.</i>			
48.1 Linna koduleht ja sotsiaalmeedia kajastab keskkonnateadlikkust tõstvaid materjale vähemalt üks kord kvartalis. 48.2 Infot jagatakse erinevate sihtgruppide teabepäevadel (korterühistute ümarlaud, ettevõtjate ümarlaud jmt). 48.3 Jäätmealase küsimusega pöörduvaid elanikke nõustatakse ja teavitatakse jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest.	Paide linn, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus	Paide linna elanikud ja ettevõtted on teadlikud jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja taaskasutuse suurendamisse.	Teadlikkust on suurendatud Paide linna koduleheküljel ja linnalehes ilmuva info abil. Jäätmealaste küsimustega pöörduvad kodanikud on nõustatud, kodanikke on teavitatud liigiti kogumise võimalustest.
49. Kasutada suuremas mahu taastuenergiat <i>Vajadus: Praegu on taastuenergia kasutamine olematu.</i>			
49.1 Teostatakse võimalustest lähtuvat taastuenergia kasutamist ja kasutamismõimaluste propageerimist.	Paide linn, riik, ettevõtted	Linn kasutab ja propageerib igal võimalusel erinevat taastuenergiat.	Koostatud Roosna-Alliku katlamaja tehniline kirjeldus taastuvale energiaallikale üleviimiseks. Antud välja ehitusteatiseid kinnistutele päikeseenergia tootmiseks vajalike rajatiste ehitamiseks. Hakatud ehitama Paide põhikooli hoonet (liginull energiahooone), mis kasutab taastuvaid energiaallikaid.
50. Tagada looduskaitsealade ja loodusväärtuslike paikade kaitse <i>Vajadus: Järjepidevat kaitset ja hooldust vajavad linnas asuvad looduskaitsealad ja loodusväärtuslikud paigad.</i>			
50.1 Looduskaitsealad ja loodusväärtuslike paiku kaitstakse vastavalt kaitse-eeskirjades sätestatule.	Paide linn, kogukond,	1. Linna territooriumil asuvad looduskaitsealad ja loodusväärtused on kaitstud.	Ettevalmistav tegevus vanade taliteede taaskasutusse võtmiseks.

50.2 Loodusväärtuslikud paigad (kivid, kalmed, puud, paljandid jms) korrastatakse ja tutvustatakse turismiobjektidena. Neile tagatakse püsihooldus, paigad tähistatakse infotahvlitega/siltidega, vajalik info edastatakse infovajajani erinevaid kanaleid pidi.	turismiettevõtted, muinsuskaitseamet, MTÜd	2. Loodusväärtuslikud paigad on korrastatud, infotahvlitega tähistatud, vajalik info on edastatud erinevaid kanaleid pidi (infovoldikud, turismiinfopunktid, sotsiaalmeedia, kodulehed jmt).	
--	--	--	--

V4. Tervisedendus ja sport

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
51. Suurendada liikumisharjumust <i>Vajadus: Vaja on suurendada inimeste liikumisharjumust ja sportivate elanike hulka. Erilist tähelepanu tuleb pöörata laste ja eakate liikumisharjumuste suurendamisele.</i>			
51.1 Toimub järjepidev teadlikkuse kasvatamine liikumise olulisusest läbi erinevate liikumisürituste ja kampaaniate. 51.2 Luuakse juurde võimalusi liikumistundide läbiviimiseks koolides (nt pikapäevärühmas ja ka neile, kes seal ei käi). 51.3 Leitakse võimalusi eakatele ja veteranidele treeningute läbiviimiseks.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus, Paide linna haridusasutused	1. Toimuvad erinevad liikumisüritused. 2. Koolides on suurenenud liikumistundide arv (algklassides, vabatahtliku osavõtuna). 3. Korraldatakse erinevaid võistlusi, kuhu on kaasatud ettevõtjad (osalevad, toetavad).	Läbi SA Paide Spordikeskuse toetati traditsioonilisi spordivõistlusi ja liikumissarju. Toimused Jalgpalli Premium liiga mängud ja Credit24 võrkpall, EMV korvpalli I liiga mängud, Rannavolle etapp, koolispordiliidu jm võistlused Toimused liikumisüritused ja rahvaspordiüritused erinevatele huvigruppidele
52. Tagada kvaliteetsed sportimisvõimalused <i>Vajadus: Vajalik on tagada igas vanuses inimesele liikumis- ja sportimistingimused (harrastajatele ja võistlusspordiga tegelejatele).</i>			
52.1 Arendatakse sportimiseks vajalikku taristut, kaasates kogukonda (väljakute ehitus, hooldamine). Spordiväljakul on tegevust nii lastele kui ka täiskasvanutele. 52.2 SA Paide Spordikeskus omab ja jagab avalikult infot sportimisvõimaluste kohta linnas.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus	1. Toimub pidev sporditaristu uuendamine, parendamine. 2. Spordiväljakutel käivad nii lapsed kui ka täiskasvanud. 3. Tegutsevad harrastusklubid.	
53. Luua ja täita tervisedenduse spetsialisti ametikoht <i>Vajadus: Vajalik on süsteemne tervisedenduse propageerimine, teadlikkuse kasvatamine.</i>			
53.1 Toimub tervisedenduse propageerimine, elanikkonna teadlikkuse kasvatamine, et vähendada terviseriske, ülekaalulisust ja motiveerida inimesi elama tervislikumalt. Ühtlasi pööratakse suuremat tähelepanu vaimsele tervisele ja selle hoidmisele.	Paide linn	Toimub tervisedenduse koordineerimine.	Tervisedenduse spetsialisti töökoht loodud SA Paide Spordikeskusesse
54. Kaardistada hetkeseis <i>Vajadus: Puudub ülevaade, kes ja millises keskkonnas elavad, milliseid teenuseid tarbivad ja mida vajavad.</i>			

54.1 Kaardistatakse suurenenud Paide linna elukeskkond ja demograafiline hetkeseis.	Paide linn	Koostatud on tervise-, heaolu- ning sotsiaalprofiil.	Teostamata.
55. Tagada kvalifitseeritud ja motiveeritud treenerite olemasolu <i>Vajadus: Vajalik on tagada motiveeritud ja kvalifitseeritud treenerite olemasolu ja järjepidevus. Ressursipuudus on suur (üks põhjuseid on treenerite madal palk ja sotsiaalsete garantiide vähesus).</i>			
55.1 Toimub koostöö ülikoolidega, et leida treenereid ja võimalusi tuua siia treenerite järelkasvu.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus, Paide linna spordiklubid	Olemas on piisav hulk kvalifitseeritud treenerid.	Järjepidev tegevus..
56. Töötada välja spordilaagrite läbiviimiseks kompleksed tingimused <i>Vajadus: Ei ole kompleksseid treening- ega majutustingimusi spordilaagrite korraldamiseks.</i>			
56.1 Arendatakse parimad võimalikud tingimused laagrite korraldamiseks ja sportlaste majutamiseks.	Paide linn, SA Paide Spordikeskus	Korraldatakse spordilaagreid ja siinsed pakutavad võimalused on vabariiklikult populaarsed.	Teostamata.

V5. Ettevõtlus ja turism

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
57. Toetada ettevõtete (sh turismiettevõtete) konkurentsivõime kasvu ja aidata kaasa ettevõtluse arenemisele <i>Vajadus: Vaja on suurendada elujõuliste ettevõtete hulka ja aidata kaasa nende konkurentsivõime parandamisele.</i>			
57.1 Turundatakse Paide linna elanike, ettevõtjate ja turistide siia meelitamiseks, ettevõtluskeskkonna tutvustamine. 57.2 Ettevõtteid toetatakse, abistatakse, nõustatakse eri lubade ja kooskõlastuste väljastamisel ja taristu rajamisel ning toetatakse siseriiklikes ja ELi projektides. 57.3 Toetatakse ettevõtjate võrgustike loomist (sh väikeettevõtjad) ja selle abil ühisturundamist.	Paide linn, SA Järvamaa Arenduskeskus	1. Viiakse läbi kohaturundust, toimub ettevõtjate võrgustikupõhine ühisturundus, mille tulemusena on linn muutunud atraktiivseks ettevõtlus- ja turismipiirkonnaks. 2. Kasvanud on elujõuliste ettevõtete arv ja konkurentsivõime.	Osaleti mitmel messil linna, hallatavate asutuste ja sihtasutuste turundamiseks, turistide linna meelitamiseks. SA Järvamaa Arenduskeskus nõustab ettevõtjaid järjepidevalt.
58. Toetada ettevõtlust kui eluviisi läbi hariduse <i>Vajadus: Elanike elujärje ja elukvaliteedi tõstmiseks on vajalik suurendada elanike ettevõtlikkust.</i>			
58.1 Leitakse võimalusi viia läbi koolides ettevõtlus- ja majandusõpet. 58.2 Aidatakse kaasa õpilasfirmade loomisele (sh laatade korraldamine).	Paide linn	1. Koolides toimub majandus- ja ettevõtlusõpe. 2. Loodud on õpilasfirmad.	Ettevõtlusõpe toimub Roosna-Alliku Põhikoolis.
59. Arendada tööstusparke <i>Vajadus: Tööstusparkide arendus vajab tihedamat koostööd.</i>			

59.1 Luuakse hästitoimiv võrgustik Mäo tööstuspargi väljaarendamiseks.	Paide linn, ettevõtte	Toimub järjepidev koostöö tööstuspargi väljaarendamiseks	Teostamata.
60. Luua võimalus kaugtöö tegemiseks <i>Vajadus: Piirkonnas esineb tööpuudust, kaugemal tööl käivatel elanikel võiks olla võimalus kodu lähedal tööd teha.</i>			
60.1 Luuakse töökeskkond kaugtöö tegijatele ehk kaugtöö tegemist võimaldavad ruumid.	Paide linn, ettevõtjad, riik	Loodud on kaugtöökeskus.	Kaugtöökeskus loodud eraettevõtte poolt.

V6. Kultuur

Lahendused ja eesmärgid	Teostaja	Tulemus	Täitmine 2018
61. Hoida elujõus traditsioonilisi kultuurisündmusi <i>Vajadus: Oluline on, et jätkuksid olemasolevad ning hästi korraldatud üritused ja kultuurisündmused.</i>			
61.1 Korraldatakse mitmeid traditsioonilisi kultuurisündmusi (vt Lisa 1 p 6 „Traditsioonilised üritused“). 61.2 Uuendatakse paepäevade kontseptsiooni.	Paide linn (hallatavad asutused), MTÜd	1. Toimuvad Paide linna traditsioonilised kultuurisündmused. 2. Uuendatud on paepäevade kontseptsioon.	Toimused traditsioonilised kultuurisündmused.
62. Vahendada professionaalset kultuuri <i>Vajadus: Jätkuma peab koostöö professionaalset kultuuri viljelevate asutustega (nt Rahvuskooper Estonia, Eesti Kontsert). Pakutavat kultuuriprogrammi tuleb veelgi laiendada ja mitmekesistada.</i>			
62.1 PAMT on koostööpartner professionaalse kultuuri pakkujatele. 62.2 Roosna-Alliku ja Sargvere mõisas korraldatakse mõisaklassika kontserte.	Paide linn (PAMT), SA Ajakeskus Wittenstein, koostööpartnerid	Järjepidevalt vahendatakse elanikele professionaalset heal tasemel kultuuri.	Jätкус koostöö Rahvuskooper Estoniaga, Eesti Kontserdiga, Nargenfestivaliga jne.
63. Toetada uusi ideid <i>Vajadus: Siinset kultuurielu tuleb pidevalt täiustada ja mitmekesistada. Tuleb olla avatud uutele ideedele ja toetada nende elluviimist, sh toetada Paide Teatri tegevust.</i>			
63.1 Toetatakse uusi ideid ja aidatakse neid ellu viia – festivalid, kontserdid, kodukohvikute päevad.	Paide linn, (PAMT), mõisad, Sargvere MES, Paide Teater, Paide Huviteater, külaseltsid, SA Ajakeskus Wittenstein	Toimuvad erinevad kontserdid, festivalid jm kultuurisündmused.	Järjepidev tegevus. Nt Paide Linnavalitsuse poolt moodustatud meeskond aitas Arvamusfestivali korraldamisele kaasa vabatahtlikena ja korraldamist toetati lepingu alusel rahaliselt linna eelarvest. Eraldati ühekordseid toetuseid erinevate sündmuste läbiviimiseks.
64. Tagada nüüdisaegsete tehniliste võimaluste olemasolu <i>Vajadus: Ürituste ja sündmuste korraldamiseks on pidevalt vaja täiendada inventari ja parandada tehnilisi võimalusi.</i>			

64.1 Luuakse nüüdisaegsed tingimused ja inventar kuultuuriürituste läbiviimiseks.	Paide linn (PAMT), riik, projektirahastus	Paide linna kõigis piirkondades on võimalik korraldada kuultuuriüritusi nüüdisaegade tehniliste võimalustega.	Jätkusid Paide Kuultuurikeskuse rekonstrueerimistööd Kuultuuriministeeriumi rahastuse toel.
65. Luua võimalused Paide Teatri aktiivseks tegevuseks <i>Vajadus: Kasvatada tuleb Paide Teatri tuntust</i>			
65.1 Tegutseb teatristuudio. 65.2 Paide Teater kaasab noori etenduse valmimise protsessi, viib läbi õpitubasid. 65.3 Paide Teatri eestvedamisel korraldatakse Balti- ja Põhjamaade teatritele õppekogunemisi, koolitusi jne.	Paide linn, (PAMT, koolid), MTÜd	Paide Teater osaleb erinevatel kuultuuriüritustel ja on rahvusvaheliselt tuntud.	Paide Teater alustas tööd 2018 augustis.
66. Turundada aktiivselt kuultuurisündmuseid <i>Vajadus: Kuultuurisündmuste külastatavust on vajalik tõsta. On sündmuseid, mis ei ole piisava hulga külastajatega. Info jagamine peaks olema tõhusam.</i>			
66.1 Turundatakse aktiivselt ja leitakse veelgi tõhusamaid võimalusi kuultuurisündmuste turundamiseks.	Paide linn (PAMT)	Kuultuuriinfo on paremini kättesaadav ja kuultuurisündmuste külastatavus on kasvanud.	Järjepidev tegevus.
67. Toetada kogukondade ja külaseltside tegevust <i>Vajadus: Inimeste heaolu sõltub suuresti kogukonna ühtekuuluvusest ja aktiivsusest. Kogukondade algatusvõimet ja tegevust peab toetama.</i>			
67.1 Paide kogukonnakeskusele (Wabalinna maja) tagatakse tegutsemiseks sobivad ruumid ja rahastus ruumide korrastamiseks. 67.2 Toetatakse aktiivsete külaseltside tegevust. 67.3 Linn on info vahendaja rollis, et vabatahtlastel, seltsidel oleks võimalus kasutada nii linnale kuuluvaid rakendusest hooneid (ka teistele isikutele kuuluvaid, ent tühjalt seisvaid hooneid), mille kasutusse võtmine on linna huvides.	Paide linn, kolmas sektor, projektirahastus	1. Paide kogukonnakeskus on mõnusaks kooskäimiskohaks, seal korraldatakse kontserte, näitusi, koolitusi. 2. Kogukondade ja külaseltside tegevus on aktiivne: korraldatakse külatalguid ja külade päevi. 3. Kogukondadele tagatakse sobivad ruumid vastavalt võimalustele.	Tegevustoetusega toetati 12 rahvakuultuurikollektiivi ja 14 külaseltsi ja muud MTÜ-d.
68. Väärtustada A. Pärdi loomingut <i>Vajadus: A. Pärdi looming peab olema elanikele ja linna külastajatele tuttav ning seda väärtustatakse.</i>			
68.1 Viiakse lõpuni Pärdi muusikaia ehitus ja muusikaia saab kuulata A. Pärdi loomingut. 68.2 SAsse Ajakeskus Wittenstein luuakse A. Pärdi ja Paide vahelisi seoseid tutvustav väljapanek. 68.3 Paide linna koolides ja lasteaedades tutvustatakse A. Pärdi loomingut. 68.4 Pärdi muusikaia toimuvad kontsert-piknikuid. 68.5 A. Pärdi loomingut tutvustamiseks toimub igal aastal vähemalt üks kirikukontsert ja A. Pärdi sünnipäevale pühendatud sündmused – kontserdid, näitused, filmiprogramm.	Paide linn, (PAMT, koolid, PMK), SA Ajakeskus Wittenstein	A. Pärdi looming on väärtustatud.	Pärdi muusikaia toimusid kontsert-piknikud ja koostöös Nargenfestivaliga Pärdi päevade kontsert Paide Püha Risti kirikus.
69. Kaasajastada ja muuta muuseum atraktiivsemaks <i>Vajadus: Meie kuultuuripärandit tuleb erilise tähelepanuga väärtustada ja muuseumi külastatavust suurendada.</i>			

69.1 SA Ajakeskus Wittenstein on atraktiivne ja tänapäevane mäluasutus, selle ekspositsiooni uuendatakse, Tallinna tänavale luuakse 19. saj tegevusmuuseum, tegutseb käsitöökeskus ja linnagalerii. 69.2 Linna toel viiakse läbi kõigile Paide linna koolide õpilastele kodulugu tutvustavaid muuseumitunde. 69.3 SA Ajakeskus Wittenstein kogub ja säilitab infot, esemeid, fotosid, tekste Paide linnas toimunud kultuurisündmuste kohta. 69.4 SA Ajakeskus Wittenstein nõustab ja juhendab Sargvere mõisamuuseumi ja Järvamaa Kultuuri Teabetoa tegevust. 69.5 SA Ajakeskus Wittenstein korraldab igal aastal muuseumiööd ja muinastulede retke, linna ajalugu tutvustavaid sündmusi (näitused, loengutesarjad, teemaõhtud, konverentsid, kultuurilooapäevad).	Paide linn, SA Ajakeskus Wittenstein, projektirhastus	1. SA Ajakeskus Wittenstein on suure külastatavusega populaarne muuseum. 2. Toimuvad mitmed SA Ajakeskus Wittenstein korraldatud sündmused.	Toimused ettevalmistused SA Ajakeskus Wittenstein laiendustööde alustamiseks. Korraldati mitmeid sündmusi (st Jüriöö märgutuled).
70. Väärtustada ja jäädvustada ajalugu <i>Vajadus: Oluline on, et me peaksime mees siin elanud tuntud inimesi ja mäletaksime erinevate paikadega seotud lugusid.</i>			
70.1 Korrastatakse ja sildistatakse Paide linna kalmistutele maetud linnale oluliste inimeste kalmud, kalmistud muudetakse n-ö parkideks, kultuuriloolise info kandjateks. 70.2 Koostatakse register/buklett/raamat Paidest pärit oluliste inimeste kohta. 70.3 Koostatakse register/buklett/raamat/infotahvlid jne Paide linna miljööväärtuslike paikade kohta.	Paide linn, SA Paide Haldus	1. Jäädvustatud on Paide linnale oluliste inimeste ja paikade lugu. 2. Korrastatud on kalmistute kabelid, veevõtusüsteemid, rajatud valgustus, tagatud ligipääsetavus.	Linna- ja kultuurilugu kogutakse ja säilitatakse Järvamaa muuseumis ja Kultuuriteabetoas. JM eestvedamisel toimused kultuuriloolised retked suure Paide erinevatesse piirkondadesse.
71. Tagada kvaliteetne raamatukoguteenus – raamatukogu kui info-, teabe ja kogukonnakeskus <i>Vajadus: Raamatukogu vajab pidevat uuendamist (sh tehnilised võimalused).</i>			
71.1 Raamatukoguteenus on kättesaadav Järvamaa Keskraamatukogus Paide linnas ja tema haruraamatukogudes.	Paide linn, (raamatukogud)	Järvamaa Keskraamatukogu ja haruraamatukogud on tänapäevased info-, teabe- ja kogukonnakeskused.	Täiustati e-teenuseid.
72. Kaasata kirikuid kultuuriellu <i>Vajadus: Kirikutes võiks senisest enam toimuda erinevaid kontserte ja sündmusi.</i>			
72.1 Paide linna kirikud kaasatakse kultuurisündmuste korraldamisse. 72.2 Kirikud teevad koostööd piirkonna külaseltside ja koolidega.	Paide linn, kirikud	Kirikutes toimuvad kirikukontserdid ja muud sündmused.	Toimus Pärsti päevade kontsert Paide Püha Risti kirikus.

Aivar Tubli
Linnavolikogu esimees